

BESTUURSVERSLAG 2018

Inhoudsopgave

Voorwoord

RAAD VAN TOEZICHT ►

Verslag Raad van Toezicht

Samenstelling Raad van Toezicht

BESTUUR ►

Algemeen

College van Bestuur en directies scholen

Missie, visie en kernwaarden

Beleidsdoelstellingen en realisatie 2018

Dialog

ONZE SCHOLEN ►

Rijnlands Lyceum Wassenaar

Interfaculteit School voor Jong Talent

Rijnlands Lyceum Oegstgeest

Rijnlands Lyceum Sassenheim

International School of The Hague – Secondary School

European School The Hague – Secondary School

International School of The Hague – Primary School

Eerste Nederlandse Montessori School

European School The Hague – Elementary School

EINDRESULTATEN ►

SUMMARY IN ENGLISH ►

Voorwoord

dr. M.W. Knoester
voorzitter College van Bestuur

Het Bestuursverslag van de Stichting Het Rijlands Lyceum over het kalenderjaar 2018 is qua opzet ongeveer gelijk aan de bestuursverslagen van de afgelopen jaren. De Stichting rapporteert in dit verslag over de bereikte resultaten op het gebied van onderwijs, personeel, financiën (inclusief continuïteitsparagraaf), huisvesting en ICT. De rectoren en directeuren van onze scholen leggen in hoofdstuk 5 op uniforme wijze verantwoording af over de door de scholen behaalde resultaten. In de bijlagen vindt u tevens een uitgebreide cijfermatige verantwoording. Nieuw ten opzichte van vorige bestuursverslagen zijn de hoofdstukken over risicomangement en de inhoudelijke verantwoording over de inzet van de werkdrummiddelen en Prestatieboxmiddelen.

Vanaf januari 2016 wordt gewerkt op basis van de uitgangspunten die zijn vastgelegd in het strategisch plan 2016-2020 *From Good to Great*. In 2019 loopt deze planperiode af en zal er worden gewerkt aan een nieuw strategisch plan ten behoeve van de periode 2020-2024. In dit Bestuursverslag wordt daarom ook al een terugblik gegeven op de resultaten

van de achterliggende planperiode. Ik hoop dat dit verslag een beeld geeft van de wijze waarop de Stichting vorm en inhoud heeft geven aan de gestelde ambities.

Medezeggenschapsraden, leerlingen- en ouderaden wordt geadviseerd dit verslag te agenderen voor bespreking.

Ik hecht eraan mijn dank uit te spreken aan de rectoren, directeuren, leraren en medewerkers van de scholen en het Bestuursbureau voor de goede resultaten die in 2018 zijn geboekt en de inzet die zij daarvoor hebben gepleegd. Ik dank de medezeggenschapsorganen voor de wijze waarop zij op een constructieve wijze bijdragen aan de ontwikkelingen in de scholen en de Stichting. Ik dank tevens de Raad van Toezicht die met grote betrokkenheid vorm geeft aan de toezichthoudende rol.

Wassenaar, 18 juni 2019

dr. Maarten Knoester
Voorzitter College van Bestuur

R I J N L A N D S

**RAAD VAN
TOEZICHT**

Verslag Raad van Toezicht

Naleving branchecode

De Raad van Toezicht en het College van Bestuur van de Stichting Het Rijnlands Lyceum handelen in overeenstemming met de Code Goed Onderwijsbestuur VO zoals deze van kracht werd op 1 augustus 2015. In het verslagjaar 2018 zijn de Raad van Toezicht en het College van Bestuur niet afgeweken van deze code. De Raad van Toezicht verklaart tevens dat de werkzaamheden in onafhankelijkheid zijn uitgevoerd.

Verslag

In het jaar 2018 is de samenstelling van de Raad van Toezicht gewijzigd. De voorzitter de heer drs. F.W. Weisglas heeft na 8 jaar het voorzitterschap overgedragen aan de heer drs. J.L.C van der Werff. Bij het afscheid van de heer Weisglas hebben de vicevoorzitter van de Raad van Toezicht en de voorzitter van het College van Bestuur hem bedankt voor zijn inzet en grote betrokkenheid bij de Stichting.

De Raad van Toezicht heeft viermaal regulier vergaderd met de voorzitter College van Bestuur. De financiële commissie (bestaande uit de heren Gertsen en Stijl) heeft viermaal met de bestuurder en de controller vergaderd over de kwartaal-rapportages en huisvestingsvraagstukken met een financiële impact. Onderwerpen als groei en de daarmee gepaard gaande toename van personeelskosten en ratio's kwamen daarbij tevens ter sprake. Bij één van deze bijeenkomsten was ook de accountant de heer P. Hopstaken (Mazars) aanwezig. Ook in de daaropvolgende vergadering van de Raad van Toezicht was de accountant aanwezig ten behoeve van de goedkeuring van de Jaarrekening en het Jaarverslag en de bespreking van het Accountantsverslag. Tevens heeft de Raad van Toezicht gesproken met de accountant buiten aanwezigheid van de bestuurder, controller en notulist. De onderwijs- en strategiecommissie (bestaande uit mevrouw Koster en de heer Van Slooten) heeft tweemaal met de bestuurder

gesproken. In deze vergaderingen zijn onder andere de volgende onderwerpen besproken: Arbobeleid 2018 (leeftijdsbewust personeelsbeleid), het professioneel statuut, het lerarentekort, de onderwijsresultaten, de realisatie van de doelen n.a.v. het strategisch plan en de analyse van de risico's in het onderwijs met hun oorzaken en gevolgen. Tevens is gesproken over het starten van een Internationale afdeling op het Rijnlands Lyceum Wassenaar en het wervingsprofiel voor de nieuwe voorzitter College van Bestuur.

De Raad van Toezicht heeft in het verslagjaar de volgende besluiten goedgekeurd:

- Jaarrekening 2017
- Het Bestuursverslag en het verslag van de RvT 2017
- Profiel Voorzitter RvT
- Verlenging contract huidige voorzitter College van Bestuur tot 1 augustus 2019
- De begroting 2019 en meerjarenbegroting tot 2022
- Het wijzigen van de Statuten van de Stichting Het Rijnlands Lyceum;
- Bouwbudget uitbreiding Houtrustweg (onderdeel van de begroting)
- Investering in het plaatsen van zonnepanelen Rijnlands Lyceum Sassenheim
- Kosten voor de plaatsing noodlokalen ESH Secondary
- Wervingsprofiel en de procedure vacature Voorzitter College van Bestuur

De Raad van Toezicht is tevens geïnformeerd over de volgende zaken:

- Internationaal onderwijs, EMA, vervolg Taskforce initiatief van het Ministerie EZ en Ministerie van OCW
- Inspectierapport RLW
- Aanstelling principal ISH Secondary
- Opbrengstenkaarten VO scholen
- Juridische kwesties
- Privacy & cyber security rapport
- Voortgang nieuwbouw locatie ISH Primary
- Start internationaal onderwijs RLW
- Overleg besturen Internationaal onderwijs PO en VO
- Nieuwbouw Rijnlands Lyceum Oegstgeest
- Verduurzaming Rijnlandse scholen
- Kwaliteit schoolexaminering

Conform de Wet in de Medezeggenschap Scholen heeft in maart 2018 overleg plaatsgevonden tussen een delegatie van de Raad van Toezicht met de GMR PO en met de GMR VO. De Raad van Toezicht heeft in september 2018 een overleg gevoerd met de gezamenlijke GMR PO en VO.

De voorzitter van de Raad van Toezicht is begonnen met zijn kennismaking met de Rijnlandse Scholen. De andere leden van de RvT en de voorzitter College van Bestuur vergezellen de voorzitter bij deze bezoeken. In 2018 heeft ook een "Heimiddag" plaats gevonden voor de leden van de RvT, de bestuurder, de rectoren, directeuren en de beide hoofden van het Bestuursbureau. Tijdens dit overleg is het profiel van de te benoemen voorzitter College van Bestuur opgesteld.

De Raad van Toezicht heeft vastgesteld dat de Stichting Het Rijnlands Lyceum in 2018 zowel financieel als kwalitatief goede resultaten heeft geboekt. De Raad van Toezicht kijkt dan ook met tevredenheid terug op het jaar 2018 en spreekt veel dank en waardering uit aan alle medewerkers, de medezeggenschapsorganen, het management van de scholen, het Bestuursbureau en de voorzitter van het College van Bestuur voor hun grote inzet.

Wassenaar, 25 juni 2019

drs. J.L.C. van der Werff
Voorzitter Raad van Toezicht

drs. J.L.C. van der Werff
voorzitter Raad van Toezicht

Samenstelling Raad van Toezicht

Per 31 december 2018

drs. F.W. Weisglas, voorzitter

Benoeming: 01-09-2010 tot 01-09-2018

drs. J.L.C. van der Werff voorzitter

Benoeming m.i.v. 01-09-2018

drs. D.A. Stijl RA*, vicevoorzitter

Benoeming per: 24 maart 2015

mevr. drs. D. Koster

Benoeming per: 30-10-2013 en herbenoemd met ingang van 10-10-2017

dr. H.F.M. Gertsen RA, MPA*

Benoeming per: 24 maart 2015

drs. P. van Slooten*

Benoeming per: 24 maart 2015

* Benoembaar voor een tweede periode.

Met goedkeuring van de Raad van Toezicht bekleedde de bestuurder in het verslagjaar de volgende nevenfuncties:

- lid Dagelijks Bestuur: Samenwerkingsverband Passend Onderwijs V(S)O Den Haag e.o.
- lid Dagelijks Bestuur: Samenwerkingsverband Passend Onderwijs V(S)O Leiden
- lid Dagelijks Bestuur: Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Den Haag e.o.
- voorzitter landelijk overleg van de schoolbesturen met internationaal onderwijs (DIS)
- voorzitter overleg niet rechtstreek gebonden scholen in het PO gemeente Den Haag
- lid College van Advies: LanguageOne

De nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht worden vermeld op de website van de Stichting onder <https://rijnlandslyceum.nl/stichting/organisatie/raad-van-toezicht>

BESTUUR

Algemeen

Samenstelling

De Stichting Het Rijnlands Lyceum (SRL) is opgericht op 4 mei 1936 en is statutair gevestigd in Wassenaar. De Stichting verenigt een aantal scholen op algemene grondslag en biedt Nederlands, tweetalig en internationaal onderwijs aan. Deze scholen zijn het Rijnlands Lyceum Wassenaar, het Rijnlands Lyceum Oegstgeest, het Rijnlands Lyceum Sassenheim, de International School of The Hague, de Europese School Den Haag Rijnlands Lyceum en de Eerste Nederlandse Montessori School (ENMS) te Den Haag. Het betreft daarbij zowel voortgezet onderwijs als basisonderwijs. De Stichting biedt naast regulier Nederlands onderwijs ook onderwijsprogramma's met een internationale erkenning: het zogeheten Middle Years Programme (MYP), het International Baccalaureate Diploma Programme (IB-DP), het IB Careers Programme (IB CP), basisonderwijs op basis van het International Primary Curriculum (IPC) en basisonderwijs op basis van het curriculum van de Europese scholen. De afdeling voortgezet

onderwijs van de Europese School Rijnlands Lyceum bood in 2018 voor het eerst alle leerjaren aan van het European Baccalaureate programme (EB).

Onderwijsaanbod

Het Rijnlands Lyceum Wassenaar (RLW), het Rijnlands Lyceum Oegstgeest (RLO) en het Rijnlands Lyceum Sassenheim (RLS) zijn Nederlandse scholen voor voortgezet onderwijs. De twee afdelingen (PO en VO) van de International School of The Hague (ISH) bieden een doorlopend internationaal curriculum voor kinderen van 4 tot 18 jaar. De ISH is een nevenvestiging van het Rijnlands Lyceum Wassenaar voor wat betreft het Internationaal Georiënteerd Voortgezet Onderwijs (IGVO). Ook de afdeling voortgezet onderwijs van de Europese School Den Haag (ESH) is in juridische zin een nevenvestiging van het Rijnlands Lyceum Wassenaar.

De leerlingen van het internationaal georiënteerde primair onderwijs (IGBO), zijn ingeschreven op het BRIN-nummer van de Eerste Nederlandse

Montessori School. Hetzelfde is van toepassing op de leerlingen die zijn ingeschreven bij de afdeling voor basisonderwijs van de Europese School Den Haag. Beide basisscholen zijn daarmee wettelijk gezien en wat bekostiging betreft lesplaatsen van de ENMS, maar vormen wel separate inspectielocaties. Intern werken de drie scholen als zelfstandige entiteiten met een eigenstandige bekostiging. Ten slotte vermelden we de bestuurlijke samenwerking tussen het Koninklijk Conservatorium Den Haag en het Rijnlands Lyceum Wassenaar. Als nevenvestiging van het Rijnlands Lyceum Wassenaar verzorgt de School voor Jong Talent een havo-vwo programma in combinatie met de vooropleiding voor een HBO muziek- of dansopleiding aan het Koninklijk Conservatorium, of een vooropleiding voor een HBO opleiding op het gebied van beeldende kunst en vormgeving aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK).

Leerlingaantal en formatie

De Stichting Het Rijnlands Lyceum telde op 31 december 2018 (teldatum 1 oktober) 5.537 VO-leerlingen (exclusief School voor Jong Talent) en 1.748 PO leerlingen, totaal 7285 leerlingen. Op 31 december 2017 betrof dit 6942 leerlingen. De groei werd veroorzaakt door het Rijnlands Lyceum Sassenheim, de International School of The Hague Secondary en door de Elementary School en de Secondary School van de Europese School Den Haag Rijnlands Lyceum. Per 31 december 2018 waren in totaal 1087 medewerkers (2017: 1034) werkzaam voor de Stichting op een totale formatie van 872 FTE (2017: 802 FTE).

College van Bestuur en directies

College van Bestuur

dr. M.W. Knoester

Voorzitter College van Bestuur

Directies van scholen

(per 31 december 2018)

Het Rijnlands Lyceum Wassenaar

Rector: dhr. drs. J. Leuiken

Conrector: mw. drs. J.M.E. Potter van Loon - Kraaij

Conrector: dhr. S. van Vliet

Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest

Rector: dhr. drs. J.D.H. Swieringa

Conrector: mw. drs. J.T. Boomsma (tot 01-08-2018)

Conrector: drs. F.S.A. Baas (m.i.v. 01-08-2018)

Conrector: mw. drs. C.J.M. Hergelink -
van den Akker

Conrector internationale afdeling:

dhr. drs. M.H. Hekkelman

Het Rijnlands Lyceum Sassenheim

Rector: mw. mr. A. Verkade

Conrector: mw. drs. I. Tacken

Conrector: dhr. W.N. Visser

Conrector: mw. drs. F. van Maren

Conrector: dhr. drs. D. Torenvliet

The International School of The Hague – Secondary School

Principal Secondary: dhr. D.N. Butcher BA Ed.
(Hons) (tot 01-08-2018)

Principal Secondary: dhr. R.A. Matthews BSc MEd.
(m.i.v. 01-08-2018)

Vice Principal Secondary Pastoral: mw. K. Gray BA
(Hons)

Vice Principal Service & Experiential Learning:
Mr B. Le Heux MA

Vice Principal Academic: Mr S. Middleton BA
(Hons)

Director of Operations: dhr. P. Wijsman MIM

The International School of The Hague – Primary School

Principal Primary: mw. J. van Eerdewijk MA

Vice Principal Primary: dhr. A. McCarthy BA (Hons)
(tot 01-08-2018)

Vice Principal Primary: mw. M. Lawrence BSc
(m.i.v. 01-08-2018)

Director of Operations: dhr. P. Wijsman MIM

Europese School Den Haag Rijnlands Lyceum – Secondary School

Directeur: dhr. F. van de Kerkhof MPA, MES

Deputy director VO: mw. D. Byrnes MA,
H-Dip ED (tot 01-08-2018)

Deputy director VO: dhr. ir F. Roosegaarde
Bisschop (m.i.v. 01-08-2018)

**Europese School Den Haag *Rijnlands Lyceum* –
Elementary School**

Directeur: dhr. F. van de Kerkhof MPA, MES

Deputy director PO: dhr. E. Voorneman MA

Eerste Nederlandse Montessori School

Directeur: dhr. C. Noordegraaf

Adjunct-directeur: mw. N. van Ginkel

Management Bestuursbureau

(per 31 december 2018)

Hoofd Financiën / Controller: dhr. J. Diepenbroek

Hoofd HRM: mw. drs. A. Hogendorp MBA

Facility manager / inkoper: drs. B. Velthuisen

Informatiemanager: ir. S. Buchel

Missie, visie, kernwaarden

De missie, visie en kernwaarden zijn als volgt geformuleerd:

Missie

De Stichting Het Rijnlands Lyceum (SRL) biedt:

- onderwijs dat "meer dan goed" is;
- onderwijs dat leerlingen uitdaagt tot het voor hen maximale niveau;
- een op ontwikkeling gericht pedagogisch klimaat met extra begeleiding en zorg waar nodig;
- aansprekend onderwijs dat de leerling uitdaagt, de nieuwsgierigheid prikkelt en onderzoek stimuleert;
- onderwijs met een internationale oriëntatie;
- een innovatieve en ambitieuze leeromgeving;
- onderwijs gericht op de creatieve, culturele, maatschappelijke en sociaal/emotionele ontwikkeling van de leerlingen;
- voortgezet onderwijs gericht op de aansluiting vanuit het basisonderwijs en een sterke oriëntatie op de doorstroom naar het vervolgonderwijs;

- basisonderwijs gericht op de doorstroom naar het voortgezet onderwijs en het bereiken van het maximale potentieel op creatief, motorisch, cognitief en sociaal-emotioneel gebied;
- een positieve sfeer met wederzijds respect tussen leerlingen, medewerkers en ouders;
- een schoolklimaat waarin de leerling wordt gekend in een veilige leeromgeving;
- een schoolklimaat waarin heldere afspraken bestaan en normen en waarden gelden die consequent worden nageleefd.

Visie

De toekomst van een leerling wordt mede bepaald door zijn of haar opleiding. Dat brengt voor bestuur, rectoren, directeuren en medewerkers een grote verantwoordelijkheid met zich mee. SRL staat voor kwaliteit en weet dit al meer dan 80 jaar waar te maken. De ENMS kent zelfs een geschiedenis van 100 jaar. Leeftijd en traditie zijn echter geen garantie voor blijvende kwaliteit. Behoud van

kwaliteit is gebaat bij voortdurende verbetering en vernieuwing. SRL is een dynamische organisatie die midden in de maatschappij staat en die weet dat bij een veranderende wereld een vooruitstrevende onderwijsbenadering hoort.

Dit komt onder meer tot uitdrukking in de internationale dimensie van ons onderwijs. Internationale en interculturele projecten, tweetalig onderwijs op de Rijnlandse Lycea in Wassenaar, Oegstgeest en Sassenheim en vroeg vreemdetalenonderwijs op de ENMS vormen daarvan de kern. Voor internationale leerlingen bieden wij internationale onderwijsprogramma's aan op ISH, ESH, RLW en RLO. Een vooruitstrevende onderwijsbenadering krijgt ook vorm door middel van een opbrengstgerichte (en in het basisonderwijs ook handelingsgerichte) werkwijze en een activerende didactische aanpak, waarbij - ondersteund door een intensief gebruik van ICT in het leerproces - rekening wordt gehouden met verschillen tussen leerlingen. Wij zien leerlingen opbloeien wanneer zij op hun eigen

niveau worden uitgedaagd. Daarom bieden wij een breed aanbod aan onderwijs dat de nieuwsgierigheid prikkelt en uitnodigt tot onderzoek en verdieping en stimuleert tot het bereiken van een zo hoog mogelijk niveau, naast de ontwikkeling van creatieve en sociale vaardigheden. Immers, behalve voor een diploma, leidt de school ook op voor het leven ("Bildung"). We helpen onze leerlingen op weg in hun ontwikkeling tot volwassenen zodat zij sociale en maatschappelijke verantwoordelijkheden kunnen gaan dragen, onder meer in de vorm van burgerschapsvorming. Een respectvolle omgang tussen leerlingen, medewerkers en ouders is ons uitgangspunt. Binnen de scholen gelden daarom heldere afspraken die consequent worden nageleefd. Wij stimuleren een open houding ten aanzien van verschillende levensbeschouwingen, denkwijzen en culturen en vinden het belangrijk dat leerlingen en medewerkers met wederzijds respect van gedachten wisselen over waarden, ook wanneer deze met elkaar op gespannen voet staan.

SRL streeft naar kwaliteit, zowel binnen het onderwijs zelf als in alle faciliterende activiteiten.

De medewerkers van de organisatie, onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel, zijn het meest bepalend voor deze kwaliteit.

Om op onze scholen de kwaliteit in de volle breedte te waarborgen wordt op iedere school gebruik gemaakt van een kwaliteitszorgsysteem met resultaats- en kwaliteitsindicatoren. Deze gestructureerde benadering van kwaliteitsbewaking draagt bij aan de verdere professionalisering van de scholen.

Uit bovenstaande missie en visie volgen onze gezamenlijke kernwaarden:

Kernwaarden

- Openheid, tolerantie en wederzijds respect
- Intercultureel bewustzijn ten aanzien van verschillende levensbeschouwingen, denkwijzen en waarden
- Ambitie

- Innovatie, een ondernemende houding en marktgerichtheid
- *International mindedness* gericht op wereld- (en Europees) burgerschap
- Professionaliteit
- Ontwikkelingsgerichtheid (een lerende organisatie willen zijn)
- Verantwoordingsbereidheid op alle niveaus (*accountability*)
- Maatschappelijke betrokkenheid
- Zorgzaamheid

Beleidsdoelstellingen en realisatie 2018

1. Algemeen

In het verslagjaar 2018 hebben de scholen binnen de Stichting Het Rijnlands Lyceum weer verdere stappen gezet in de realisatie van de doelstellingen die vervat zijn in sectorakkoorden voor basis- en voortgezet onderwijs en in het Strategisch Plan 2016-2020 *From Good to Great*. De Stichting heeft ook in het afgelopen jaar een betekenisvolle bijdrage geleverd aan de maatschappij. Niet alleen werd goed onderwijs geboden in onze scholen voor regulier, Nederlands onderwijs (po en vo), maar juist ook met onze internationale scholen (inclusief Europees onderwijs) voor primair en voortgezet onderwijs heeft de Stichting een belangrijke rol gespeeld ten behoeve van een gunstig vestigingsklimaat in Nederland voor internationale organisaties. De komst van de EMA naar Nederland en de betrokkenheid van Het Rijnlands daarbij is een voorbeeld daarvan. De Stichting speelt voor wat betreft het internationaal onderwijs regionaal en nationaal een rol van betekenis en daarmee is dit tevens een facet dat de Stichting uniek maakt in

zijn missie, visie, strategie en operatie. Het stelt de Stichting zo nu en dan ook voor unieke uitdagingen, bijvoorbeeld op het gebied van huisvesting.

De Stichting kijkt met tevredenheid terug op o.a. de examenresultaten die geboekt zijn in het voortgezet onderwijs en monitort deze resultaten nadrukkelijk daar waar zij afwijken van vorige resultaten of stichtingsnormen. In de afgelopen planperiode heeft een aantal van onze scholen door middel van de toekenning van het predicaat "excellente school" aangetoond dat wij ons voor-nemen om "meer dan goed" onderwijs te bieden ook waarmaken. Het predicaat werd de afgelopen jaren uitgereikt aan het Rijnlands Lyceum Wassenaar, het Rijnlands Lyceum Sassenheim, the International School of The Hague (Primary) en de School voor Jong Talent (de bestuurlijke samenwerking met het Koninklijk Conservatorium te Den Haag). Het Rijnlands Lyceum Wassenaar vroeg dit predicaat in 2018 opnieuw aan en verkreeg het voor het vwo. De school verwierf in 2018 voor zowel vwo als havo

het inspectieoordeel "goed". Dit alles laat zien dat in de breedte van de Stichting onderwijskwaliteit hoog in het vaandel staat. Dat geldt overigens tevens voor de scholen binnen de Stichting die het predicaat 'excellent' niet hebben aangevraagd of dit niet hebben laten verlengen. Kwaliteit van het onderwijs staat voorop bij iedere Rijnlandse school.

De toekomst van de Stichting ziet er gunstig uit. De scholen bevinden zich in een regio die maar beperkt te maken heeft met krimp (Duin- en Bollenstreek, Wassenaar), en tegelijkertijd te maken heeft met een groei van de expatpopulatie (regio Leiden-Den Haag). De Stichting is betrokken bij regionaal en landelijk onderzoek naar de vraag naar en aanbod van internationaal onderwijs en heeft ingespeeld op de toegenomen vraag. De Stichting deed dit door ook aan het Rijnlands Lyceum Wassenaar een internationale afdeling te verbinden en de voorzieningen in het Rijnlands Lyceum Oegstgeest te verbeteren ten behoeve van de internationale doelgroep. Daarnaast werden

de schoolgebouwen van de International School of The Hague en de Europese School Den Haag uitgebreid om meer leerlingen te kunnen huisvesten. In het kader van continuïteit en risicomanagement liggen daar ook tegelijk de grootste uitdagingen. Politieke keuzes en geopolitieke ontwikkelingen (Brexit) kunnen verstrekende gevolgen hebben voor Nederland als vestigingsland, in positieve en negatieve zin. Dit kan op de korte, middellange en lange termijn weer grote gevolgen hebben voor de instroom van het aantal leerlingen en zal daarmee ook een impact kunnen hebben op de financiële positie van de scholen en de Stichting. Dit is een reden voor de Stichting om te blijven werken aan een robuust weerstandsvermogen, dat daardoor mogelijk zal afwijken van de gangbare norm in Nederland.

Een belangrijk punt waarvoor de Stichting lokaal, regionaal en landelijk aandacht vraagt is de huisvesting van met name het internationale onderwijs. Vigerende huisvestingnormen van de VNG, ondanks een oproep van de Taskforce Internationaal

Onderwijs, zijn nog steeds niet opgehoogd om te kunnen voldoen aan een hogere m² noodzaak voor dit type onderwijs. Ook de Stichting Het Rijnlands Lyceum ziet zich daardoor telkenmale voor de uitdaging gesteld om toch maar weer mede te investeren in schoolgebouwen die weliswaar juridisch eigendom zijn, maar niet economisch. Hierdoor moet de Stichting zelf investeren, daar waar het rendement van die investering vooral ten bate komt van een positief vestigingsklimaat, lokaal, regionaal of landelijk. De Stichting pleit er dan ook voor om deze scholen mede te financieren vanuit economische stimuleringsgelden (provinciaal of nationaal) in plaats van met onderwijsmiddelen. Voor wat betreft huisvesting ziet de Stichting, zoals alle schoolbesturen, zich gesteld voor de energietransitie. De inspanningen in 2018 waren vooral gericht op onderzoek naar de wijze waarop de Stichting deze transitie vorm kan geven in de bouw- en renovatieprojecten die de Stichting voor de boeg heeft. Voor de financiering van deze projecten bestaat een grote afhankelijkheid van

gemeentelijke overheden en zien wij ons als Stichting met een aantal monumentale schoolgebouwen voor bijzondere uitdagingen gesteld.

Het financieel resultaat van 2018 van de Stichting Het Rijnlands Lyceum bedraagt bijna M€1.6. Dit is ruim M€1 minder dan begroot. De oorzaak hiervoor ligt in de extra formatie die aangetrokken is om te kunnen voorzien in de stijging van het aantal internationale leerlingen en tevens in de plaatsing en huur van noodlokalen voor de Europese School Den Haag.

2. Onderwijsdoelen en resultaten

De Stichting heeft voor de planperiode 2016-2020 een aantal onderwijskundige keuzes gemaakt die ook in 2018 centraal hebben gestaan:

- Meer dan goed onderwijs (blijkend uit inspectie- en accreditatierapporten

De Stichting kende in 2018 vier excellente scholen (RLW, RLS, ISH PRIM en SvJT). RLW kreeg in 2018

het oordeel “goed” van de Inspectie en op basis daarvan ontving het Rijnlands in januari 2019 wederom het predicaat “excellent” voor het vwo. Alle overige opleidingen binnen het Rijnlands (PO en VO) hebben een basisarrangement. RLO werd door de IB organisatie opnieuw voor een periode van vijf jaar als IB school geaccrediteerd. ISH Primary & Secondary ondergingen de ‘preparatory visit’ voor de gecombineerde MYP/IB/IPC en CIS accreditatie en konden vaststellen dat ze deze accreditatie met vertrouwen in konden gaan, waarbij de uitdaging zit in het “één school” concept (waarbij sprake moet zijn van meer gezamenlijke uitgangspunten (missie en visie).

- *Opbrengsten in PO en VO zijn gelijk aan het landelijke gemiddelde of hoger*

De behaalde opbrengsten in 2018 (examen-uitslagen en doorstroom po/vo) zijn op orde. Bij een enkele opleiding zien we een afwijking t.o.v. vorig jaar en spelen scholen daarop in door analyse en verbeteracties.

School	Slaagpercentage 17-18	t.o.v. landelijk gem.
mavo		
RLS	98,00%	92,50%
havo		
RLW	83,80%	87,80%
RLS	86,30%	87,80%
RLO	87,70%	87,80%
SvJT	100,00%	87,80%
vwo		
RLW	95,10%	91,60%
RLS	88,20%	91,60%
RLO	95,50%	91,60%
SvJT	90,90%	91,60%

School	Slaagpercentage 17-18	t.o.v. global pass rate
RLO INT	100%	78,15%
ISH SEC	96.3%	78,15%

School	Succes in vervolgonderwijs	t.o.v. landelijk gem.
RLS	vmbo – havo	> landelijk gem.
RLS	havo - hbo	= landelijk gem
RLS	vwo - wo	= landelijk gem
RLW	havo-hbo	< landelijk gem.
RLW	vwo- wo	> landelijk gem.
RLO	havo - hbo	< landelijk gem.
RLO	vwo – wo	> landelijk gem.
ENMS	po - havo	> landelijk gem.
ENMS	po - vwo	> landelijk gem.

- *Er wordt opbrengstgericht en in het PO ook handelingsgericht gewerkt*
Opbrengstgericht werken in het PO en VO (ook internationaal) is inmiddels gemeengoed geworden. Scholen hebben daartoe ook een adequaat instrumentarium voorhanden. Handelingsgericht werken hoort inmiddels tot het standaard repertoire van onze basisscholen en sluit aan bij de eisen vanuit Passend Onderwijs.

- *Brede vorming in een pedagogisch klimaat dat aandacht heeft voor meer dan de kernvakken.*
Dit is op alle scholen uitgangspunt van beleid. Er is daarbij ook veel aandacht voor maatschappelijke thema's (zoals klimaatvraagstukken, duurzaamheid, LBGT, global politics) en culturele thema's. Op alle scholen wordt stevig gewerkt aan gewijzigde curricula, methodieken bij allerlei vakken en leerjaren.

In 2018 is de keuze gemaakt om het aanbod van RLW uit te breiden met een internationale afdeling.

- *Actieve bijdrage aan burgerschapsvorming (inclusief Europees en wereldburgerschap)*
Alle scholen hebben een actief programma gericht op (internationaal) burgerschap. Dit wordt ook zichtbaar in de deelname aan onder meer de Model United Nations en het Model European Parliament.
- *De scholen kennen een ambitieuze leercultuur blijktend uit didactisch aanpak en aanbod.*
Een ambitieuze leercultuur is op alle scholen zichtbaar, waarbij duidelijk is dat leerlingen gretig gebruik maken van het extra aanbod dat de scholen bieden binnen en buiten het curriculum.
- *Activerend leren is het pedagogisch-didactisch uitgangspunt*
Docenten zijn zich zeer bewust van dit pedagogisch-didactisch uitgangspunt. Het gebruik van verschillende werkvormen en van ICT speelt daarop in. Het is de afgelopen jaren een belangrijk scholingsthema geweest in het VO.

- *Leraren doen recht aan verschillen, waarbij leraren aandacht hebben voor leerlingen die meer kunnen en behoefte hebben aan verdieping op ieder niveau*
Er is in enkele jaren een enorm bewustzijn ontstaan t.a.v. dit onderwerp, over mogelijkheden, onmogelijkheden, randvoorwaarden. Op de ISH is een pilot gestart met het Pathfinder traject waarbij leerlingen meer ruimte hebben om het programma zelfstandiger en flexibeler te doorlopen onder begeleiding van hun docenten. Andere scholen bieden bijvoorbeeld masterclasses aan.
- *Basisscholen stimuleren "onderzoekend leren", "wetenschap en techniek" en "cultuureducatie"*
De basisscholen hebben daar op allerlei wijzen vorm en inhoud aan gegeven.
- *VO scholen blijven investeren in bèta en techniek.*
Op alle scholen is dit zonder meer het geval. Er zijn forse bèta-investeringen gedaan bij RLW, RLS en binnenkort ook voor RLO en dit geldt

ook voor ISH en ESH. RLO, RLW en RLS nemen ook actief deel aan het bètaplatform.

- *Scholen blijven inzetten op internationalisering, onder meer door het uitbreiden van uitwisselingsprogramma's en nauwere banden met onze eigen internationale scholen.*
De scholen hebben zich ook in 2018 onverminderd ingespannen op het gebied van internationalisering. Scholen bieden een rijk palet aan uitwisselingsprogramma's. RLW, RLO en ESH hebben deelgenomen aan de Model United Nations van de ISH (Munish). Er liggen kansen om vanuit de ESH en in samenwerking met de andere scholen te komen tot een Model European Parliament.
- *Digitale leermiddelen zijn integraal onderdeel geworden van de leermiddelenmix.*
Het gebruik van digitale leermiddelen is inmiddels gemeengoed geworden en volledig geïntegreerd in het onderwijs. Leraren die meer willen worden daarin vrijwel altijd gefaciliteerd. Op de ISH SEC

en RLS is de keuze gemaakt voor “bring your own device” in RLW en RLO biedt de school laptops tijdens de les. Bij de ESH ligt hier nog een keuze en wordt met desktops gewerkt. De ESH werkt met ItsLearning. RLO en RLW werken met SomToday.

- Het gebruik van digitale leermiddelen heeft geleid tot o.a. gepersonaliseerd, ondersteunend, verrijkend en uitdagend onderwijs.

Het toegenomen gebruik van digitale leermiddelen leidt per definitie tot meer activering van het leerproces en mogelijkheden voor differentiatie en verrijking. Daarin slagen de scholen heel goed, maar, zoals bij alle vernieuwingen, bij het ene vak gaat dit sneller dan bij het andere. Niemand kan echter meer om deze ontwikkelingen heen.

Ook de keuze om te gaan werken met Office365 levert hier een positieve bijdrage aan.

3. Kwaliteitszorg

Op het gebied van kwaliteitszorg hanteert de Stichting een aantal heldere uitgangspunten vervat in het Strategisch Plan. Er wordt opbrengstgericht en handelingsgericht gewerkt. Er zijn afspraken over het kwaliteitsinstrumentarium (o.a. het gebruik van de tevredenheidsenquêtes van Kwaliteitscholen en publicatie in Vensters). Scholen hebben een kader voor “goed onderwijs” vastgelegd in het schoolplan en handelen daarnaar. Scholen kennen een heldere gesprekkencyclus gericht op verbetering. Scholen beoordelen systematisch de gegevens rond studiesucces in het vervolgonderwijs en streven daar waar nodig naar verbetering van de aansluiting tussen po en vo en tussen vo en hoger onderwijs. Iedere school kent een medewerker of lid van de schoolleiding die kwaliteitszorg in de zijn/haar portefeuille heeft. Betrokkene houdt zich actief bezig met de analyse van opbrengsten, het uitzetten van enquêtes en het beoordelen van resultaten, het bespreken van resultaten en speelt daarin een

belangrijke rol in de PDCA cyclus. Op een iets hoger abstractieniveau komen de kwaliteitsgegevens terug in de gesprekken tussen rector/directeur en de voorzitter College van Bestuur. Deze bespreekt relevante gegevens met de Onderwijs & Strategiecommissie van de Raad van Toezicht en met de Raad van Toezicht zelf. Vervolgens worden in de jaarlijkse managementafspraken weer afspraken gemaakt over bijsturing van trends daar waar van toepassing.

4. Bedrijfsvoering

4.1 Inrichting

De bedrijfsvoering van de organisatie kent twee kanten. Enerzijds kennen de scholen een hoge verantwoordelijkheid voor de eigen bedrijfsvoering, zowel voor wat betreft de onderwijskwaliteit, de uitvoering van het personeelsbeleid en het operationeel beleid. De afbakening van die verantwoordelijkheden ligt vast in het managementstatuut. Dit statuut stelt daarmee de kaders waarbinnen de directies handelingsvrijheid hebben.

Anderzijds is er de centrale, ondersteunende organisatie: het Bestuursbureau, van waaruit de centrale dienstverlening op het gebied van financiën en control, HR en salarisadministratie, huisvesting, facilitair, inkoop, ICT en privacybescherming plaatsvinden. Sinds 2010 staat het Bestuursbureau onder gezamenlijke leiding van het hoofd Financiën/controller en het hoofd HR. De functionarissen werkzaam op de domeinen huisvesting, facilitair, inkoop, ICT en privacybescherming vallen onder het Hoofd Financiën/Controller. De afdelingen HR en salarisadministratie vallen onder het Hoofd HR. Het College van Bestuur is uiteraard ook eindverantwoordelijk voor het Bestuursbureau en is de direct leidinggevende van beide hoofden. Door de groei van de organisatie, de omvang en toegenomen complexiteit van de werkzaamheden, stelt de organisatie zich ook de vraag welke processen nog verdere verbetering behoeven, welke processen verder geautomatiseerd kunnen worden, of de kwaliteit van de medewerkers nog past bij de

nieuwe context, of de organisatie-inrichting nog toereikend is, en of de huisvestingssituatie nog past bij de veranderde context.

4.2 HR beleid

Leiderschap

Leiderschap binnen de scholen krijgt de laatste jaren steeds meer aandacht en een concrete invulling. Elke school geeft daar op eigen wijze, passend bij de ontwikkelingsfase en de behoefte van de school, vorm en inhoud aan o.a. met behulp van het aanbod van de VO-Academie. Daarbij wordt ook het middenmanagement steeds meer betrokken. De directies van alle scholen hebben in de afgelopen jaren een verandering ondergaan door de komst van een nieuwe directeur, principal, adjunct-directeur, conrector of vice-principal. In 2018 is het schoolmanagementteam van de ISH SEC, ISH PRIM en RLO gewijzigd. In 2019 worden veranderingen verwacht bij RLO en RLS.

De leraar en deskundigheidsbevordering

In 2018 beschikten alle scholen over een scholingsplan of professionaliseringsagenda of hebben zij die afgerond. Coaching en intervisie zijn gemeengoed bij de begeleiding van startende leraren, zeker op de Nederlandse VO-scholen. Ook voor ervaren docenten blijken deze instrumenten in toenemende mate te worden ingezet.

Gesprekkencyclus

Vanzelfsprekend heeft de gesprekkencyclus een belangrijke plek in het kwaliteitssysteem van de school. Op een enkele school heeft de implementatie van de gesprekkencyclus meer tijd gevraagd – zo is 2018 op de ISH gebruikt om de gesprekkencyclus beter te verankeren in de organisatiestructuur (wie voert met wie gesprekken) – maar inmiddels werkt nu op alle scholen het systeem van doelstellingengesprek-functioneringsgesprek-beoordelingsgesprek binnen een cyclus van maximaal drie jaar. Alle scholen, ook de internationale,

werken met het systeem van Kwaliteitscholen voor medewerker-, leerling- en ouderenquêtes. De enquête-uitkomsten worden betrokken bij de gesprekkencyclus waarbij elke school (binnen kaders) een eigen keuze maakt met welke frequentie en in welk gesprek enquête-uitkomsten aan de orde komen.

Bekwaamheidsdossier

Binnen de Stichting is in 2014 afgesproken dat de verslagen van gesprekken die in het kader van de gesprekkencyclus worden gevoerd, digitaal worden gearhiveerd in het bekwaamheidsdossier. In dit dossier worden de afspraken bijgehouden die de leidinggevende en de leraar maken over het ontwikkelen en onderhouden van diens bekwaamheid. Het ministerie van OCW staat op het standpunt dat besturen geen apart bekwaamheidsdossier van hun leraren hoeven bij te houden in het geval leraren actief worden gestimuleerd om gebruik te maken van het lerarenregister. Nu de invoering van het lerarenregister *on hold* is gezet,

zal in 2019 opnieuw worden nagegaan hoe de vastlegging van de gesprekkencyclus het beste kan plaatsvinden.

Startende leraren

In 2015 is onderzocht hoeveel “startende docenten” door de scholen van SRL worden aangenomen en op welke wijze zij worden begeleid in hun loopbaan tot gekwalificeerd docent. De conclusie was dat twee-derde van de startende leraren in dienst blijft bij SRL. Dit wijkt niet echt af van de landelijke cijfers. Dat beginnende docenten (nog) niet bevoegd zijn, blijkt een goede voorspeller van de kans dat hij of zij uitstroomt binnen 3 jaar na aanvang. Een nog betere voorspeller van de kans dat een startende docent uitstroomt, is het startniveau van zijn of haar didactische vaardigheden. Deels zijn die aangeleerd tijdens de lerarenopleiding. (Nog) Niet bevoegde docenten moeten die vaardigheden nog verwerven. Dat gebeurt dan in inductieprogramma’s en dan met name door interventies als coaching en lesobservatie.

Alle scholen voeren actief beleid voor de begeleiding van startende leraren, met name de Nederlandse VO-scholen vallen op door de inzet van Begeleiders op School (BOS-ers). De ISH SEC en de ESH SEC hebben de begeleiding na *induction* versterkt naar analogie van de NL scholen. In schooljaar 19-20 zal de uitstroom van startende leraren binnen SRL nogmaals worden onderzocht.

Onderling leren

“Onderling leren” binnen de scholen krijgt op allerlei manieren vorm. Vaak op initiatief van de schoolleiding op basis van het scholingsplan (of in de vorm van een Academy, zoals op de ESH), maar ook vanuit docenten zelf in de vorm van professionele leergemeenschappen waarbij leraren zelf inspelen op de leerbehoefte die zij hebben. Dergelijke PLC’s bestaan ook binnen netwerken met scholen buiten de Stichting (opleidingsscholen, Leiden, Delft). Ook vindt op alle scholen Intervisie plaats. Het belang van een sterkere professionele dialoog binnen de Stichting krijgt steeds meer weerklank.

In het PO komt het leren tussen ISH, ESH en ENMS op gang; in het VO zien we dat er vooral uitwisseling is tussen scholen in andere netwerken buiten de school (opleidingsschool, ICLON, WTP, Delft, Stenden, Halo). Dat is overigens bepaald geen verkeerde ontwikkeling. De samenwerking tussen scholen en het gezamenlijk optrekken van leden van de schoolleidingen vindt steeds frequenter plaats. Men weet elkaar op allerlei thema's steeds beter te vinden, met name op stichtingsbrede onderwerpen/projecten. De onderlinge ontmoeting tijdens de jaarlijkse managementbijeenkomst en informele ontmoetingen voor directieleden speelt daarbij ook een rol. Een mooi voorbeeld is de wijze waarop de ISH SEC en RLO bijdragen aan de ontwikkeling van een internationale afdeling in Wassenaar.

We hebben in 2018 een uitstekende samenwerking gezien tussen de scholen op het gebied van Office365, waarbij conrectoren en adjuncten elkaar gevonden hebben op inhoud. Vanuit Wassenaar is het aanbod gedaan voor een gezamenlijke cursus

'digitale geletterdheid' waaraan ook docenten van andere scholen deelnamen. De ESH heeft een scholingsdag met gastspreker prof. John Hattie opengesteld voor de andere scholen. Vanuit de medezeggenschap is ook de wens geuit om op vakgroepniveau ontmoetingen te laten plaatsvinden en dit te faciliteren door bijvoorbeeld een gezamenlijke middag daarvoor te bepalen. In eerste stap in die richting wordt gezet door een gezamenlijk symposium in juni 2019. Meer naar de toekomst toe kan gedacht worden aan gezamenlijke activiteiten in de vorm van een *Rijnlands Academy* waarover met de rectoren en directeuren van de scholen en de GMR VO verkennende gesprekken zijn gevoerd. Het nieuwe intranet (in Office365) kan daar een digitaal platform voor vormen.

Samenwerking met universiteiten en lerarenopleidingen

Alle scholen onderhielden in 2018 actieve relaties met lerarenopleidingen. RLS deed dit met de opleidingsschool ROS-RIJNLAND; RLS, RLW, ISH

met WTP van de universiteit Leiden. Het ICLON (Leiden) is een belangrijke partner voor wat betreft bij- en nascholing. Er is een samenwerking van ESH ELEM met de PABO van de Haagse Hogeschool en van ISH PRIM met ITEPS, de internationale lerarenopleiding in Meppel. Studenten krijgen maar al te vaak bij de scholen een dienstverband aangeboden na afronding van hun studie.

Strategische HR planning

De leerlingenaantallen zijn voor scholen een belangrijke factor bij het bepalen van formatie op de korte en lange termijn. De groei van het aantal leerlingen bij de internationale scholen ESH PO en VO is nog steeds onstuimig. Dit vraagt flexibiliteit van de scholen en het Bestuursbureau opdat de gevolgen van groei voor onder meer de tijdige werving van gekwalificeerd personeel, leermiddelen, huisvesting en bekostigingsvraagstukken goed opgevangen kunnen worden.

SRL telde op 1 oktober 2018 5.537 VO-leerlingen (exclusief de School voor Jong Talent) en

1.748 PO-leerlingen, totaal 7.285 leerlingen (2017: 6.940, een groei van 345 leerlingen). De groei werd voornamelijk veroorzaakt door een toename van het aantal leerlingen bij, ISH Secondary (142), ESH Elementary (52), ESH Secondary (108) en RLS (48). Per 31 december 2018 waren 1087 medewerkers (2017: 1.034 medewerkers) werkzaam voor SRL op een totale formatie van 872,4 FTE (2017: 802,4 FTE). De stijging van 70,0 FTE is grotendeels toe te schrijven aan de groei van ESH Elementary (12,6 fte), ESH Secondary (23,0 FTE) en de ISH Secondary (26,6 FTE).

De SRL scholen beschikken vanzelfsprekend, ook in het kader van de meerjarenbegroting, over een meerjarenformatieplan. Met ingang van 1 januari 2016 zijn de PO-scholen van SRL uit het Vervangingsfonds gestapt en eigenrisicodrager (ERD) geworden voor de kosten van vervanging wegens ziekte (en schorsing) van medewerkers. Verwacht werd dat dit een flinke kostenbesparing zou opleveren. Eind 2016 bleek dit inderdaad het

geval. Dit heeft zich doorgezet in 2018, in dat jaar is zelfs ruim € 240.000 bespaard.

Nieuwe medewerkers

In 2018 zijn 231 nieuwe medewerkers aangenomen en is SRL gegroeid met 52 medewerkers (2017: 111). De meeste in- en uitstroom doet zich voor bij de internationale scholen.

Als het gaat om de werving en *onboarding* van nieuwe medewerkers uit het buitenland, is ook in 2018 geëvalueerd wat de scholen en de afdeling HR beter zouden kunnen doen qua begeleiding en ondersteuning. Dat leidde ertoe dat het informatiepakket voor nieuwe medewerkers die in 2019 geworven zullen worden, verder is aangepast. Daarnaast is een *relocation* animatiefilmpje gemaakt om het relocationproces inzichtelijker te maken voor *international new hires*. Bijzonder is dat we daarbij de kwaliteiten van onze eigen medewerkers, RLS-leraar John Schleipen en leraar ESH ELEM Richard Walters konden inzetten. Het eindresultaat is te vinden op

<https://rijnlandslyceum.nl/en/job-vacancies/ambitious-employer>. Ook is in 2018 een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met een real estate agency uit Den Haag zodat medewerkers die vanuit het buitenland komen gebruik kunnen maken van passende ondersteuning bij het vinden van geschikte huisvesting. Deze samenwerking zal begin 2019 worden geëvalueerd.

De sollicitatiecode is als gevolg van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) aangepast. Zo is artikel 15 toegevoegd dat ingaat op het privacybeleid van de Stichting en hoe de Stichting omgaat met persoonsgegevens van sollicitanten, hoe wij deze registeren en op welke grondslag. De sollicitatiecode is te vinden op <https://rijnlandslyceum.nl/werken-bij>. De GMR PO en VO hebben ingestemd met de aangepaste sollicitatiecode.

Als het gaat om de tijdige werving van gekwalificeerd personeel, dient ook het aanbod daarvan in ogen-schouw te worden genomen. Bij een aantrekkende arbeidsmarkt ontstaat schaarste en een *war for talent*. Daartoe is al in 2015 een plan van aanpak tekortvakken opgesteld. In 2018 zijn voorbereidingen getroffen voor een specifiek doelgroeponderzoek onder (net in dienst getreden) leraren tekortvakken van RLO en RLW. Wat is hun advies voor het verder verbeteren van de SRL-wervingsstrategie? Conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek zullen in 2019 worden opgeleverd zodanig dat de uitkomsten in de wervingsaanpak voor het schooljaar 2019-20 zoveel mogelijk kunnen worden meegenomen.

De leverancier van software die SRL gebruikt voor werving en selectie van nieuwe medewerkers, liet najaar 2018 weten deze software niet meer aan te bieden vanaf 1 januari 2019. Er is gekozen voor een snelle interim-oplossing via Meesterbaan, de organisatie die het meest complete overzicht aanbiedt voor vacatures in het onderwijs.

Voor 2019 stond al een onderzoek in de planning naar de uitgebreidere mogelijkheden van het personeels- en salarisinformatiesysteem AFAS voor werving en selectie. Dit onderzoek zal naar voren worden gehaald.

Cafetarieregeling

De GMR VO heeft oktober 2017 laten weten benieuwd te zijn naar het gebruik van de cafetarieregeling en heeft verzocht om evaluatie. Deze is in 2018 aangeboden. Deze regeling biedt medewerkers een fiscaal voordeel (binnen de fiscale wetgeving) doordat een gedeelte van het brutoloon ingezet kan worden als onbelaste vergoeding. In 2017 hebben 146 medewerkers deelgenomen aan de vakbondsregeling, 81 medewerkers aan de fietsregeling en 74 medewerkers aan de sportregeling. De GMR-en zijn van mening dat de deelname van medewerkers aan de cafetarieregeling beperkt is als men bedenkt dat er totaal ongeveer 1150 medewerkers zijn. Om die reden zal de regeling uitgebreider onder de aandacht worden gebracht

van zittende medewerkers. Nieuwe medewerkers worden bij indiensttreding al persoonlijk geïnformeerd over de cafetarieregeling. Verder is de sportregeling aangepast, met dien verstande, dat een medewerker meer sportabonnementen voor vergoeding in aanmerking kan laten komen, zolang het maximum van € 270,-/jaar niet wordt overschreden.

Onderwijsbevoegde leraren

Voor de bekostiging van leraren is het een wettelijke verplichting dat leraren hun onderwijsbevoegdheid hebben of binnen vastgestelde termijnen behalen. Bij de internationale scholen moeten de medewerkers van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) een erkenning van hun buitenlandse diploma hebben gekregen om les te kunnen geven. Hangende de aanvraagprocedure voor een dergelijke erkenning kunnen zij onder strenge voorwaarden overigens wel al starten bij SRL. Ook in 2018 is veel gedaan om het aantal onbevoegden en docenten die nog in een DUO-procedure zitten te monitoren.

Hiervoor wordt onder meer elk half jaar een rapportage gemaakt zodat van alle scholen precies bekend is om wie het gaat. Met medewerkers die de bevoegdheid niet of niet op tijd kunnen behalen wordt de arbeidsovereenkomst beëindigd. Binnen SRL VO werken er in 2018 nog 5 medewerkers bij wie sprake was van onbevoegdheid met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd (2017: 6). Naar deze medewerkers ging en gaat nog steeds speciale aandacht. Sinds begin 2018 maakt DUO in voorkomende gevallen in haar beschikkingen duidelijk dat erkenning van de buitenlandse bevoegdheid voor zogenoemde "schooleigen vakken" niet nodig is omdat hiervoor geen Nederlandse onderwijsbevoegdheid bestaat. Het gaat hier om vakken die in het Nederlandse curriculum niet voorkomen. Het schoolbestuur kan in die gevallen zelf beslissen over de bekwaamheid voor de lerarenfunctie. In juli 2018 is in dat verband de Procedure "Vaststelling bekwaamheid schooleigen vakken internationale scholen SRL" opgesteld en vastgesteld.

Hierdoor kon voor een aantal medewerkers die geen DUO-erkenning hadden verkregen, alsnog worden vastgesteld dat ze "bekwaam" zijn om les te geven in het betreffende schooleigen vak. In de overige gevallen zal in de komende jaren de situatie zich oplossen in verband met het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd, het vertrek uit de organisatie of het alsnog behalen van de onderwijsbevoegdheid.

Aandacht verdient ook een aantal medewerkers van de ESH Primary (11 in totaal) waarvan de buitenlandse onderwijsbevoegdheid (nog) niet door DUO is erkend. Het betreft met name docenten die tweede/vreemde taalonderwijs (L2) geven. Met het Ministerie van OCW wordt gekeken of voor deze groep de regelgeving kan worden versoepeld.

Verzuimcijfers

In 2018 is het verzuimpercentage voor SRL als geheel 3,7% (2017: 3,9%). Het verzuimpercentage ligt

daarmee ruim onder het landelijk gemiddelde onderwijs dat in 2018 rond de 5,1% tot 6,4%¹ was. Het SRL-verzuimpercentage kent overigens een bandbreedte van 2,2% (ENMS) tot 5,2 (ISH SEC). Het verzuimpercentage bij de ISH SEC is de afgelopen 5 jaar geleidelijk gestegen van 3,1% naar 5,2%. Deze toename verdient aandacht. Passende maatregelen zullen worden ingezet in 2019.

De meldingsfrequentie is in 2018 1,0 (2017: 1,1). Dit is een mooie uitkomst op SRL-niveau die kan worden toegeschreven aan de nauwe samenwerking van de bedrijfsarts, de leidinggevenden op de scholen en de afdeling HR inzake de actieve sturing op het terugdringen van frequent verzuim o.a. met behulp van het gesprek van leidinggevende en medewerker over het frequent verzuim en de

¹ Het SRL-verzuimpercentage over 2018 van 3,7% en de meldingsfrequentie (MF) van 1,0 zijn nog altijd beduidend gunstiger dan de laatst beschikbare landelijke verzuimpercentages over 2017 voor PO (OP 6,0% en MF 1,0. OOP 6,4% en MF 0,9) en VO (OP 5,1% en MF 1,6. OOP 5,5% en MF 1,2).

bewustwording die dit vervolgens bij de medewerker creëert. Echter, op de ISH Primary (2016: 1,0/ 2017: 1,2/2018: 1,4) en de ISH Secondary (2016: 1,3/2017: 1,4/2018: 1,3) verdient de meldingsfrequentie meer gerichte aandacht van de leidinggevenden. In 2019 zal hiertoe passende actie worden ondernomen.

De doelstelling “verzuimcijfers blijven op het niveau van 2014” die is verwoord in het strategisch beleid van SRL 2016-2020, is voor wat betreft het verzuimpercentage niet helemaal gehaald; in 2014 was het verzuimpercentage 3,3% (2018: 3,7%). De meldingsfrequentie van 2018 van 1,0 is echter lager dan die van 2014 (1,2). Dat neemt niet weg, dat het gemiddelde verzuimpercentage en de gemiddelde meldingsfrequentie zich stichtingsbreed nu al jarenlang ruim onder het landelijk gemiddelde onderwijs bevinden – een bijzonder goede prestatie.

Medewerkertevredenheidsonderzoek

In 2016 heeft een flink aantal scholen en het Bestuursbureau met behulp van de tools van Kwaliteitscholen een medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO) uitgevoerd. De resterende scholen hebben dit in 2017 gedaan. In 2018 heeft alleen RLS een MTO verricht. De al gehouden MTO's laten de volgende knelpunten zien: werkdruk, communicatie/ informatievoorziening en gebrek aan doorgroeimogelijkheden. Deze top drie zien we vaak als uitkomst van een MTO; in die zin wijken de bij SRL gesignaleerde knelpunten niet af van het landelijke beeld dat VOION, het A&O-fonds voor het VO, eerder al presenteerde. Op de scholen bespreken schoolleiding, medewerkers en MR de gesignaleerde knelpunten en er wordt een plan van aanpak opgesteld om tot verbetering te komen. De voorzitter College van Bestuur rapporteert aan de Raad van Toezicht en de GMR op hoofdlijnen over de MTO-uitkomsten en de gekozen verbeteraanpak. Het SRL-Arbobeleid schrijft voor dat een MTO minimaal eens per vier jaar wordt gehouden. Dit wordt gemonitord en hieraan wordt voldaan.

Invoering beschrijving rol vertrouwenspersoon

Elke SRL-school beschikt over minstens één interne vertrouwenspersoon. Het is een rol die wordt vervuld door een medewerker, veelal een docent, die werkzaam is op de school. Om zowel de interne vertrouwenspersonen als SRL-medewerkers duidelijkheid te verschaffen over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de interne vertrouwenspersoon, is er in 2017 een rolbeschrijving opgesteld waarvoor o.a. de externe vertrouwenspersonen van Centrum Vertrouwenspersonen Plus input hebben geleverd. De interne vertrouwenspersonen hebben zich gecommitteerd aan deze rolbeschrijving. De beide GMR-en hebben ermee ingestemd, zodat deze in 2018 is ingevoerd. In het verlengde van de totstandkoming van de rolbeschrijving hebben de voorzitter van het College van Bestuur van SRL en de interne vertrouwenspersonen afgesproken een jaarlijks overleg in te stellen met de externe vertrouwenspersoon.

Health Check

SRL heeft ten aanzien van het Arbobeleid een duidelijke aanpak voor ogen. Alle scholen brengen eerst hun RIE op orde en er wordt een plan van aanpak voor de knelpunten opgesteld. Daarnaast verrichten alle scholen een MTO en stellen zij naar aanleiding hiervan een verbeterplan op. Tot slot zal een periodiek preventief medisch onderzoek (PMO) worden aangeboden aan de medewerkers. In 2017 zijn daartoe voorbereidingen getroffen en in 2018 heeft de GMR in 2018 ingestemd in met de zogenoemde Health Check die de Stichting alle medewerkers in het najaar van 2018 heeft aangeboden. Deze bestond uit 3 onderdelen: een vragenlijst, een beperkt lichamenlijk onderzoek en eventueel een gesprek met een gezondheidsadviseur. De vragenlijst is aangeboden door SKB, een onafhankelijk bureau dat wordt aangeraden door het Arboportaal van het ministerie van SZW. Het lichamenlijk onderzoek en het gesprek is aangeboden door Human Capital Care, de arbodienstverlener bij wie de Stichting arbodienstverlening

inkoopt. De Stichting en de school zijn niet geïnterformeerd over de uitkomst van de vragenlijst, het lichamenlijk onderzoek en het gesprek. De uitvoering van de Health Check loopt door in 2019. In dat jaar zal de Health Check tevens worden geëvalueerd. De evaluatie-uitkomsten zullen met de pGMR-VO en PO en worden besproken.

Aanpassing Arbobeleid

Per 1 juli 2017 is de gewijzigde Arbowet van kracht. Organisaties is tot 1 juli 2018 tijd gegeven Arbobeleid en -instrumenten in lijn te brengen met de wetswijzigingen. Hieraan heeft SRL voldaan.

Zo is in 2018 het SRL-Arbobeleid op de volgende punten aangepast:

1. Opnemen van de verplichting een (coördinerend) preventiemedewerker aan te wijzen.
2. Beschrijven rol en taken van de (coördinerend) preventiemedewerker.
3. Het instellen van twee jaarlijkse overleggen over de stand van zaken in het Arbobeleid en de

reductie van gezondheidsrisico's waaronder een overleg van de bestuurder met (een vertegenwoordiging van) de medezeggenschap in aanwezigheid van de bedrijfsarts.

De beide GMR-en zijn de technische aanpassingen in het Arbobeleid ter informatie voorgelegd. In 2015 had de GMR al ingestemd met het toen opgestelde Arbobeleid.

In 2018 hebben alle scholen op één na een (coördinerend) preventiemedewerker kunnen aanwijzen. Vervolgens zal conform de Arbowetwijziging in 2019 een overleg worden gepland over de stand van zaken in de uitvoering van het Arbobeleid waar alle preventiemedewerkers aan deelnemen.

Aanpassing Verzuimprotocol

O.a. als gevolg van wijzigingen in Arbowetgeving en de Algemene Verordening Gegevensbescherming is in 2018 het Verzuimprotocol aangepast. Het betroffen technische aanpassingen die de GMR PO en VO ter informatie zijn voorgelegd.

Ook is in het Verzuimprotocol opgenomen niet alleen dat de kosten van training en scholing in het kader van re-integratie in mindering kunnen worden gebracht op een eventuele later te verstrekken transitievergoeding, maar ook dat werkgever en werknemer een doorlopende verantwoordelijkheid hebben om de re-integratie (inspanningen) niet te onderbreken tijdens een schoolvakantie vanwege verscherpt toezicht hierop door het UWV. Daarnaast is in 2018 met instemming van de GMR VO en PO de mogelijkheid tot het opleggen van een sanctie opgenomen in het Verzuimprotocol. Zieke medewerkers verschijnen soms niet op het spreekuur van de bedrijfsarts ondanks dat een uitnodiging is verzonden. De medewerker dient echter actief mee te werken aan zijn herstel en is verplicht te verschijnen bij het spreekuur. Door niet te verschijnen op het spreekuur kan de Stichting als werkgever niet vaststellen of de medewerker wel of niet in staat is het opgedragen werk te verrichten. Is het de medewerker te verwijten dat hij niet op het spreekuur komt,

dan heeft de werkgever de mogelijkheid een sanctie (opschorten of stoppen loonbetaling) op te leggen.

Evaluatie dienstverlening bedrijfsarts

Volgens afspraak met de GMR-en is najaar 2017 de dienstverlening van de bedrijfsarts geëvalueerd onder medewerkers die zijn spreekuur hebben bezocht en onder leidinggevenden. Beide GMR-en zijn in 2018 geïnformeerd over de uitkomsten. Medewerkers zijn zeer tevreden, en leidinggevenden tevreden, over zijn dienstverlening. Als gevolg van de evaluatie is de spreekuurcapaciteit verdubbeld naar 8 uur per week en zullen spoedafspraken worden ingepland.

BHV

Er zijn binnen SRL diverse leveranciers die BHV- (herhalings)cursussen aanbieden. In 2017 is nagegaan of het aantal leveranciers, mede vanwege inkoopvoordelen, zou kunnen worden beperkt. Dit onderzoek loopt door naar 2018. De resultaten van dit onderzoek zullen worden besproken met de scholen in 2019.

Eigenrisicodragerschap WGA en Ziektewet

Met ingang van 1 januari 2016 zijn de PO-scholen van SRL uit het Vervangingsfonds gestapt en eigenrisicodragers (ERD) geworden voor de kosten van vervanging wegens ziekte (en schorsing) van medewerkers. Dit heeft SRL financieel geen wind-eieren gelegd. Naar analogie hiervan zijn in 2018 de mogelijkheden onderzocht voor het eigenrisicodragerschap voor de Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten (WGA) en de Ziektewet. De uitkomsten van dit onderzoek worden in 2019 gepresenteerd.

Fiscale wijzigingen 2018

In 2018 zijn vakbonden en werkgevers een akkoord over een nieuwe CAO PO (looptijd 1 januari 2018 – 1 maart 2019) en VO (looptijd 1 juni 2018 – 1 oktober 2019) overeengekomen. De gevolgen van de nieuwe CAO PO en VO, waaronder een nieuwe functiebeschrijving van de leraren PO, zijn ingevoerd.

CAO VO

De salarissen zijn per 1 juni met 2,35% verhoogd. In oktober werd een eenmalige uitkering betaald ter hoogte van 1% van het bruto maandsalaris in oktober keer 12.

CAO PO

Per 1 september zijn voor de leraren de schaal-uitlooptoeslag, inkomenstoelage en de bindings-toelage afgeschaft en verwerkt in de salaristabellen. Voor de OOP-er in schaal 9 is per 1 september de bindingstoelage OOP schaal 9 afgeschaft en verwerkt in de salaristabel. In de directieschalen zijn per 1 september de bindingstoelage en inkomenstoelage verwerkt.

De salarissen zijn per 1 september verhoogd met 2,5%. In oktober ontvingen alle medewerkers – naar rato van de aanstelling en aanstellingsduur – een eenmalige uitkering van € 750,-. Alle leraren ontvingen in oktober een eenmalige uitkering ter hoogte van 42% van het bruto maandsalaris van oktober.

Verkorting looptijd 30% regeling

De 30% regeling is een maatregel die *international new hires* met een bijzondere expertise belastingvoordeel, en dus een hoger netto inkomen, biedt. Voor diegenen die vanaf 1 januari 2018 van de 30% regeling gebruik kunnen maken is de looptijd m.i.v. 1 januari 2019 verkort naar maximaal 5 jaar (voorheen 8 jaar). In 2018 zijn voorbereidingen getroffen voor de implementatie en communicatie van de gevolgen van de gewijzigde looptijd van de 30%-regeling.

Pensioen en AOW

De pensioenpremie ging per 1-1-2018 omhoog van 21,1% naar 22,9%.

De AOW leeftijd ging omhoog naar 66 jaar.

4.3 Huisvesting en Facilitair

Als gevolg van de groei van het aantal leerlingen is er binnen de Stichting volop verbouwd, gebouwd, gerenoveerd en tevens gemoderniseerd om voor leerlingen en docenten een optimale leer- en

werkomgeving te creëren. Opnieuw was vooral sprake van een toename in het aantal internationale leerlingen. Deze groei zal zich nog verder doorzetten in de komende jaren.

International School of The Hague

De ISH heeft nog steeds een aantrekkingskracht op internationale bedrijven en organisaties. Het belang van goede internationale scholen wordt ook door de gemeente Den Haag en buurgemeenten onderkend. Om te kunnen voorzien in de toegenomen vraag heeft de Stichting in coproductie met de gemeente Den Haag een nieuwe vleugel bijgebouwd bij de ISH, ten behoeve van het basisonderwijs (Primary) en is deze inmiddels deels in gebruik genomen. Zo ontstaat weer ruimte in het hoofdgebouw voor de Secondary en kan ook een deel van de noodlokalen worden afgestoten. Voor 2022 staat nog één uitbreiding van het gebouw op het programma en wel aan de voorzijde ter hoogte van de sporthal. Daarmee zouden ook de resterende noodlokalen kunnen verdwijnen.

Europese School Den Haag

Ook de Europese School heeft te maken met een toenemend aantal leerlingen. Door de aanhoudende stroom leerlingen is met de voorbereiding van de verbouwing van tijdelijke huisvesting gestart aan de Oostduinlaan om op de 3500 m² plek te kunnen bieden aan ongeveer 450 "Secondary" leerlingen. Daarnaast werden in 2018 de voorbereidingen getroffen voor de uitbouw van de kantine aan de Houtrustweg. Het monumentale schoolgebouw aan de Oostduinlaan kwam per 1 januari 2019 beschikbaar ter renovatie en op dat moment kon een formele start worden gemaakt met de aanbesteding. Voor de komende jaren staat deze renovatie centraal, maar ook de start van een nevenvestiging van de ESH Primary. Op de Houtrustweg zullen de noodlokalen immers op enig moment moeten verdwijnen en zal er in de stad, of in een randgemeente een alternatief moeten zijn.

Eerste Nederlandse Montessori School

Na een inhaalslag te hebben gemaakt in het groot onderhoud en renovatie stond dit jaar in het teken van regulier onderhoud. De samenwerking met kinderopvang 2Samen werd geïntensiveerd middels het verbouwen van kleedkamers en uitbreiding van activiteiten. De Halosporthal zal door de gemeente aan de Stichting worden overgedragen nadat deze door de gemeente is gerenoveerd. Helaas bleek na enkele maanden dat als gevolg van de renovatie de vloer ernstig beschadigd was en dat dit vraagstuk eerst moest worden opgelost alvorens tot formele overdracht kon worden overgegaan. Na oplevering van de zaal en de verbouwing ten behoeve van 2Samen kan deze school de toekomst met vertrouwen tegemoet zien.

Rijnlands Lyceum Wassenaar

De centrale vraag was ook dit jaar hoe het monumentale pand van het Rijnlands Lyceum Wassenaar verduurzaamd zou kunnen worden en hoe daarmee de energielasten verlaagd kunnen

worden. Dit zijn zorgvuldige trajecten met diverse stakeholders waarin kosten, opbrengsten en planningen kritisch bekeken dienen te worden. De gemeentelijke bijdrage aan deze levensduurverlengende renovatie bleef in 2018 onduidelijk. De verwachting is dat het Integraal Huisvestings Plan 2019 daar meer duidelijkheid over gaat bieden. Daarnaast is een beslissing genomen om een internationale afdeling te starten die in tijdelijke huisvesting op het terrein geplaatst gaat worden.

Rijnlands Lyceum Oegstgeest

De bouw van het nieuwe CKV gebouw is in 2018 van start gegaan. De verwachting is dat dit deel nog voor de zomervakantie van 2019 gereed zal zijn. Daarnaast bleef dit jaar in het teken staan van milieu- en energiebesparingen. Gevelrenovaties werden uitgevoerd, subsidie voor zonnepanelen werd verkregen en het dalen van het gas- en elektraverbruik door goede monitoring zette door. Voor het schooljaar 2019-2020 staat de bouw van het science-lab op de agenda.

Rijnlands Lyceum Sassenheim

Nadat de voorgaande jaren is geïnvesteerd in een prachtige, moderne en frisse school, was in 2018 met name de aandacht gericht op het dak. Dit wordt toekomstbestendig gemaakt zodat in 2019 de plaatsing van de zonnepanelen doorgang kan vinden.

Inkoop

De aanbestedingen van afgelopen jaar hebben geresulteerd in een nieuw papiercontract. Ook werd een aanbesteding van tijdelijke huisvesting afgerond. In 2019 staat de belangrijke aanbesteding van de multifunctionals (kopieermachines en printers) op het programma.

Bouwmanagement

Door de toename van diverse bouwactiviteiten is besloten om een bouwmanager in dienst van de Stichting aan te stellen die deze trajecten van A tot Z begeleidt.

Milieu en duurzaamheid

De ondersteuning door bureau EECare heeft wederom tot besparing in energie- en gasverbruik geleid. Door een intensieve samenwerking inzake (energie) monitoring, inkoop en ondersteuning om erkende maatregelen te kunnen implementeren zetten de stichting deze trend van verduurzaming en energiebewustzijn door.

4.4 ICT

In 2018 heeft voor de Stichting en de meeste scholen de transitie plaatsgevonden naar de nieuwe virtuele Windows 10 desktop omgeving (VDI). Daarmee wordt invulling gegeven aan de strategische wens om “any place, any time en op any device” over de eigen werkomgeving te kunnen beschikken. In het primair onderwijs is deze overstap nog niet gemaakt. De eisen en wensen liggen daar anders dan in het voortgezet onderwijs. Een eind 2018 gestarte oriëntatie zal uitwijzen op welke wijze ons primair onderwijs scholen het beste gefaciliteerd kunnen worden. Ervaringen met de nieuwe

Windows 10 omgevingen wijzen uit dat met name audiovisuele toepassingen niet optimaal functioneren. Eind 2018 is onze externe ICT beheerder derhalve gestart met een evaluatie van het huidige concept om in de loop van 2019 een verbeterslag te kunnen doorvoeren. Wat hierbij tevens wordt meegenomen is de rol en opkomst van Office365 als cloudbased werkplek. Ten aanzien van de invoering van Office365 heeft het Stichtingsbrede Office365 project, dat in 2018 is gestart, geresulteerd in een uniforme implementatie aanpak waarbij onze scholen gefaseerd een eigen Office365 portaal in gebruik kunnen nemen.

4.5 Privacybescherming

De Stichting kent op centraal niveau een ICT manager die als liaison fungeert tussen de scholen en het externe ICT bedrijf voor wat betreft de ICT architectuur, de performance, de kwaliteit, de communicatie, de investeringen en aanbestedingen. Betrokkene is tevens het eerste aanspreekpunt bij ICT calamiteiten en houdt zich bezig met privacy

en ICT beveiligingsvraagstukken. De controller van de Stichting fungeert tevens als functionaris gegevensbescherming (FG). 2018 stond uiteraard in het teken van de compliance met de AVG. Dit heeft geleid tot het herijken van het bestaande Privacybeleid en het opnieuw opstellen van relevante protocollen en reglementen en het afsluiten van verwerkersovereenkomsten en het opstellen van een dataregister. Met externe advisering en veel interne inzet heeft de Stichting dit compliance proces in 2018 zeer serieus aangepakt. Ongetwijfeld blijft dit ook in volgende jaren aandacht vragen, niet alleen qua techniek in de vorm van documenten, overeenkomsten, registers, *risk-assessments* en eventuele meldingen, maar vooral ook qua attitude en cultuur. Daar waar er in 2018 sprake was van een mogelijk datalek, is hiervan melding gemaakt bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Het betrof kwesties van beperkte omvang die ook verder geen consequenties hebben gehad.

4.6 Financiën en bedrijfsvoering

Bestemming resultaat 2018

Het resultaat van 2018 van de Stichting Het Rijnlands Lyceum bedraagt € 1.596.531. Van dit resultaat wordt een bedrag van € 1.331.531 toegevoegd aan de Algemene reserve en wordt € 265.000 toegevoegd aan de Bestemmingsreserve. De Bestemmingsreserve bestaat uit de reserve Spaar BAPO en uit de reserve Verduurzaming en nieuwbouw schoolgebouw Rijnlands Lyceum Sassenheim (RLS). Deze laatste reserve is de specifiek gevormde reserve als gevolg van de in 2014 gesloten doordecentralisatie-overeenkomst tussen de Stichting en de gemeente Teylingen. Jaarlijks ontvangt RLS een bedrag van de gemeente onder andere ter dekking voor toekomstige nieuwbouw en tussentijdse verduurzaming van het schoolgebouw.

Realisatie 2018 versus realisatie 2017

Resultaat

Het exploitatieresultaat 2018 is ca. M€ 2,2 lager dan het resultaat van 2017. Het lagere resultaat in

2018 is grosso modo te wijten aan het extra aannemen van personeel. De ratio "leerlingen/OP" voor het voortgezet onderwijs is gedaald van 13,3 (2017) naar 12,6 (2018). Ook dezelfde ratio voor het basisonderwijs is gedaald van 11,2 (2017) naar 10,7 (2018). En daarnaast zijn de noodzakelijke uitgaven ten behoeve van de tijdelijke huisvesting voor met name het internationaal onderwijs in 2018 ten opzichte van 2017 enorm gestegen.

Baten

De baten zijn toegenomen met ruim M€ 7,9. Dit is een stijging van 10,8% ten opzichte van 2017. De toename is voor een bedrag van M€ 4,2 toe te schrijven aan de hogere bijdrage van OCW (compensatie voor toegenomen loon- en pensioenlasten en groeibekostiging) en M€ 3,7 aan overige baten. De toename aan overige baten is grotendeels het resultaat van meer ontvangen *school fees*. De toename van deze laatste baten is het gevolg van de stijging van het aantal leerlingen in het internationaal onderwijs.

Lasten

De lasten zijn ruim M€ 10,1 hoger dan in 2017. Dit is een stijging van bijna 14,5% ten opzichte van 2017. De toename is voornamelijk het gevolg van de hogere personeelskosten (ruim M€ 8,2). De toename van het aantal leerlingen in het internationaal onderwijs heeft geresulteerd in de stijging van meer FTE's. Overigens staat deze toename van FTE in een goede verhouding tot de groei van het aantal leerlingen. De betreffende KPI is een leidraad voor het aannamebeleid van de stichting. De hoogte van de voorzieningen is ten opzichte van 2017 toegenomen. De toename van de voorziening groot onderhoud bedraagt € 807 en die van de personeelsvoorzieningen met € 43. Voor wat betreft de toename van de voorziening Groot onderhoud is dit op basis van een bijgesteld extern rapport. De afschrijvingen 2018 zijn € 167 lager dan in 2017 vanwege later dan geplande investeringen en ingebruikname van het activum. De huisvestings- en instellingslasten zijn in 2018 ten opzichte van 2017 gestegen met ca. M€ 2,1 vanwege de toename

van het aantal leerlingen. Deze lasten betreffen voornamelijk de kosten van tijdelijke huisvesting, leermiddelen, excursies, werkweken en schoolactiviteiten.

Realisatie 2018 versus begroting 2018

Het exploitatieresultaat 2018 is ruim M€ 1,0 lager dan begroot. Deze onderschijding van het begrote resultaat is met name veroorzaakt door

de onstuimige groei van het aantal leerlingen in het internationaal onderwijs, die niet in die mate voorzien was. De scholen hebben daardoor geïnvesteerd in het aannemen van extra personeel en in noodzakelijke en gewenste voorzieningen, zoals (tijdelijke) huisvesting, lesmateriaal en extra uitgaven analoog aan de leerlingentoeename zoals aan excursies, schoolactiviteiten, et cetera.

Staat van Baten en Lasten 2018 (in euro's)

	2018 Realisatie	2018 Begroting	2017 Realisatie
Baten			
Rijksbijdragen	48.995.3681	47.667.000	44.825.844
Overige overheidsbijdragen	1.179.679	643.100	306.378
Overige baten	31.615.973	30.096.700	28.711.408
Totaal baten	81.791.020	78.406.800	73.843.630
Lasten			
Personeelslasten	62.589.785	59.274.500	54.421.308
Afschrijvingen	2.786.209	2.909.600	2.953.691
Huisvestingslasten	5.482.709	4.609.600	4.060.498
Instellingslasten	9.167.096	8.788.000	8.460.496
Totaal lasten	80.025.799	75.581.700	69.895.993
Saldo baten en lasten	1.765.221	2.825.100	3.947.637
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	0	0	612
Financiële lasten	168.690	170.600	150.886
Saldo financiële baten en lasten	-168.690	-170.600	-150.274
Totaal resultaat	1.596.531	2.654.500	3.797.363

Exploitatie

Rijks- en overige baten

De baten zijn in 2018 ten opzichte van de begroting 2018 met ca. M€ 3,4 gestegen. De toename ten opzichte van de begroting (opgesteld in oktober 2017) is 4,3%. Ten aanzien van de Latest Estimate 2018 (bijstelling van de begroting 2018 in oktober 2018) is de stijging 1%. Deze omzetsijgingen in 2018 ten opzichte van begroting en Latest Estimate laten zien, dat gedurende het kalenderjaar 2018 de instroom van voornamelijk leerlingen in het internationaal onderwijs lastig te becijferen is; in ieder geval in samenhang bij het samenstellen van de voornoemde financiële producten en datamomenten.

Rentabiliteit

De rentabiliteit van 2018 is 2,0%. Dit is 1,4 % lager dan het begrote percentage van 2018, veroorzaakt door de niet-voorzien toename van het aantal leerlingen en de gestegen formatie in het internationaal onderwijs.

Bijdrage OCW en verhouding OCW met totale baten

De bijdrage van OCW in verhouding tot de totale baten is in 2018 is ten opzichte van zowel begroting als voorgaande jaren aan het dalen. Deze daling is te wijten aan de toename van de groei van het aantal leerlingen in het internationaal onderwijs. De bijdrage, de zogenaamde school fee met een verplicht karakter is verankerd in de onderwijs-wetgeving en draagt daardoor bij in de reguliere bedrijfsvoering van de internationale scholen. De groei van het internationaal onderwijs en de stabilisatie van het nationaal onderwijs binnen de Stichting is de trend van de ontwikkeling in de verhouding tussen de baten "Bijdrage OCW" versus "Overige baten".

Huisvestingsratio

De huisvestingsratio is 8,8% en daarmee 0,6% hoger dan begroot. Zoals hierboven al reeds uiteen is gezet, is de hogere ratio het gevolg van de voorzieningen, die getroffen zijn voor de huisvesting

van leerlingen in het internationaal onderwijs.

De ratio ligt onder de door OCW gestelde signaleringswaarde van maximaal 10%.

Personeelsfactor

De personeelsfactor in 2018 van 78,2 ligt iets lager dan de begroting van 2018 (78,4) maar neemt ten opzichte van de voorgaande jaren gestaag toe.

Vanwege de groei in het internationaal onderwijs nemen de personeelslasten toe, omdat de KPI "leerlingen/Ondersteund Personeel" in het internationaal onderwijs lager ligt dan in het nationaal onderwijs.

Vermogen

Solvabiliteit

De solvabiliteit (inclusief voorzieningen) is in vergelijking met 2017 licht gedaald van 41,8% naar 40,5%. In 2018 heeft de Stichting twee leningen voor een totaalbedrag van M€ 4,15 afgesloten. De solvabiliteit zit echter ruim boven het door OCW gestelde signaleringswaarde van minimaal 30%.

De ontwikkeling en de hoogte van de solvabiliteits-ratio over de afgelopen jaren geeft onder meer het bestendig karakter en ingezet financieel beleid van de Stichting weer.

Liquiditeit

Liquide middelen

De liquide middelen zijn in 2018 ten opzichte van 2017 licht gestegen met ca. k€ 670.

Netto werkkapitaal

Het netto werkkapitaal is in 2018 ten opzichte van 2017 gestegen met ruim M€ 2,0.

Current ratio

De current ratio is 1,39 (2017: 1,33). Deze ratio ligt boven de signaleringswaarde die het ministerie van OCW hanteert, namelijk minimaal 0,75. Daarbij moet nog worden opgemerkt, dat de omvang van de vooruit gefactureerde school fee van het internationaal onderwijs per balansdatum de ratio negatief beïnvloedt.

Kengetallen	2018 Realisatie	2018 Begroting	2017 Realisatie	2016 Realisatie
Exploitatie				
Rijks- en overige baten in mln	81.791.020	78.406.800	73.843.630	65.278.133
Resultaat in mln	1.596.531	2.654.500	3.797.363	3.072.244
Rentabiliteit %	2,0	3,4	5,1	4,7
Bijdrage OCW in baten	59,9	60,8	60,7	61,9
Huisvestingsratio %	8,8	8,2	7,8	7,8
Personeelsfactor	78,2	78,4	77,9	77,7
Vermogen				
Eigen vermogen in mln	20.743.546	20.735.000	19.147.015	15.349.652
Totaal vermogen in mln	64.945.580	63.177.000	57.114.239	48.975.957
Solvabiliteit II	40,5	40,2	41,8	41,0
Liquiditeit				
Liquide middelen in mln	26.967.992	27.710.000	26.297.759	18.179.174
Netto werkkapitaal in mln	10.011.829	10.533.000	7.993.081	4.758.709
Current ratio	1,39	1,42	1,33	1,23

Financiële bedrijfsvoering

Algemeen

De borging van het proces om risico's te kwantificeren, te beoordelen en te verwerken maakt onderdeel uit van het interne risicobeheersingssysteem en de dagelijkse werking van de reguliere bedrijfsvoering van de Stichting, waardoor de financiële gevolgen beheersbaar blijven. Wel zijn er op een aantal deelgebieden van de reguliere bedrijfsvoering in 2018 aandachtspunten ter verbetering gesignaleerd, zoals de procesbeheersing van een specifieke subsidie (IGBO-bekostiging) en ten aanzien van het inkaderen van het verloningsproces.

Treasurybeleid

Het Treasurystatuut van Stichting Het Rijlands Lyceum van 28 maart 2017 is van toepassing op het gevoerde beleid en uitvoering voor het verslagjaar 2018. De overtollige middelen van de Stichting zijn conform het statuut uitgezet bij het Ministerie van Financiën middels het zogeheten.

“schatkistbankieren”. De leningen, die de Stichting is aangegaan, voldoen aan de eisen zoals deze zijn opgenomen in artikel 4 eerste lid van de ‘Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016’.

Het overzicht van de leningen in soorten, omvang en looptijden is te vinden in de Jaarrekening 2018.

Financieel beleid

Het financieel beleid van de Stichting is zodanig ingericht, dat de financiële positie en met name de vermogenspositie toereikend is om de bedrijfsvoering mogelijk te maken en toekomstige risico’s in de bedrijfsvoering te ondervangen en daarmee de continuïteit van de Stichting te waarborgen.

De borging van dit beleid is onderdeel van het interne risicobeheersingssysteem en de dagelijkse werking van de reguliere bedrijfsvoering op basis van de planning & control cyclus.

4.7 Risicomanagement

De volgende vijf aandachtsgebieden zijn hierbij van belang:

Strategie

De afgelopen 15 jaar heeft de organisatie gewerkt op basis van een strategisch plan met een horizon van vier jaar. Deze plannen vormden de basis voor de schoolplannen. De huidige planperiode eindigt in 2019. De Stichting zal in het najaar van 2019 zich opnieuw buigen over de strategie voor de komende jaren. Dit moment valt samen met een wisseling van voorzitter College van Bestuur. Een dergelijk moment kan ook betekenen dat nieuwe of andere accenten worden geplaatst. Naar verwachting is dat een hele gezonde ontwikkeling. De Stichting heeft jarenlang het standpunt gehuldigd dé leverancier van internationaal onderwijs te zijn in de regio Den Haag en Leiden. Met de groei van het aantal expats in deze regio’s bleek het noodzakelijk om ook naar andere schoolbesturen te kijken om meer aanbod te genereren. De huidige positie van de

Stichting op dit gebied is dermate sterk dat nog steeds een centrale rol voor de Stichting zal zijn weggelegd en voor de komende jaren biedt de groei van het aantal leerlingen voldoende perspectief voor de ISH, de ESH, RLO en RLW. Het blijft echter zaak dat de Stichting ook voldoende aandacht houdt voor het reguliere Nederlandse onderwijs van vmbo tot vwo in de drie Rijnlandse lycea en voor wat het primair onderwijs betreft, de ENMS. Onze scholen die een nationaal curriculum aanbieden moeten zich ook blijvend versterken en moeten blijven innoveren op pedagogisch, didactisch en technologisch gebied om zich te kunnen blijven meten met de beste scholen in Nederland, maar ook om hun lokale en regionale positie te behouden. Kruisbestuiving tussen onze scholen (nationaal/nationaal en nationaal/internationaal) blijft daarbij gewenst. We kunnen daarbij niet om de vraag heen of we in de toekomst voldoende kwaliteit in de vorm van personeel kunnen aantrekken of blijvend aan ons kunnen binden. Het wijzigen van

de 30% regeling door de overheid is een maatregel die het lerarentekort op de internationale markt alleen maar versterkt. Ten slotte is het van belang om ook als Stichting voldoende bestuurlijke betrokkenheid en zeggenschap te behouden in de regio's Den Haag, Leiden en Duin- en Bollenstreek ten behoeve van optimale samenwerking (bijvoorbeeld in samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs), afstemming van aanbod en door te leren van elkaar.

Operationele activiteiten

De schaal van de organisatie is de afgelopen jaren als gevolg van de groei gewijzigd. Het betreft daarbij niet alleen de groei van ruim 4100 leerlingen in 2006 naar 7300 leerlingen in 2018, maar ook de groei van ongeveer 500 medewerkers naar 1150 medewerkers en een groei van de jaarlijkse baten van €33 miljoen naar €81 miljoen. In de komende jaren zullen deze jaarlijkse baten nog verder oplopen. Een mijlpaal voor de Stichting was de toetreding in 2011 van de Eerste Nederlandse

Montessorischool tot de Stichting, waardoor naast voortgezet onderwijs ook basisonderwijs door Het Rijnlands werd verzorgd. Met deze stap werd het voor de ISH mogelijk om zelf een internationale basisschool te verzorgen in plaats van op licentie van de Haagse School Vereeniging (HSV), zoals dit voordien het geval was. Ook baande dit de weg voor de Europese School Den Haag, die net als de ISH een school voor primair en voortgezet onderwijs moest worden. De komst van de Europese School betekende niet alleen het aanbieden van het Europees Baccalaureaat, maar plaatste de school en de Stichting weer in een andere positie binnen het onderwijsbestel (analoog aan IGBO, maar formeel geen IGBO), en betekende tevens een relatie met de Europese Commissie, de Raad van Bestuur van de Europese Scholen in Brussel en een viertal Europese organisaties en agentschappen in Den Haag en omgeving. De toegenomen complexiteit van de organisatie komt ook tot uitdrukking op het gebied van onderwijshuisvesting en ICT. Die complexiteit brengt uiteraard ook

risico's met zich mee. De toename van het aantal scholen, betekent voor het bestuur een grotere span of control en een grotere complexiteit, zowel administratief, financieel als politiek-bestuurlijk. De organisatie zal dus ook in zijn ondersteunende processen en organisatie moeten meegroeien met de veranderende eisen. Automatisering heeft daarin de afgelopen jaren ook een belangrijke rol gespeeld. Werden de facturen in 2008 nog met de pen geaccordeerd en met de hand betaalbaar gesteld, in 2018 zien we een vergevorderde automatisering van dit proces, waardoor risico's van fraude juist afnemen, mits autorisaties goed zijn toegekend en er een maximale scheiding is van functies en rollen, bij Finance/control en bij HR/salarisadministratie. Door een sterke centrale controle op deze processen, kunnen risico's die zich lokaal kunnen voordoen tot een minimum beperkt blijven. Automatisering en technologische ontwikkelingen bieden naast kansen voor verdere professionalisering van processen ook risico's, onder andere op het gebied van privacy en

databescherming. In 2018 is hier vanuit de afdeling Control en ICT krachtig gestuurd om de organisatie AVG-proof te maken en deze risico's te mitigeren. De verdere professionalisering van de ondersteunende processen zullen aandacht blijven vergen van Bestuur en management van het Bestuursbureau en de scholen. Deze processen kunnen de goede voortgang van het onderwijs en de reputatie van de organisatie immers ernstig schaden. De kwaliteit die door de ondersteunende diensten wordt geleverd is feitelijk voorwaardelijk om goed onderwijs mogelijk te maken. Daarna is het aan de school, de schoolleiding, de docenten, het onderwijsondersteunend personeel en het College van Bestuur om, in samenspraak met leerlingen, hun ouders en de omgeving de onderwijskwaliteit te leveren die van onze scholen mag worden verwacht. De groei van de organisatie heeft die kwaliteit niet onder druk gezet. Sterker nog, de groei van de organisatie heeft de Stichting tot een veelkleuriger, pedagogisch 'rijkere',

onderwijsomgeving gemaakt, die weliswaar door zijn bijzondere profilering ook grotere imagoriscio's met zich meebrengt.

Financiële positie

Bij het aangaan van leningen gaat de Stichting geen extra risico's aan die het voortbestaan van de Stichting of het geven van onderwijs kunnen bedreigen. Van belang zijn de ratio's zoals current ratio (OCW minimaal 0,75), rentabiliteit (OCW bandbreedte negatief minimaal 0,05 en 0 in een aaneengesloten periode van drie jaar) en het weerstandsvermogen (OCW minimaal 0,05) van de Stichting. Deze ratio's liggen boven de signaleringswaarden, zoals die door het ministerie OCW worden gehanteerd. Het proces van de meerjarenbegroting wordt met veel zorg en aandacht tot stand gebracht, waarbij diverse gremia binnen de Stichting worden betrokken.

Financiële verslaggeving

De betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving is gebaseerd op rapportages, die frequent en transparant binnen (horizontale verantwoording) en buiten de stichting worden gecommuniceerd, waarbij de trendmatigheid en KPI's een belangrijke rol spelen. De financiële verslaggevingssystemen worden daar waar nodig geactualiseerd en regelmatig in het perspectief van het IT-landschap met de IT manager van de Stichting en externe deskundigen besproken.

Wet en regelgeving

De risico's ten aanzien van veranderende wet- en regelgeving worden gemitigeerd door het bijhouden van de vakkennis van desbetreffende medewerkers en daar waar het opportuun of noodzakelijk is, wordt deze kennis ingehuurd. De organisatie rondom processen en systemen in het kader van de interne beheersing heeft in 2018 de nodige aandacht gehad. Deze geïntensiveerde aandacht betrof o.a. het proces van de bekostiging.

Door verandering van de software en organisatie van DUO rondom de bekostiging ontstond in 2018 een bekostigingsrisico, waardoor bijstelling van de eigen organisatie nodig was. Ook de invoering in 2017 van het verloningssysteem (AFAS) en de optimalisatie daarvan in 2018 heeft gezien het risicovolle aspect van dit proces in de totale bedrijfsvoering van de Stichting nog steeds een hoge prioriteit. Hierover is extern advies ingewonnen en dit heeft inmiddels waar nodig tot bijstelling van het beleid geleid. Daarnaast wordt consultancy ingehuurd om de inrichting van het systeem en controle hierop verder vorm te geven.

Risicoprofiel

Leerlingaantallen

Op het gebied van leerlingaantallen voorziet de Stichting geen grote risico's. Kleine demografische dalingen kunnen worden opgevangen. Een lichte krimp wordt voorzien voor de Duin- en Bollenstreek, maar in Den Haag wordt voor de komende jaren een forse groei verwacht, ook in het internationale

onderwijs. Door de recente toetreding van andere schoolbesturen in het internationale onderwijs moet het beleid van de lokale overheden en het ministerie van OCW erop gericht zijn om op basis van realistische prognoses slechts verdere groei van het aantal scholen toe te staan nadat is vast komen te staan dat die groei ook echt gerechtvaardigd is. Er moet voor worden gewaakt dat groei van het aantal scholen op enig moment zou kunnen leiden tot overcapaciteit. Als gevolg van de afhankelijkheid van nationale en geopolitieke ontwikkelingen, loopt het internationaal onderwijs een groter risico dan de reguliere scholen voor nationaal onderwijs. Daar waar de Stichting een weerstandsvermogen aanhoudt van 20% van de jaarlijkse baten voor regulier onderwijs, wordt een weerstandsvermogen van 40% van de jaarlijkse baten aangehouden voor de internationale scholen. Dit heeft tevens te maken met de grote huisvestingsverplichtingen die zijn aangegaan om tegemoet te komen aan de verwachtingen van internationale ouders voor wat betreft onderwijskwaliteit, moedertaalonderwijs, veiligheid en voorzieningen.

Aanwezigheid bevoegde docenten

Een belangrijke factor voor de kwaliteit van het onderwijs is de aanwezigheid van voldoende bevoegde docenten. Het lerarentekort stelt de Stichting in de komende jaren net als alle scholen in Nederland voor een forse uitdaging. Regionaal participeren onze scholen in de bestrijding van dit tekort. De Stichting kent ook een actief, eigen wervingsbeleid. Het lerarentekort laat zich inmiddels ook gevoelen in het internationale onderwijs. De beperking van de 30% regeling van acht naar vijf jaar veroorzaakt dat internationale docenten reeds na 4 jaar op zoek gaan naar ander werk in landen met een gunstiger salarispectief. Wij kunnen daar slechts een arbeidsklimaat tegenover zetten waarbij medewerkers volop de gelegenheid hebben om zich adequaat door te ontwikkelen. *Professional development* en het perspectief van een vaste baan in een veilig land is hetgeen wij kunnen bieden.

Onderwijskwaliteit

Voor de onderwijskwaliteit als zodanig zijn op dit moment geen negatieve signalen die wijzen op structurele tekortkomingen. Wel is er aandacht voor de kwaliteitsbeleving van de ouders van de ESH Secondary als gevolg van de huisvesting in noodlokalen. De belangrijkste kwaliteitsdata die de Stichting tot zijn beschikking heeft zijn ook zichtbaar in *Vensters*. Deze laten slaagpercentages zien die in de meeste gevallen boven het landelijke gemiddelde liggen. Hetzelfde geldt voor de eindtoets in het primair onderwijs (ENMS). De ESH kent in 2018-2019 de eerste lichte examenkandidaten. De IB examens van de ISH en RLO liggen jaarlijks ruim boven de internationale gemiddelden, zowel qua slagingspercentages als qua gemiddeld cijfer. RLW en RLO besteden extra aandacht aan de havo leerlingen en het studiesucces in het hoger onderwijs. Ook de ESH Secondary kent als gevolg van de huisvestingssituatie in 2018 nog verbeterpunten die moeten leiden tot een hogere tevredenheid van ouders en leerlingen.

Formatie

De afgelopen jaren is “formatie” een van de belangrijkste risicofactoren gebleken die van invloed waren op de exploitatie. Door de groei van ISH en ESH, die nu grillig verloopt en niet alleen maar aan het begin van het schooljaar plaatsvindt, wijkt de formatie op deze scholen vaak af van de begroting en moet men eenvoudig de formatie uitbreiden om aan de verplichtingen en verwachtingen te kunnen voldoen. Voor de ESH blijft de drempelloze instroom van de kinderen van de medewerkers van Europese organisaties een risico, dat gepaard blijft gaan met huisvestingsconsequenties. Als de gemeente die consequenties niet draagt in de vorm van aanvullende huisvesting, ziet de Stichting zich gesteld voor de uitdaging om toch tegemoet te komen aan de juridische verplichting die is aangegaan. Voor de ISH heeft de Stichting de keuze gemaakt om een wachtlijst in te voeren. De Stichting heeft tevens besloten aan het Rijnlands Lyceum Wassenaar een IGVO-afdeling toe te voegen. Op deze wijze hoopt de Stichting

tot spreiding en regulering te komen van de groei en daarmee ook de formatieve gevolgen van de groei. Als gevolg van de groei van de ESH Elementary heeft de school vanwege de T-1 bekostiging al sinds de start te maken met voorfinanciering. Maar ook de groei van ESH Secondary betekent voorfinanciering van vijf maanden. Het break-even punt in de exploitatie zal de komende jaren worden bereikt, maar voordat de voorinvestering van de afgelopen vier jaar is terugverdiend (€2,5 miljoen), zullen er nog flink wat jaren overheen gaan.

Grenzen aan de groei

Dit maakt ook duidelijk dat de Stichting grenzen stelt aan de bereidheid om te moeten investeren in gebouwen die de facto economisch eigendom blijven van de gemeente. Voor zover het internationaal onderwijs betreft is er in het gebouw van de ISH, ESH en RLO fors geïnvesteerd met eigen middelen, maar met de verdere groei van internationaal onderwijs, zijn daarmee de grenzen van de haalbaarheid bereikt. De eigen investeringen

moeten immers nog 30 jaar door de betreffende scholen worden gedragen, waarbij geen zekerheid bestaat over de continuïteit van dit onderwijs in de toekomst. Een robuust weerstandsvermogen voor dit type school is dan ook een randvoorwaarde.

Risicobeheersing

De Stichting stelt jaarlijks een risicoanalyse op. Deze analyse bevat een opsomming van de belangrijkste risico's waarmee het bestuur en de directie van scholen geconfronteerd kunnen worden. Het ondersteunt het College van Bestuur, Raad van Toezicht en directies bij het maken van inschattingen waar de risico's liggen. Steeds is per risico een aantal mogelijke oorzaken en een aantal mogelijke gevolgen genoemd. Daarna volgen een risico-inschatting en mogelijke beheersmaatregelen. Door dit document jaarlijks bij te stellen en af te zetten tegen het weerstandsvermogen per school en voor de Stichting blijft de Stichting in control. De uitkomst van de risicoanalyse is dat de nationale scholen binnen de Stichting een weerstandvermogen

dienen aan te houden van 20% van de jaarlijkse baten. Indien dit nog niet bereikt is, wordt dit jaarlijks opgebouwd met een resultaat van 2% van de jaarlijkse baten. Voor internationale scholen ligt deze norm op 40% gezien het hogere afbreukrisico. Voor Nederlandse scholen met een internationale afdeling ligt de norm op 25%.

Risico's in 2018

De grootste risico's die in het afgelopen boekjaar hebben gespeeld betreffen wederom het internationale onderwijs. Als gevolg van een overschatting van de groei van het aantal leerlingen op de ISH is de formatie verder uitgebreid dan feitelijk noodzakelijk bleek. Dit leidde tot een afwijking van de begroting van € 500.000. Gelukkig bleek het financieel resultaat van de school dit jaar toereikend om het verlies op te vangen, maar op zichzelf hield dit een significant risico in voor de school en de Stichting. Een tweede risico dat zich heeft voorgedaan betreft de huisvesting van de Europese School Den Haag. Het gebouw aan de

Houtrustweg 2 te Den Haag werd te klein om zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs te huisvesten. Als gevolg daarvan heeft de gemeente Den Haag het pand van het voormalige Aloysius College beschikbaar gesteld aan de Stichting ten behoeve van de groei van de ESH Secondary. Het gebouw is een monument en moet geheel worden gerenoveerd. De renovatiekosten stijgen uit boven de door de gemeente ter beschikking gestelde huisvestingssubsidie. Ook de kosten voor de plaatsing en huur van de noodgebouwen werden voor 50% door de gemeente gedekt waardoor de Stichting voor 2018-2019-2020 feitelijk totaal €1 miljoen extra huisvestingskosten moet dragen. Dit is het type risico dat de Stichting loopt om te kunnen blijven voldoen aan de verplichtingen die volgen uit de afspraken die gemaakt zijn met de Europese organisaties. Zodra de groei van de ESH Primary en Secondary stabiliseert en de huisvestingssituatie is opgelost, worden ook deze risico's beter beheersbaar

4.8 Continuïteitsparagraaf

In de continuïteitsparagraaf wordt nader ingegaan op de risico's, kwantificering daarvan en de maatregelen die hierop genomen zijn.

Kengetallen personeel en leerlingaantallen

Personele bezetting in fte*	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal	844,1	857,9	881,7	894,9	906,1
Bestuur/Management	25,1	23,2	23,2	23,2	23,2
Personeel primair proces / docerend personeel	577,0	610,4	627,0	637,2	645,8
Ondersteunend personeel / overige medewerkers	242,0	224,3	231,5	234,5	237,1
Leerlingaantallen**	6.942	7.285	7.481	7.602	7.692

* Per 31-12

** Per 1-10 Incl. VAVO en excl. SJT

De Stichting verwacht ten aanzien van de personele bezetting de komende jaren een verdere groei. Deze toename van FTE over de periode 2018 - 2022 bedraagt 62,0 FTE (7,3%).

Voor het nationaal onderwijs is rekening gehouden met een stabilisatie of zeer kleine stijging, omdat voorsnog het aantal leerlingen stabiel blijft. Bij het internationaal onderwijs is de verwachting

dat de groei van het aantal leerlingen dusdanig zal zijn, dat dit gepaard gaat met noodzakelijke en gewenste uitbreiding van het personeel van de Stichting. Het aanname beleid van de Stichting is procesmatig goed georganiseerd en zal naar verwachting beheerst en gecontroleerd blijven verlopen.

De verwachte groei van het leerlingaantal in 2022 ten opzichte van 2018 bedraagt 748 (10,8%). Deze groei zal zich voornamelijk bij de European School The Hague *Rijnlands Lyceum*, zowel PO als VO) en het Rijnlands Lyceum Wassenaar voor gaan doen. Deze laatste school opent per 1 augustus 2019 haar deuren voor internationale leerlingen in het voortgezet onderwijs. Voor al deze locaties geldt dat de uitbreiding en renovatie van de huisvesting noodzakelijk is.

Meerjarenbegroting

Staat / Raming van Baten en Lasten

	Realisatie 2018	Prognose 2019	2020	2021	2022
Baten					
Rijksbijdragen	48.995.368	52.452.800	53.310.600	54.306.900	55.418.200
Overige subsidies	1.179.679	1.945.900	1.721.900	1.433.700	1.439.900
Overige baten	31.615.973	32.657.700	35.087.400	36.620.800	37.769.800
Totaal baten	81.791.020	87.056.400	90.119.900	92.361.400	94.627.900
Lasten					
Personeelslasten	62.589.785	67.846.300	70.364.700	72.232.100	73.728.200
Afschrijvingen	2.786.209	4.109.800	3.999.100	3.917.900	3.802.700
Huisvestingslasten	5.482.709	4.835.900	4.577.500	4.221.400	4.121.300
Instellingslasten	9.167.096	9.246.000	9.373.700	9.474.900	9.582.600
Totaal lasten	80.025.799	86.038.000	88.315.000	89.846.300	91.234.800
Saldo baten en lasten	1.765.221	1.018.400	1.804.900	2.515.100	3.393.100
Saldo financiële baten en lasten	-168.690	-200.100	-176.300	-153.500	-148.500
Totaal resultaat	1.596.531	818.300	1.628.600	2.361.600	3.244.600

De verwachte groei van het aantal leerlingen ten opzichte van 2018, voornamelijk in het internationaal onderwijs, zowel in het basis als in het voortgezet onderwijs, is verantwoordelijk voor de sterke toename van de baten voor de periode 2018-2022 van ca. M€ 12,8 (15,7%). Doordat de groei van het aantal internationale leerlingen jaarlijks naar verwachting zal toenemen, blijft de Stichting achterlopen met de baten voor wat betreft het deel van de OCW-bekostiging (T-1 en T-2). Dit blijft zo, totdat de groei van het aantal leerlingen stabiliseert. Als het uitgezette control beleid (onder andere de taakstellende begroting) en de monitoringsmaatregelen worden gehandhaafd en gevolgd worden, zullen de uitgaven beheersmatig verlopen, waardoor het te verwachten resultaat realiseerbaar zou moeten zijn.

Balans	Realisatie 31-12-2018	Prognose 31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Activa					
Materiële vaste activa	28.949.967	38.157.500	41.971.500	42.976.500	41.526.000
Totaal vaste activa	28.949.967	38.157.500	41.971.500	42.976.500	41.526.000
Vorderingen	9.027.621	6.428.500	6.846.500	7.290.000	7.764.000
Liquide middelen	26.967.992	16.635.000	12.526.500	13.268.000	16.898.500
Totaal vlottende activa	35.995.613	23.063.500	19.373.000	20.558.000	24.662.500
Totaal activa	64.945.580	61.221.000	61.344.500	63.534.500	66.188.500
Passiva					
Eigen vermogen*	20.743.546	20.809.000	22.437.000	24.799.000	28.044.000
Voorzieningen	5.585.34	3.864.000	3.216.500	3.402.000	3.168.500
Langlopende schulden	12.632.908	11.612.500	10.714.000	10.315.500	9.917.000
Kortlopende schulden	25.983.784	24.935.500	24.977.000	25.018.000	25.059.000
Totaal passiva	64.945.580	61.221.000	61.344.500	63.534.500	66.188.500
* Samenstelling Eigen Vermogen					
Algemene Reserve	20.240.763	20.427.500	21.955.500	24.217.500	27.352.500
Bestemmingsreserve	502.783	381.500	481.500	581.500	691.500
Totaal	20.743.546	20.809.000	22.437.000	24.799.00	28.044.000

De ontwikkeling van de toename van het eigen vermogen van de Stichting gaat de komende jaren gestaag door. De toename van het eigen vermogen ten opzichte van het totaalvermogen, uitgedrukt in de solvabiliteitsfactor (inclusief voorzieningen), loopt op van 40,5% in 2018 naar 47,2% in 2022. De factor zit hiermee ruim boven de door het ministerie van OCW gestelde ondergrens van 30%. De financiering van de renovatie van de locatie Oostduinlaan, voor het deel dat de Stichting voor eigen rekening neemt en uit eigen middelen betreft, zijnde ca. M€ 5, zal de current ratio in 2018 en 2019 drukken, maar deze zal boven de minimaal door de Stichting gewenste 1,0 blijven en binnen de door OCW-normbandbreedte van 0,5 en 1,5.

Huisvesting en beleid

De nieuwbouw van de ISH Primary is in het voorjaar van 2019 in gebruik genomen. De gewenste uitbouw van het hoofdgebouw van de ISH is gepland in het jaar 2021. Hier zal een mogelijk een investering mee gemoeid zijn van ca. M€ 2,5. De gemeente Den Haag investeert voornamelijk M €4,7.

Het Rijnlands lyceum Oegstgeest heeft vernieuwings- en verduurzamingsplannen met een budget van M€ 2,8. Deze plannen om het schoolgebouw toekomstbestendig te laten worden, is grotendeels gefinancierd met een lening van M€ 2, afgesloten bij de Bank Nederlandsche Gemeenten; een looptijd van 30 jaar en met gemeentegarantie.

De European School The Hague *Rijnlands Lyceum* Secondary heeft aan de Oostduinlaan in Den Haag in 2018 tijdelijke huisvesting gerealiseerd, vooruitlopend op de renovatie van het bestaande schoolgebouw op deze locatie. De renovatiekosten bedragen vooralsnog ca. M€ 15. De Stichting zal M€ 5 uit eigen middelen bijdragen. De gemeente Den Haag neemt het grootste deel voor haar rekening. Naar verwachting zal het gerenoveerde gebouw voor het schooljaar 2020-2021 in gebruik genomen kunnen gaan worden. Op basis van de huidige en toekomstige kasstroom is er voldoende houvast om de eigen bijdrage verantwoord te kunnen nemen.

Het huisvestingsbeleid van de Stichting is erop gericht om gewenste en noodzakelijke huisvesting te realiseren, waarbij de jaarlijkse exploitatie zo min mogelijk wordt belast en de risico's worden geminimaliseerd. Dit beleid is te verwezenlijken door leningen daar waar mogelijk aan te gaan bij het ministerie van Financiën en de Bank Nederlandsche Gemeenten, waarbij ingeval dit een overheidslening is, OCW haar goedkeuring geeft en op basis van door de gemeente verstrekte garanties. De leningen hebben een lange looptijd, waardoor de exploitatielasten worden verspreid over meerdere jaren, zodat deze niet ten koste gaan van het primaire proces. Met een deugdelijk planning- en control cyclus, monitoring daarop, een goed werkende interne organisatie en binnen de grenzen van door OCW gestelde financiële kaders, is het huisvestingsbeleid van de Stichting een verantwoord te voeren beleid. Daarnaast wordt de gewenste en benodigde cashflow positie gemonitord aan de hand van de te volgen investeringsbegroting. Het huisvestingsbeleid en de

uitvoering daarvan wordt binnen het kader van de *good governance practice* van de Stichting transparant gecommuniceerd naar haar stakeholders.

Waarborging continuïteit van de Stichting

Ondanks dat risico's over het algemeen lastig te kwantificeren zijn, is het financiële antwoord om mogelijke risico's op te kunnen vangen onder andere terug te vinden in het weerstandsvermogen van de Stichting. Het weerstandsbeleid is gebaseerd op de verschillende risicoprofielen van de scholen. Voor de nationale scholen wordt een ratio van 20% aangehouden. Voor de internationale scholen is dit een percentage van 40% van de totale baten per jaar, wat als vermogen moet worden opgebouwd of minimaal aanwezig dient te zijn. Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest en Wassenaar (vanaf 2019) geven zowel nationaal als internationaal onderwijs. Voor deze scholen is de ratio op 25% respectievelijk 22% gesteld.

Stichtingbreed ontwikkelt het weerstandsvermogen zich van 24% in 2018 naar boven de 29% in 2022.

Het streefpercentage in 2022 ligt op basis van het aandeel van de nationale en internationale scholen voor de Stichting op 28%.

4.9 Verantwoording werkdrukmiddelen PO

De door de overheid toegekende werkdrukmiddelen werden in de laatste vijf maanden van het verslagjaar 2018 als volgt ingezet:

Europese School Den Haag (Elementary school)

Om de werkdruk voor de leraren te verlagen met de beschikbaar gestelde werkdrukmiddelen, heeft het management van de ESH Elementary in eerste instantie de vraag naar de gewenste oplossingen voorgelegd aan de verschillende taalsecties. Alle ideeën werden verzameld en resulteerden in een aantal mogelijke scenario's. Deze zijn vervolgens voorgelegd aan de MR. De MR heeft daarbij de voorkeur uitgesproken voor het scenario waarbij een uitbreiding kon plaatsvinden van de FTE voor onderwijsassistenten. Daarmee zou het mogelijk

worden dat door het jaar heen alle leerkrachten gebruik zouden kunnen maken van onderwijsassistenten. Op deze wijze kon een totaal van 2,9 FTE worden toebedeeld aan 12 onderwijsassistenten om daarmee de werkdruk te verlagen. De school heeft tevens onderzocht of er ook nog niet-financiële keuzes mogelijk waren om de werkdruk te verlagen. Een van de mogelijkheden waartoe besloten is, is het terugbrengen van het aantal vergadermomenten, waardoor meer tijd is ontstaan voor voorbereidende werkzaamheden.

Eerste Nederlandse Montessori School

In 2018 werd voor het eerst extra subsidie toegekend in het kader van de werkdrukregeling. In overleg met het team werd het bedrag van €19.600 volledig besteed aan het aanstellen van 1,3 FTE onderwijsassistentes. De PMR heeft met de besteding ingestemd.

The International School of The Hague – Primary School

Aan alle medewerkers is een vragenlijst voorgelegd om ideeën op te vragen voor werkdrukverlagende maatregelen. Uiteindelijk is daarbij gekozen voor meer formatie voor onderwijsassistenten bij gymnastiek en Nederlands, totaal 1,5 FTE. De PMR heeft daarmee ingestemd. Daarmee werd het beschikbare bedrag al overschreden. Door werkdrukvermindering en meer aandacht voor het welzijn van de medewerker zien we dat leraren actief proberen om een betere werk/privébalans aan te brengen. Ook de deelname aan sportactiviteiten aan het einde van de werkdag draagt daaraan bij.

Primair onderwijs totaal

Bestedingscategorie	Besteed bedrag (kalenderjaar)	Eventuele toelichting
Personeel	80.614	Totaal 5,7 FTE
Materieel	0	
Professionalisering	0	
Overig	0	

Het verschil tussen het ontvangen bedrag (€ 110.570) en de besteding in FTE (€ 80.614) is ingezet voor niet financiële maatregelen, zoals terugbrengen vergadermomenten en aandacht voor werk/privébalans.

4.10 Verantwoording Prestatieboxgelden PO en VO

De door de overheid toegekende Prestatiebox-middelen werden in het verslagjaar 2018 als volgt ingezet:

Rijnlands Lyceum Wassenaar

De prestatiebox is een toegevoegde bekostiging binnen de lumpsum gericht op de uitvoering van de ambities van het sectorakkoord. Dit beoogt het versterken van een ambitieuze leercultuur, uitdagend onderwijs voor elke leerling (meer aandacht en uitdaging voor toptalenten, brede vorming voor alle leerlingen en aandacht voor verschillen), opbrengstgericht werken en bevordering van de deskundigheid en professionaliteit van leraren en schoolleiders.

De gelden uit de prestatiebox zijn ingezet voor scholing personeel en innovatie- en kwaliteitsprojecten. Daaronder vallen de leergangen motiverende didactiek en digitale geletterdheid en de verbreding van het curriculum. De middelen worden breed ingezet in kwaliteitszorg, volgadviesysteemtoetsen (Jij!- Toetsen), internationaliseringsprojecten en verrijkingprojecten, waaronder samenwerkingsprojecten met universiteiten en hogescholen.

Rijnlands Lyceum Oegstgeest

RLO ontving in 2018 via de prestatiebox ruim € 400.000,- aan aanvullende bekostiging om invulling te geven aan de ambities van het sectorakkoord. Het geheel van deze additionele bekostiging bleef in het verslagjaar versleuteld in de personele formatie. De verhoging van de lessentabel van de kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde en de lessen taalvaardigheid en rekenvaardigheid werden ook in 2018 geheel bekostigd met de prestatieboxgelden. De intensivering van de leerlingbegeleiding in de bovenbouw werd gehandhaafd en voor alle

bètavakken werden extra ondersteuningsuren aangeboden. Ook het schooleigen ondersteuningsprogramma voor leerlingen die leervertraging dreigen op te lopen (RLO-lenteschool) werd bekostigd uit de additionele gelden.

Rijnlands Lyceum Sassenheim

De school werkt met een jaarlijks activiteitenplan, waarin voor het lopende jaar de activiteiten voortvloeiend uit het schoolplan worden benoemd.

Met name de activiteiten met betrekking tot HRM, faciliterend beleid en ook ICT-beleid worden deels uit de prestatieboxgelden gefinancierd.

De ontwikkelactiviteiten vanuit de sectieplannen zijn ook in 2018 verder uitgevoerd. Het betreft met name ontwikkelingen op het speerpunt van differentiatie, digitale didactiek maar ook vakspecifieke activiteiten. Het programma Digit is voor onderwijs in digitale geletterdheid in gebruik genomen voor klas 1 en 2.

International School of The Hague – Secondary School

Funds for professional development (*prestatiebox*) were used to support some of our staff in studying for Masters degrees. Three staff study for a Dutch masters and three for international degrees.

European School The Hague – Secondary School

In-service training days have been organised to support staff with the implementation of the new marking scheme, programs for the gifted and talented students, differentiation during lessons, the planning of the comprehensive scheme of B-tests and exams and the preparation of the European Baccalaureate.

Several teachers took courses on school management, gifted and talented programs and the use of software like Foleta and SMS. One teacher completed an internship on career counseling. Two teachers were studying during 2018, in order to receive their teacher certificate in 2019.

To promote the culture of professional development and the fact that ESH believes that teachers are the most valuable tool to influence student results, the ESH organized a conference with Professor John Hattie as the key-note speaker.

International School of The Hague – Primary School

One music teacher is studying for a PhD and spends two days a week studying, one teacher is finalising her Masters. Another teacher has started her Masters in Global Issues.

Eerste Nederlandse Montessori School

De prestatiebox werd volledig ingezet voor talentontwikkeling door uitdagend onderwijs (verrijking) en het werken aan een professionele cultuur en doorgaande ontwikkellijnen.

European School The Hague (Elementary School)

The ESH Elementary allocated the money per student provided by the government for cultural education. Three members of staff attend the Cultural Coordinator course organised by the CultuurSchakel and will organise various cultural activities for the children and teachers of our school. They are also refining our Cultural Policy in line with all other developments within school.

Dialogo

Horizontale verantwoording

Bij de horizontale verantwoording spelen vanzelfsprekend de gemeenschappelijke medezeggenschapsorganen van het voortgezet onderwijs en basisonderwijs een belangrijke rol. Door de wijziging van de WMS heeft ook de Raad van Toezicht hier een actieve, nieuwe rol bij gekregen. Eén keer per jaar (in de septembervergadering) wordt gezamenlijk teruggeblikt op het afgelopen kalenderjaar aan de hand van het jaarverslag. Tevens wordt op dat moment vooruitgeblikt naar het schooljaar dat op dat moment is aangevangen. In de vergadering in maart spreken de voorzitter van het College van Bestuur en de Raad van Toezicht met de GMR PO en VO en zoomen daarbij in op de vraagstukken van beide sectoren. De collegevoorzitter heeft samen met de controller ook een apart financieel overleg met een delegatie van de GMR VO, waarbij kwartaalrapportages, begroting en jaarrekening worden besproken ter voorbereiding op de reguliere overlegvergadering. De ervaring leert dat dit de kwaliteit van het overleg zeer ten goede komt.

In het kader van de horizontale verantwoording wordt het Bestuursverslag in digitale vorm toegestuurd aan de belangrijke stakeholders, zoals de wethouders van onderwijs, maar bijvoorbeeld ook aan de Europese organisaties in de regio Den Haag. Verder wordt het Bestuursverslag inclusief de jaarrekening op de website van de Stichting gepubliceerd. We kiezen daarbij voor een zeer uitgebreide verslaggeving van het werk van de Stichting en van de individuele scholen. Nadrukkelijk betreft het geen PR-jaarverslag, maar een feitelijk verslag van de behaalde resultaten. De verschillende overleggremia (MR'en en ouderaden) worden expliciet uitgenodigd om over het jaarverslag de dialoog te voeren. Met betrekking tot de bijzondere doelgroep van de Europese School Den Haag vond in 2018 drie keer overleg plaats met de Advisory Board, het adviesorgaan van de belangrijkste stakeholders van de school, te weten: Europol, Eurojust, Europees Octrooibureau en ESA/ESTEC.

Klachtenafhandeling

In deze rubriek wordt uitsluitend melding gemaakt van klachten die gegrond zijn verklaard door de Klachtencommissie. Er zijn in 2018 geen klachten gegrond verklaard door de Landelijke Klachtencommissie van de Stichting Onderwijsgeschillen te Utrecht.

Medezeggenschap

De Stichting kent twee gemeenschappelijke medezeggenschapsraden (PO en VO). Iedere school en het Bestuursbureau kennen een eigen medezeggenschapsraad. Het College van Bestuur is de overlegpartner van beide GMR'en; de rectoren en directeuren zijn dit van de school-MR. De beide hoofden (Fin/control en HRM) zijn de overlegpartner van de MR van het Bestuursbureau.

De Raad van Toezicht spreekt tweemaal per jaar met beide GMR'en in afwezigheid van de voorzitter van het College van Bestuur.

Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad Voortgezet Onderwijs (GMR VO)

Door de invoering van de Wet versterking bestuurskracht onderwijsinstellingen is er nu tweemaal per jaar overleg tussen RvT en GMR. In de maartvergadering is voorafgaande aan de GMR-vergadering met de RvT o.a. gesproken over de groei van het internationale onderwijs en de te nemen stappen voor de opvolging van de bestuurder.

De GMR VO heeft het afgelopen kalenderjaar de financiële ontwikkeling van de Stichting Het Rijnlandse Lyceum gevolgd. De financiën worden voorbesproken in de financiële commissie. Deze commissie is vier keer bijeen geweest en heeft de kwartaalrapportages, de jaarrekening 2017, de begroting 2019 en meerjarenbegroting besproken met bestuurder en financieel controller. De verslagen van deze bijeenkomsten zijn samen met de bijbehorende stukken besproken in de GMR-vergaderingen.

De jaarrekening 2017 liet een positief resultaat zien van € 3.797.363,-. Dit is € 1.715.763,- meer dan begroot. Dit uitstekende resultaat was vooral te danken aan de groei van het aantal leerlingen bij de ESH en de ISH. Dat betekende meer schoolfees en bekostiging. Helaas heeft deze positieve trend zich niet doorgezet in 2018. In de Q 1 en 2 van 2018 zien we deze groei nog, maar in het tweede deel van 2018 zien we de resultaten afnemen. De redenen hiervoor zijn vooral te vinden bij de internationale scholen. Bij de ISH-Secondary is er voor komende schooljaar een maximum bepaald van 200 leerlingen per jaarlaag. Er is tijdens de zomer van 2018 op de ISH SEC teveel FTE aangetrokken. Dit aantal was gebaseerd op een verwachte forse toename van het aantal leerlingen. Die toename kwam er wel, maar veel minder dan werd aangenomen. Het teveel aan FTE leidt tot hogere lasten. Bij de ESH zijn het vooral de huisvestingslasten die drukken op het resultaat. Een grote post is de tijdelijke huisvesting aan de Oostduinlaan van de ESH.

De voorziening moet een jaar langer gehuurd worden en er zijn veel extra voorzieningen getroffen. Dit betekent meer huurkosten en extra afschrijvingen. De afzonderlijke scholen presteren over het algemeen naar verwachting. Het lagere resultaat van RLO is vooral veroorzaakt door het vervangen van langdurig zieken.

De trend van een teruggang van het overschot zal zich ook in Q4 voortzetten. Het resultaat voor 2018 is bijna €1.6 miljoen. Dat is minder dan de afgelopen jaren. De forse groei maakt plaats voor stabiliteit. Na 2019 neemt het begrote resultaat weer toe. Het leerlingenaantal zal bij de meeste scholen stabiel zijn. RLS moet rekenen met een kleine krimp als gevolg van demografische ontwikkelingen. De groei van de ISH is bevroren. Het gebouw kan niet meer leerlingen bergen. Dit betekent wel dat niet alle leerlingen die internationaal onderwijs willen volgen op de ISH geplaatst kunnen worden. De nieuwe internationale stroom bij het RLW kan als alternatief fungeren.

Het RLW wordt namelijk verder uitgebouwd met een internationale afdeling en de school gaat qua structuur op het RLO lijken. De strategie om als Stichting 100% in de vraag naar internationaal onderwijs te voldoen wordt losgelaten. Andere schoolbesturen zullen dan ook de markt gaan bedienen met internationaal onderwijs. De ESH zal verder blijven groeien en spoedig het break-even point bereiken, zodat ook aan het weerstandsvermogen gebouwd kan worden. Als het gebouw in 2020 gerenoveerd is zullen de extra lasten voor de noodlokalen weer verdwijnen. De ratio's laten een gezond beeld zien. De current ratio is net boven 1 en dat betekent dat de Stichting aan de kortlopende verplichtingen kan voldoen. De solvabiliteit is iets toegenomen.

Doordat bij een aantal scholen onvoorzien grote verschillen te constateren zijn tussen begroting en realisatie zal de afdeling Control in de toekomst de uitgaven van de scholen nog intensiever monitoren.

In de algemene beleidsdoelstellingen staan de doelstellingen beschreven voor de komende tijd. Op het gebied van HR-management is veel aan de orde geweest in 2018. De GMR heeft instemming verleend aan het voorstel om de keuze voor een functionaris op een school in de rol van preventie-medewerker neer te leggen bij de rector. De rector zal hierover overleg moeten voeren met de lokale MR. De MR heeft instemmingsrecht.

Ook is het aanbod aan elk personeelslid om een periodiek medisch onderzoek (PMO) te ondergaan besproken. Dit aanbod is wettelijk verplicht. De werkgever vindt het belangrijk dat werknemers inzicht hebben in de eigen gezondheidssituatie in het algemeen en in relatie tot werk. De werknemers zijn echter niet verplicht om aan dit onderzoek mee te doen. In diverse gespreksrondes waarbij ook de bedrijfsarts om advies is gevraagd is besproken hoe dit PMO wordt vormgegeven. Met name de vertrouwelijkheid was een punt van zorg.

De PGMR heeft ingestemd en met name de cruciale rol van een goede communicatie over vertrouwelijkheid benadrukt.

Afgelopen jaar is de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG) ingevoerd en dat heeft nogal wat gevolgen gehad op verschillende gebieden. Zo is op elke school een privacyfunctionaris aangesteld. De heer Diepenbroek is aangesteld als de formele Functionaris Gegevensbescherming (FG) binnen de Stichting. Ook zijn bewerkersovereenkomsten afgesloten met partijen als SOM en AFAS. Medewerkers hebben toegang tot de eigen gegevens en leerlingen en ouders hebben ook het recht om het eigen dossier in te zien en te lezen wat over hen is vastgelegd in AFAS. Door de AVG en de toegenomen gevoeligheid met betrekking tot privacy was het nodig om alle bestaande regelingen met betrekking tot privacy nog eens te bekijken en zo nodig aan te passen. In de GMR-vergadering zijn de aangepaste privacyreglementen besproken,

zoals: privacyreglement medewerkers en leerlingen, reglement internet en sociale media, protocol informatiebeveiligingsincidenten en datalekken, informatiebeveiligings- en privacy beleid SRL, regeling elektronische informatie- en communicatiemiddelen. Na overleg heeft de GMR instemming verleend aan de aangepaste reglementen. De huidige medewerkers is gevraagd om kennis te nemen van de vigerende reglementen en protocollen.

Ook de sollicitatiecode is aangepast als gevolg van de invoering van de nieuwe AVG (Europese privacywetgeving). De belangrijkste wijziging betreft het privacy-onderdeel artikel 15. De basis voor de sollicitatiecode is conform het advies van de Nederlandse Vereniging voor personeelsmanagement en organisatieontwikkeling (NVP). De gegevens van de sollicitant zijn hierdoor beter beschermd. De (potentiële) werkgever mag niet uit eigen beweging informatie zoeken over de sollicitant op internet. De nieuwe sollicitatiecode is op intranet te vinden.

Door de gewijzigde Arbowetgeving is het verzuimprotocol aangepast. Het gaat hierbij om de contractstukken die met de Arbodienstverlener (Human Capital Care) zijn opgesteld. Een verzoek om de bedrijfsarts voortaan per email de afspraken met de zieke werknemer te regelen werd door de GMR niet als wenselijk gezien. Een zieke werknemer is kwetsbaar en niet altijd in staat om zijn school-email te lezen.

Een tweede wijziging betreft de sanctiemogelijkheden met betrekking tot medewerkers die stelselmatig en bewust niet verschijnen bij de bedrijfsarts. Werknemers hebben de verplichting om mee te werken aan re-integratie. Vaak ligt een arbeidsconflict aan de weigering ten grondslag. Wanneer medewerkers niet meewerken kan de loondoorbetaling worden opgeschort. Indien de werknemer van gedachte verandert kan het loon alsnog worden uitbetaald. Na beraad heeft de GMR ingestemd met de veranderingen in het verzuimprotocol.

De GMR kreeg het verzoek in te stemmen met de wijziging van een functiereeks waarin twee functies worden gehangen. Het gaat hierbij om de functie salarisadministrateur als onderdeel van de functiereeks HRM. Daarnaast was aanpassing noodzakelijk van de functie administratief medewerker binnen de reeks administratieve en secretariële functies. Na onderzoek op de locaties en overleg heeft de GMR ingestemd met deze wijzigingen.

Uit de evaluatie van de cafetarieregeling blijkt dat er weinig gebruik gemaakt wordt door de medewerkers. Dit komt waarschijnlijk omdat de regeling nog niet erg bekend is. Ook de administratieve rompslomp zou een drempel kunnen zijn. Afsgesproken wordt dat gekeken zal worden naar de mogelijkheid om de administratieve procedure te vergemakkelijken en de communicatie te verbeteren.

De ontwikkelingen van de Rijnlands Academy staat nog in de kinderschoenen. De Rijnlands Academy heeft als doel om de samenwerking tussen de scholen te verbeteren. Ook moet het voor werknemers met potentie mogelijk worden gemaakt om binnen de Stichting een carrière pad te volgen. De gezamenlijke rectoren besloten om een symposium te organiseren aan de hand van een (actueel) thema. Het is de bedoeling om dit nog in het lopend schooljaar te organiseren. In het kader van meer samenwerking tussen de scholen hebben twee rectoren in november een dag op elkaars school doorgebracht.

Verder is in GMR verband gesproken over het professioneel statuut. Deze discussie zal vooral op lokale niveau moeten spelen. Ook het lerarenregister hield de gemoederen bezig. Het register is echter nu niet actueel meer. De GMR heeft ingestemd met een aantal wijzigingen in de GMR-reglementen voortvloeiend uit de wijziging van de Arbeidsomstandighedenwet van 1 juli 2017.

De belangrijkste zijn het instemmingsrecht voor de pGMR op de keuze van de preventiemedewerker en diens rol in de organisatie en de ontwikkelingen met betrekking tot de klokkenluidersregeling.

De ontwikkeling van de afzonderlijke scholen is in de GMR-vergadering vaak besproken. Meest opmerkelijke ontwikkelingen zijn de groei van de ISH en ESH en alle problematiek die daarbij hoort. Ook de start van een internationale afdeling in RLW is positief te noemen.

Het is de bedoeling dat in 2019 een nieuwe voorzitter College van Bestuur de rol van de heer Knoester overneemt. De voorbereidingen voor selectie en werving zijn al in 2018 begonnen. De GMR is betrokken bij die procedure en neemt deel in de BAC – commissie. Wat betreft de RvT is de heer Van Slooten herbenoemd. De GMR heeft daarmee ingestemd.

Inmiddels is gedurende een jaar samengewerkt met het nieuwe ICT-bedrijf. De migratie is in 2018 zo goed als afgerond. Voor wat de serviceverlening betreft van PQR, is er ruimte voor verbetering, maar overall gezien gaat dit in goede samenwerking en naar tevredenheid.

Het idee is dat de gehele Stichting naar een intranet-omgeving gaat die te benaderen is via Office 365. Het invoeringstraject is per school verschillend aangezien men een eigen keuze maakt met betrekking tot de intensiteit en het tempo van de invoering. De invoering van Office365 wordt door bureau SPEYK uitgevoerd.

2018 is een jaar geweest met veel ontwikkelingen. GMR en bestuur hebben op een constructieve en professionele manier met elkaar samengewerkt. De GMR is tevreden over de mate en de kwaliteit van informatieverstrekking door de heer Knoester. De financiële rapportage is duidelijk en transparant. De vergaderingen verliepen in een prettige sfeer.

Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad Primair Onderwijs (GMR PO)

De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad voor het Primair Onderwijs omvat ouder- en personeelsvertegenwoordiging van de ENMS, de Primary School van de International School of The Hague en van de Elementary School van de Europese School Den Haag.

De GMR PO heeft in 2018 viermaal met de voorzitter College van Bestuur overleg gevoerd en eenmaal - gezamenlijk met de GMR VO - met de voorzitter CvB en een aantal leden van de Raad van Toezicht. Tevens heeft een vergadering plaatsgevonden met een delegatie van de Raad van Toezicht in maart.

Ieder kwartaal werden de financiële resultaten en de ontwikkelingen op de drie scholen besproken met de bestuurder en de financieel controller. Ook werd de voortgang ten aanzien van het Strategisch Plan (2016-2020) en de actualisering

van deze doelen met zowel de bestuurder als de afvaardiging van de Raad van Toezicht besproken.

In 2018 heeft de (relevante geleding van de) GMR PO na inhoudelijke discussie met de voorzitter CvB over de betreffende onderwerpen instemming verleend op de wijzigingen in de uitvoering van de functiereeksen, het Privacybeleid en reglementen en het voorstel Eigenrisicodragerschap WGA. Instemming werd tevens verleend aan het beleid met betrekking tot de aanstelling van preventie-medewerkers, een wijziging van het verzuimbeleid en met een wijziging van de sollicitatiecode.

Het jaarverslag en jaarrekening over 2018 zijn besproken en de begroting 2018 kreeg een positief advies. Ook de vakantieregeling 2019-22 heeft een positief advies mogen ontvangen.

Het overleg wordt als informatief en constructief ervaren en blijft een bijdrage leveren aan de samenwerking tussen de drie basisscholen, die door de GMR PO van harte wordt ondersteund.

Jaarverslag Externe Vertrouwenspersonen

Contact organisatie

De vertrouwenspersonen van Centrum Vertrouwenspersonen Plus vinden het van belang contact te houden met Stichting Het Rijnlands Lyceum. We hebben immers niet alleen een rol in de klacht-afhandeling maar ook bij doorverwijzing en we hebben een signalerende en adviserende rol. Om die rollen naar behoren uit te kunnen voeren is een goed contact met de organisatie belangrijk. Vandaar dat we dit jaar op de volgende momenten contact met de organisatie hebben gehad:

- Op 19 februari 2018 hebben we het jaarverslag over 2017 besproken met de voorzitter College van Bestuur, de heer Knoester.
- Op 4 juni hebben we een intervisiebijeenkomst georganiseerd voor de interne vertrouwenspersonen van Stichting Het Rijnlands Lyceum. Het is fijn om samen met de interne vertrouwenspersonen casuïstiek door te spreken om op die manier de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.

- Op 25 juli 2018 hebben we een voorstel gedaan voor aanpassing van onze overeenkomst met Stichting Het Rijnlands Lyceum. Op 25 mei 2018 is immers de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) ingegaan. Voor ons is het natuurlijk van groot belang dat persoonsgegevens goed beveiligd zijn. Vandaar dat we onze overeenkomst met Stichting Het Rijnlands Lyceum hebben aangepast zodat we voldoen aan die AVG. Via ons privacy statement kunnen medewerkers van Stichting Het Rijnlands Lyceum bovendien zien welke persoonlijke gegevens wij verwerken en hoe wij die gegevens beveiligen.

Meldingen ongewenst gedrag

In 2018 zijn er in totaal 7 meldingen gedaan. Daarnaast zijn we twee keer benaderd door interne vertrouwenspersonen i.v.m. collegiale consultatie. In het kort betroffen de meldingen de volgende categorieën:

Aard en frequentie van de melding

1. Arbeidsvoorwaarden 2 x
2. Werkdruk
3. Seksuele intimidatie 1 x
4. Discriminatie
5. Pesten 4 x
6. Intimidatie
7. Agressie en geweld
8. Onheuse bejegening en communicatieproblemen
9. Integriteit
10. Overig 2 x

Overzicht van de meldingen meerjarig

2016: 1 x

2017: 5 x

2018: 7 x

ONZE SCHOLEN

drs. J. Leuiken
rector Rijnlands Lyceum Wassenaar

Rijnlands Lyceum Wassenaar

Strategie

De strategie van het Rijnlands Lyceum Wassenaar (RLW) is gericht op kwaliteit, continuïteit en ontwikkeling.

Het concrete handelen van de schoolleiding richt zich expliciet op:

- Het bewerkstelligen van een veilige en positieve leeromgeving en sfeer.
- Het bevorderen van een zo hoog mogelijke kwaliteit van de lessen, goede doorstroom-, opstroom- en examenresultaten.
- De verdere ontwikkeling (uitbreiding) van het aanbod aan lesprogramma's en activiteiten.
- Het leveren van basiszorg aan alle leerlingen en extra zorg aan leerlingen die meer ondersteuning behoeven.
- Zorgzaam en persoonlijk personeelsbeleid.
- Het zorgdragen voor goede faciliteiten, waaronder ICT, voor leerlingen en medewerkers, en gedegen onderhoud van het gebouw (Rijksmonument).

- Een gezonde financiële huishouding.
- Het bevorderen van de instroom van nieuwe leerlingen.

Dit jaarverslag beschrijft op hoofdlijnen de realisatie van deze speerpunten voor het kalenderjaar 2018.

Onderwijsvisie

Meer dan goed onderwijs

Het motto van het RLW is van oudsher *vrij, niet stuurloos*. Dit geldt voor leerlingen en medewerkers. Binnen duidelijke organisatorische kaders krijgen docenten en leerlingen zoveel mogelijk ruimte voor initiatief, zelfstandigheid en creativiteit. De schoolorganisatie is gericht op aandacht voor elke leerling en streeft naar samenwerking tussen de vakken en een veelzijdig aanbod aan vakken en schoolactiviteiten. De school ziet de ontwikkeling van de leerling tot een volwaardig en verantwoordelijk mens als zijn opdracht. Een zich zo ontwikkelende leerling behaalt resultaten passend bij zijn talenten en neemt verantwoordelijkheid voor de wereld om

zich heen, te beginnen met de eigen school en gemeenschap en uitmondend in *global citizenship*. Op schoolniveau dient de onderwijskwaliteit tot uitdrukking te komen in stabiel goede doorstroomresultaten, slagingspercentages en CE-cijfers. De kernwoorden van de school zijn: betrokken, opbrengstgericht en ondernemend. De kernwaarden zijn gemeenschapszin (veilige school) en zorg voor elke leerling en medewerker. De school monitort de prestaties en studiehouding van de individuele leerling en van groepen en klassen. De schoolorganisatie, jaarplanning en roostering is doelmatig en leidt tot een optimaal gebruik van de onderwijstijd. Er is een goede zorgstructuur en hulp voor leerlingen met leerbelemmeringen. Het RLW wil de leerlingen een samenhangend en breed toegankelijk verrijkingprogramma bieden. Dit heeft drie pijlers: internationalisering, bèta en kunst. Het RLW is Junior en Senior TTO-school (certificatie Europees Platform) en biedt het *International Baccalaureate English* (certificatie IBO). De school biedt een breed scala aan internationaliseringsactiviteiten,

het vak Chinese Taal en Cultuur en doeltaal-voertaal programma's in de moderne vreemde talen. In de bèta- en kunstvakken werkt de school voor het verrijkingprogramma samen met het hoger onderwijs. De school probeert de opdracht "meer dan goed onderwijs" elke dag waar te maken. De school werkt als lerende organisatie in een constante cyclus van concrete verbeterings- en vernieuwingsprojecten. Deze zijn gerelateerd aan eigen evaluaties, het kwaliteitskader van de Inspectie van het Onderwijs en het Strategisch beleidsplan van de Stichting Het Rijnlands Lyceum. In het schoolplan 2016-2020 is de onderwijsvisie in concrete doelen uitgewerkt.

Kwaliteit

Oordeel Goed en Predicaat Excellente School

De Inspectie van het Onderwijs heeft in juni 2018 een kwaliteitsonderzoek RLW uitgevoerd op de afdelingen havo en vwo. De Inspectie heeft de kwaliteit op beide afdelingen met het oordeel **goed** gewaardeerd. Daarenboven is aan de vwo afdeling het predicaat excellente school toegekend.

Opbrengsten

In het meerjarenopbrengstenoverzicht 2018 beoordeelt de Inspectie van het Onderwijs de resultaten van 2015, 2016 en 2017. Er wordt beoordeeld op vier kwaliteitsaspecten: (1) onderwijspositie leerlingen in jaar 3 t.o.v. advies primair onderwijs, (2) onderbouwsnelheid, (3) bovenbouwsucces, (4) examencijfers. RLW presteert op alle aspecten **boven de norm**. Het door de Inspectie gemeten **Vershil SE-CE** is **gering**. Het **Berekend Oordeel** is beide schoolsoorten (havo en vwo) **voldoende**.

Overzicht CE-cijfers

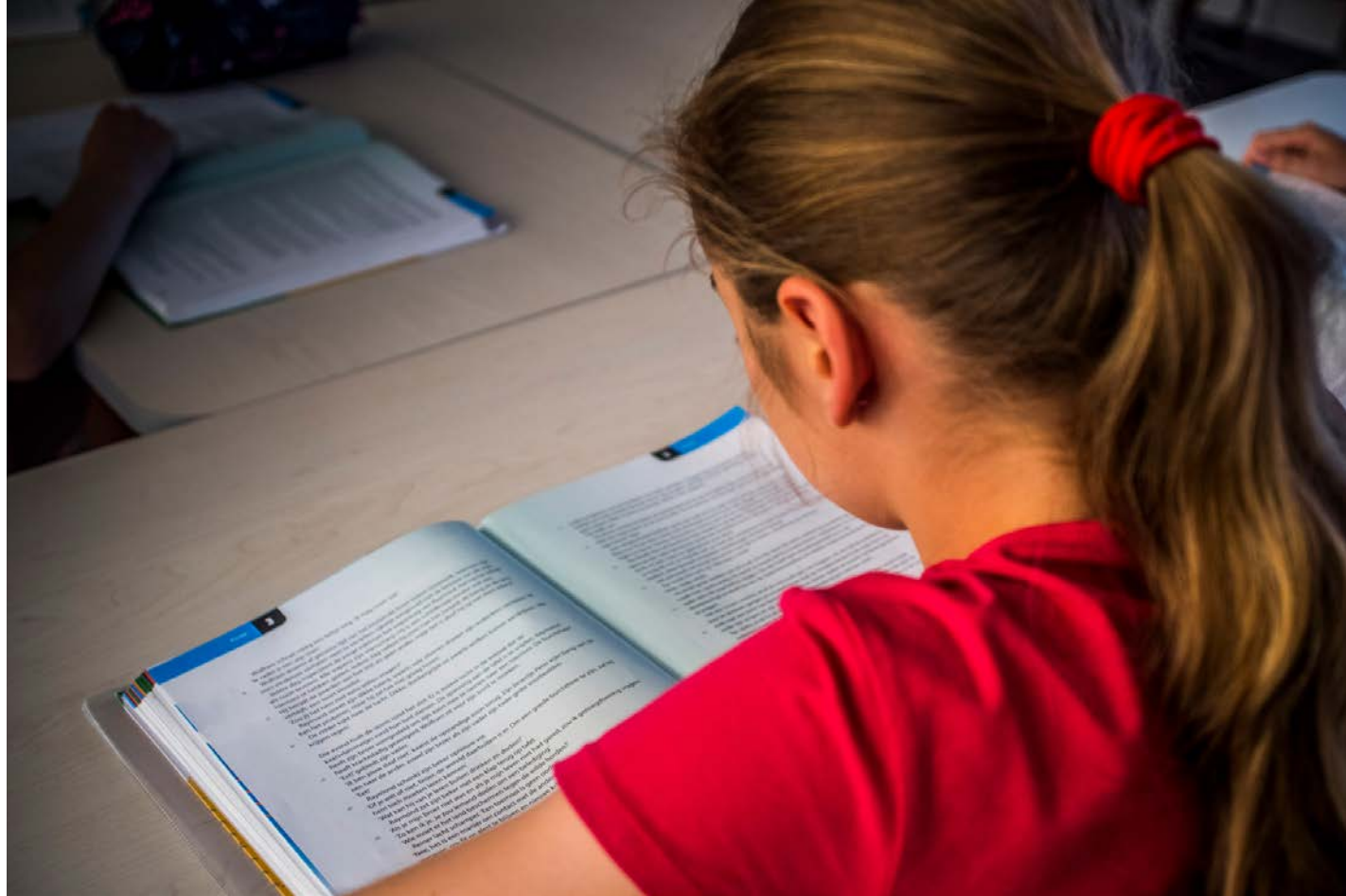
Onderstaand overzicht toont de gemiddelde CE cijfers in 2017 en 2018 en de slaagpercentages in deze jaren. (Bron: Vensters voor verantwoording)

	2017	2018	2017	2018
havo	6,6	6,4	91%	84%
vwo	6,6	6,8	91%	95%

Kwaliteitszorg

Het kwaliteitszorgsysteem van de school monitort de examenopbrengsten en de periodieke opbrengsten van alle jaarlagen en groepen gedurende het schooljaar. Met deze gegevens en de aanvullende gegevens van de sociogrammen per klas/groep zijn onder leiding van de afdelingsleider in de klassenbesprekingen interventies ten aanzien van de individuele leerling en de klas besproken. Voor de kwaliteitszorg binnen de vakken beschikken de sectievoorzitters over Cum Laude SectiePlus (Somtoday) en Wolf (cito). De schoolleiding en kwaliteitscoördinator bespreken de examenresultaten in het overleg met de sectievoorzitters. In aanvulling daarop zijn verbeteringsacties met achterblijvende vakken gevoerd. Daarbij heeft de focus op de havo gelegen.

Ten behoeve van het inspectiebezoek heeft de school in 2018 een zelfevaluatie uitgevoerd.

Het RLW maakt gebruik van het kwaliteitszorgsysteem van [Kwaliteitsscholen.nl](https://www.kwaliteitsscholen.nl). Vanuit dit systeem worden tevredenheidsonderzoeken afgenomen. Het algemeen tevredenheidsoordeel van alle leerlingen ('Vensters VO') is voor 2018/2019: 6,9. Havo leerlingen waarderen de school lager dan vwo leerlingen. Dit heeft mogelijk te maken met

de kleinere omvang van de havo afdeling. Dit is een aandachtspunt van de schoolleiding. Het algemene oordeel van de ouders is 7,8 (2017/2018). De schoolleiding bewaakt de onderwijstijd aan de hand van het inspectiekader en voldoet aan de wettelijke normen van de onderwijstijd en de vakantie-regeling.

Ontwikkelagenda

Gerealiseerde speerpunten 2018

De school in 2017 heeft de volgende speerpunten gerealiseerd:

1. Scholing didactiek (aandachtspunt n.a.v. tevredenheidonderzoek leerlingen). Het team heeft 'in company' de leergang motiverende en gevarieerde didactiek van het CPS gevolgd.
2. Scholing digitale geletterdheid: met behulp van het bètasteunpunt scholing heeft het RLW een leergang digitale geletterdheid voor docenten RLW en RLS georganiseerd.
3. Kwaliteitsonderzoek naar goed voor havo en vwo (op eigen verzoek): de inspectie heeft het oordeel aan beide afdelingen toegekend.
4. Verlenging predicaat excellent: De jury heeft het predicaat 'excellent' voor het vwo met drie jaar verlengd.
5. Herziening Toetsplan: vermindering aantal toetsen t.b.v. uitbreiding instructietijd voor leerlingen en voorbereidingstijd voor docenten.
6. Werving leerlingen: de school heeft de marketingstrategie (waaronder huisstijl en website) en de organisatie van de open dag e.d. herzien. Het aantal aanmeldingen is substantieel hoger.
7. Besluitvorming inzake invoering internationaal onderwijs met ingang van schooljaar 2019/20.
8. Invoering van het plusdocument vwo.
9. Curriculumontwikkeling (1): doorontwikkeling bètavakken natuurkunde en scheikunde in klas 1,2 en 3.
10. Curriculumontwikkeling (2): eerste afname eindexamen Chinees.
11. Curriculumontwikkeling (3): invoering van het Deutsches Sprachdiplom II.
12. Curriculumontwikkeling (4): invoering steunprogramma Nederlands voor anderstalige leerlingen.
13. Herziening studiereisprogramma Engeland 2^e leerlaag: bezoek universiteitssteden.
14. Burgerschapsvorming: vervolgactiviteiten ter bevordering van emancipatie LHBTH.
15. Schoolorganisatie: verbetering leerlingenroosters.
16. Schoolactiviteiten (aandachtspunt n.a.v. tevredenheidonderzoek leerlingen); toevoeging schoolfeesten.
17. Personeelsbeleid: vernieuwde opzet gesprekkencyclus medewerkers.

Te realiseren speerpunten

1. Visitatie TTO afdeling 2019
2. Invoering Office 365
3. Personeelsbeleid: uitvoering gesprekkencyclus op basis van de nieuwe opzet
4. Implementatie internationaal onderwijs met MYP 1 en MYP 2 (huisvesting, werving leerlingen, curriculum, personele bezetting, scholing, autorisatie IBO, communicatie en PR)
5. Opname nieuwbouw en renovatie in Integraal Huisvestingsplan Gemeente Wassenaar

Rekening houden met verschillen

De school hanteert het kwaliteitskader VO.

De leraren volgen de volgende uitgangspunten:

De leraar maakt op basis van de analyse van de vorderingen of leerprestaties aanpassingen in het onderwijs aan de groep.

De leraar geeft leerlingen die dat nodig hebben meer en extra oefenmogelijkheden.

De leraar geeft leerlingen die dat nodig hebben de mogelijkheid tot overslaan (compacten) en verrijken.

Deze uitgangspunten zijn onderwerp van de intervisie van docenten.

Talentontwikkeling: aantrekkelijk aanbod

Er blijft op het RLW veel aandacht voor talentontwikkeling. De school biedt extra bètavakken (wiskunde D, NLT), een Kunstklas i.s.m. de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten,

'native' programma's voor de moderne vreemde talen (Internationaal Baccalaureaat Engels, DELF Frans, Deutsches Sprachdiplom) en het extra vak Chinese Taal en Cultuur. Aan getalenteerde en gemotiveerde leerlingen wordt de kans geboden om deel te nemen aan masterclasses van de Universiteit Leiden, de TU Delft en de Leidse Hogeschool. De school organiseerde in 2018 een uitgebreid extra-curriculair programma (o.a. muziek, debatteren, public speaking, MUN, MEP etc) om leerlingen aan te moedigen hun talenten te ontplooien.

Rekenen en taal

Het RLW bereidde de leerlingen door middel van de digitale lesmethode 'Got-it' voor op het rekenexamen. Voor het vwo telde de rekentoets mee bij de berekening van de uitslag van het examen. Alle vwo leerlingen hebben de toets gehaald. In verband met de herziene wetgeving (de rekentoets verdwijnt) zal de school het rekenonderwijs herzien. In de vakken Nederlands en Engels wordt

conform de ERK criteria getoetst. Voor leerlingen met een anderstalige achtergrond is in 2018 een steunprogramma Nederlands op maat ontwikkeld.

ICT en onderwijsinnovatie

Digitale leermiddelen werden door vrijwel alle vakken als aanvullend leermiddel ingezet. De school voorziet door middel van een investeringsplan in de benodigde apparatuur in de vorm van 'Chromebooks'. Sinds 2015 neemt de school digitale voortgangstoetsen af. Dit zijn de zogeheten JJJ!-toetsen voor Nederlands, Engels, Frans, Duits en wiskunde.

Aandacht voor maatschappelijke en sociale competenties

In het door de school ontwikkelde vak Culturele Geschiedenis van de Wereldgodsdiensten kwamen de leerlingen in de brugklas in aanraking met de diversiteit van religieuze en culturele levenswijzen.

In de bovenbouw wordt de leerlijn van dit vak doorgetrokken in de vakken maatschappijleer en International Social Studies. In activiteiten zoals de Model United Nations en het Model European Parliament leerden de leerlingen de wereld vanuit het perspectief van een ander land of een andere cultuur kennen. In het inspectiebezoek is de schoolleiding gevraagd het rendement van de maatschappelijke en sociale activiteiten zichtbaar te maken. De schoolleiding onderzoekt de mogelijkheden daartoe.

Internationalisering

Als Junior en Senior TTO school was RLW ook in 2018 zeer actief in Model United Nations, Modèle Francophone des Nations Unies (MFNU), Public Speaking en internationale samenwerkingsprojecten met partnerscholen in Engeland, Frankrijk, Duitsland, China, Zuid-Afrika en Australië. In het kader van de uitwisseling met China hebben leerlingen van de Tong'an Nr 1 Middle School (Xiamen) het RLW in 2018 bezocht.

Op schoolleidingsniveau is RLW goed vertegenwoordigd in het TTO-netwerk en het Netwerk Chinese Taal- en Cultuur van het Nuffic.

In 2018 is besloten om binnen het RLW een afdeling voor internationaal onderwijs op te richten: de *Internationaal School Wassenaar – Rijnlands Lyceum (ISW-RL)*. Aan de beslissing is uitvoerig onderzoek in de regio Leiden- Den Haag – Delft voorafgegaan. In dit onderzoek wordt voor de komende vier jaar uitgegaan van een verwachte groei van het aantal internationale leerlingen met 6%. Wassenaar wordt na Den Haag als gemeente met het hoogste aandeel expats benoemd. Het Rijnlands Lyceum Wassenaar heeft de bestaande IGVO licentie voor de locatie Wassenaar geactiveerd en autorisatie voor het uitvoeren van het IB Middle Years Programme bij IBO aangevraagd. De voorbereidingen richten zich op de start van Year 7 en Year 8 (MYP 1 en 2) in augustus 2019. Het RLW werkt in dit project nauw samen met de ISH en de internationale afdeling van het RLO.

Relatie met primair onderwijs en vervolgonderwijs

Het RLW onderhoudt goede contacten met de basisscholen in Wassenaar en Voorschoten o.a. door deelname in het zogenaamde bovo (= overleg basisonderwijs-voortgezet onderwijs) en activiteiten in het kader van de Dag van de Talen. Op schoolleidersniveau zijn er korte lijnen naar de andere vo-scholen en de basisscholen in de regio. De Wassenaarse Onderwijsraad is het overlegorgaan van alle scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs in Wassenaar, de schooladviesdienst, de gemeente en de wethouder onderwijs. De rector van RLW is voorzitter van dit overleg. De decaan onderhoudt goede contacten met het HBO en de universiteiten. Het RLW participeert actief in het samenwerkingsproject van de Haagse Hogeschool en een aantal Haagse VO-scholen. De school werkt in het Regionaal Bètasteunpunt samen met de Universiteit Leiden, de TU-Delft, JetNet en andere VO-scholen samen ten behoeve van het bèta-onderwijs.

Rol in de omgeving en samenwerkingsverbanden

De school is goed ingekaderd in de gemeenschap. De school toonde zich in 2018 actief in acties voor diverse maatschappelijke doelen, bijvoorbeeld ten behoeve van de Stichting *Local Heroes* (onderwijsproject in Kenia). Sommige activiteiten lagen dichterbij huis zoals bijvoorbeeld de ontvangst van ouderen uit Wassenaar en Voorschoten (in het kader van de samenwerking met de Stichting Zonnebloem en NLdoet) en samen schilderen met demente ouderen in het woonzorgcentrum. In deze en andere activiteiten bevordert het RLW het actief burgerschap van leerlingen.

Het RLW is partner van het 'World Teachers Programme' (Iclon) voor het opleiden van leraren voor het tweetalig onderwijs. Het RLW participeerde actief in het Onderwijs Netwerk Zuid-Holland (Regionaal Steunpunt Leiden en BètaSteunpunt ZH), het TTO-netwerk, het netwerk Chinese Taal en Cultuur, het samenwerkingsverband VO met de

Haagse Hogeschool, het bovo-overleg (= overleg basisonderwijs-voortgezet onderwijs).

Schoolklimaat

Uit tevredenheidsonderzoek 2018/2019 blijkt dat de leerlingen het RLW als een veilige en prettige school ervaren. Op het aspect 'schoolklimaat en veiligheid' geven de leerlingen de school een 7,9. De sterke sociale cohesie en de kleinschalige schoolomgeving, waarin de menselijke maat voorop staat, liggen aan dit vertrouwen ten grondslag. De school beschikt over een pestprotocol en besteedt in de lessen aandacht aan (digitaal) pesten. Dit beleid blijkt effectief. De pestindicator van de leerlingen scoort 9,33.

De school heeft twee vertrouwenspersonen. Conform de wet heeft de school een Coördinator Sociaal Veiligheidsbeleid aangesteld en wordt jaarlijks de veiligheidsbeleving onder de leerlingen gemeten. In de monitoring sociale veiligheid 2018/2019 scoren de leerlingen 7,2 voor welbevinden, 7,5 voor ervaren sociale en fysieke veiligheid en 9,1 voor aantasting sociale en fysieke veiligheid.

Leerlingenzorg

Het RLW werkt in de zorg voor leerlingen met een vaste structuur en vaste programma's. De zorg gaat van begeleiding op mentorniveau tot aan de specialistische begeleiding vanuit het ZorgAdviesTeam. De school beschikt over twee zorgcoördinatoren. De school werkt samen met externe zorgpartners o.a. in schoolmaatschappelijk werk (Stichting Kwadraad) en preventieprojecten (Stichting Chris Voorkom). Voor Passend Onderwijs participeert het RLW in het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs VO Leiden. Dit functioneert als expertisecentrum en levert ambulante ondersteuning aan leerlingen met leerbelemmeringen. Voor de ondersteuning van leerlingen met dyslexie beschikt de school over een deskundig team. Dit werkt samen met de SchoolAdviesDienst Wassenaar (SAD). De school heeft het schoolondersteuningsprofiel in 2018/2019 geactualiseerd en op de schoolwebsite en in de Schoolgids gepubliceerd. Ook de ontwikkelagenda passend onderwijs is geactualiseerd. Deze is de basis voor de verbreding van de basiszorg in de vorm van sociaal en studiegericht mentoraat.

Ouderparticipatie

De ouderparticipatie is geregeld in het ouderstatuut. Dit is gepubliceerd in de schoolgids. De participatie verloopt via de klassenouders, de ouderraad en de oudergeleding in de medezeggenschapsraad.

Ontwikkeling leerlingenaantal afgelopen 10 jaar

	vwo-havo	vwo-havo-mavo
2018-2019	788	
2017-2018	789	
2016-2017	772	
2015-2016	772	
2014-2015	771	
2013-2014	731	
2012-2013	713	726 Uitstroom laatste mavo examenklas
2011-2012	706	738
2010-2011	688	734 Eerste jaar met uitsluitend havo-vwo brugklas instroom
2009-2010	680	742 Laatste jaar volledige mavo afdeling

In 2018 zijn 147 nieuwe leerlingen als brugklasser ingestroomd. Dit was een aanzienlijk hogere aanmelding dan in 2017 (124). De aanmelding brugklassen voor het schooljaar 2018-2019 is opnieuw substantieel hoger. Daarom wordt met groei van de school rekening gehouden.

Personeel en bedrijfsvoering

Ontwikkeling formatie

De totale formatie was gemiddeld in 2018 61,62 fte per maand. De begrote formatie was 59,60 fte. Het verschil van 2,02 fte wordt veroorzaakt door vervanging wegens zwangerschap, ziekte en herplaatsing van medewerkers.

Funciemix

De waarde funciemix was in 2018: 118,2. Deze waarde ligt boven de streefwaarde (109). De omvang LD ligt boven het streefgetal, de waarde LC ligt er onder. In de komende begrotingsjaren wordt gestreefd naar het geleidelijk in lijn brengen van

de Functiemix met de streefgetallen. Dit geldt met name voor de verdere verhoging van de LC formatie [zie bijlage: tabel 12].

Werving en Publiciteit

In het schooljaar 2017/2018 heeft het RLW de PR en organisatie van de open dagen e.d. vernieuwd. Gebleven is dat de eigen medewerkers en leerlingen de belangrijkste bijdrage aan de werving leveren. Dit waarborgt authenticiteit. Voor wervingsuitingen is de school in 2018 met een nieuwe vormgever gaan samenwerken. Deze heeft ook de nieuwe 'look and feel' van de website ontwikkeld. In 2018 is een aanvang gemaakt met de werving van de

leerlingen voor de nieuwe internationale afdeling. Daartoe zijn persberichten, brochures, posters en een website ontwikkeld. Daarnaast heeft de nieuwe afdeling zich gepresenteerd op informatieavonden (o.a. voor de internationale basisscholen in Den Haag), een 'open morning' en de expat beurs in Den Haag.

Huisvesting

De basis voor het onderhoud is het meerjaren-onderhoudsplan. Dit plan wordt jaarlijks bijgesteld. Het is een gedegen basis voor de raming van de onderhoudskosten en de investeringen in de komende jaren. Het plan loopt parallel met de

voorziening onderhoud. Sinds 2015 wordt jaarlijks een extra dotatie aan de voorziening onderhoud gedaan voor de vervanging van de verwarmingsinstallatie. Per 31-12-2018 is de voorziening groot onderhoud € 853.535. De voorzitter van het College van Bestuur en de rector hebben in 2018 overleg gevoerd met de wethouder onderwijs van de gemeente Wassenaar over de huisvestingskosten voor de internationale afdeling. Deze zal in de opbouwfase in tijdelijke huisvesting worden ondergebracht. De Stichting stelt aan de gemeente noodlokalen uit eigen bezit ter beschikking en heeft de gemeente om vergoeding van de plaatsingskosten hiervan verzocht. Dit levert de gemeente een aanzienlijke besparing aan huurkosten op. De school heeft voor de tijdelijke huisvesting in 2018 een omgevingsvergunning aangevraagd.

De rector heeft in 2018 overleg gevoerd met de wethouder en de andere scholen in de gemeente Wassenaar over het door de gemeente op te stellen Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. In dit plan

worden twee projecten van het Rijnlands Lyceum Wassenaar benoemd: nieuwbouw (permanent) voor de internationale afdeling en renovatie en verduurzaming van het bestaande gebouw.

Duurzaamheid

Het RLW is gehuisvest in een Rijksmonument. Het monument bestaat uit een gebouwdeel uit 1939 en een deel uit 1952. Volgens de huidige normen zijn deze gebouwdelen in energieverbruik niet duurzaam. Daar waar technisch mogelijk zijn al energiebesparende maatregelen toegepast. In 2018 is een belangrijk deel van de traditionele verlichtingsbronnen door Led verlichting vervangen. Vanwege de duurzaamheid behoeven de monumentale gebouwdelen op termijn structurele aanpassingen. De school heeft uitvoerig onderzoek laten uitvoeren naar maatregelen voor de verlenging levensduur van het gebouw, duurzaamheid en klimatologische en energetische aanpassingen. Dit onderzoek is in 2017 afgerond. Op verzoek van de gemeente heeft de school aanvullend een

scenario laten onderzoeken naar de transformatie tot een energieneutraal gebouw. De gemeente was daarnaast betrokken in de marktverkenning die de school heeft laten uitvoeren. De gesprekken van het college van bestuur en de rector met de gemeente hebben (nog) niet geleid tot financiering. De gemeente heeft aangegeven de verduurzaming van het school in het integraal huisvestingsplan onderwijs te zullen opnemen.

ICT

In 2018 heeft de migratie van Windows 7 naar Windows 10 plaatsgevonden. Ter voorbereiding hiervan hebben de bestaande PC's een update ondergaan. Hierdoor is de snelheid verhoogd en de levensduur verlengd. Initieel is de migratie goed verlopen. In de praktijk bleek het VDI systeem problemen te geven in combinatie met de digitale borden. Dit vereiste aanpassingen. In de zomer zijn de laatste lokalen voorzien van een digitaal schoolbord en zijn verouderde systemen vervangen. De implementatie naar Office 365 (2019) is voorbereid.

Financiën

De school rondt het boekjaar 2018 af met een positief resultaat van € 17.872. Dit resultaat is aanzienlijk lager dan begroot. Het begrote resultaat was € 269.300. Het verschil wordt veroorzaakt door vervangingskosten voor zieke en/of herplaatste medewerkers. Het verwachte eigen vermogen bedraagt na toevoeging van het resultaat op 1 januari 2019 € 1.285.301. Dit is 18 % van de baten. De stichtingsrichtlijn voor het eigen vermogen is 20% van de jaarlijkse baten.

Vrijwillige ouderbijdrage en TTO-bijdrage

De hoogte van de ouderbijdrage en de TTO-bijdrage zijn in 2018 ongewijzigd gebleven. De inkomsten uit de ouderbijdrage worden besteed aan extra leermiddelen, schoolactiviteiten voor leerlingen, extra ICT-voorzieningen voor leerlingen, reproductie en communicatie.

Prestatiebox

De prestatiebox is een toegevoegde bekostiging binnen de lumpsum gericht op de uitvoering van de ambities van het sectorakkoord. Dit beoogt het versterken van een ambitieuze leercultuur, uitdagend onderwijs voor elke leerling (meer aandacht en uitdaging voor toptalenten, brede vorming voor alle leerlingen en aandacht voor verschillen), opbrengstgericht werken en bevordering van de deskundigheid en professionaliteit van leraren en schoolleiders.

De gelden uit de prestatiebox zijn ingezet voor scholing personeel en innovatie- en kwaliteitsprojecten. Daaronder vallen de leergangen motiverende didactiek en digitale geletterdheid en de verbreding van het curriculum. De middelen worden breed ingezet in kwaliteitszorg, volgadviesysteemtoetsen (Jij!- Toetsen), internationaliseringsprojecten en verrijkingsprojecten, waaronder samenwerkingsprojecten met universiteiten en hogescholen.

Medezeggenschap

De Medezeggenschapsraad (MR) van RLW heeft in 2018 zes maal met de rector vergaderd. Er is een breed scala aan onderwerpen besproken, waaronder: de onderwijsresultaten, kwartaaloverzichten financiën en jaarverslag, uitbreiding met internationaal onderwijs, onderwijstijd en vakanties, formatieplan, de schoolgids, bevorderingsreglement, lesrooster en programma-aanbod. Ten aanzien van de voorgenomen besluiten van de schoolleiding heeft de MR positief geadviseerd en/of ingestemd.

Dhr J. van Bilsen
directeur Interfaculteit
School voor Jong Talent

Interfaculteit School voor Jong Talent

De Hogeschool der Kunsten (Den Haag) is er al vele jaren van overtuigd dat het uiterst noodzakelijk is om te investeren in jonge mensen die zeer getalenteerd zijn op het gebied van de dans, muziek of beeldende kunsten. De Interfaculteit School voor Jong Talent is daarvan het meest verregaande voorbeeld. Op de School voor Jong Talent, die sinds 1956 bestaat, combineren kinderen in de leeftijd van 10 tot 18 jaar hun reguliere school voor basisonderwijs, havo en vwo, met een intensief voortraject op het gebied van de dans, muziek en/of beeldende kunsten. Na dit traject stromen zij meestal door naar het hoger kunstonderwijs en velen gaan daarna een internationale carrière op het gebied van de kunsten tegemoet. De Hogeschool der Kunsten is de enige hogeschool in Nederland die deze faciliteit biedt. Zelfs in Europees verband zijn slechts enkele vergelijkbare scholen te vinden. Vanaf 2006 worden de leerlingen voortgezet onderwijs ingeschreven via het Rijnlants Lyceum Wassenaar (RLW). Dit heeft een tweeledig doel:

enerzijds vallen de leerlingen in deze constructie onder de juiste formeel juridische structuur (WVO), anderzijds kunnen de School voor Jong Talent en RLW een verregaande inhoudelijke samenwerking vormgeven.

Op dit moment staan er ongeveer 133 leerlingen voortgezet onderwijs ingeschreven via RLW. Na het drukke, met tal van activiteiten gelardeerde jubileumjaar 2017-2018, kwam de School voor Jong Talent in 2018 in wat rustiger vaarwater terecht. Toch zijn de volgende punten van belang om te benoemen:

- De School voor Jong Talent wil in 2019 wederom het predicaat "excellente school" verwerven. Daartoe dient de school van inspectie van onderwijs de kwalificatie "goed" te ontvangen. In november werd een uitgebreide zelfevaluatie afgerond. In de eerste maanden van 2019 zal inspectie deze zelfevaluatie toetsen.

- In september is de school de "regelluwe" status toegekend. Met deze status kan de school nog meer individueel maatwerk leveren om leerlingen, die daar behoefte aan hebben, te faciliteren.
- In het voorjaar van 2018 heeft de school een substantiële financiële toezegging (particuliere donor) gekregen voor een periode van 5 jaar. Met deze impuls zal de school "multidisciplinariteit" een vaste plek bezorgen in het curriculum. De eerste voorbereidingen zijn gestart in maart 2018.
- In juli ontving een eerste groep leerlingen het Cambridge Certificate.
- De School voor Jong Talent blijft een toonaangevende rol spelen in zowel de stichting DAMU als de in 2018 geformaliseerde YMTE (de YMTE is inmiddels een vereniging).
- De School voor Jong Talent blijft nauw betrokken bij de nieuwbouwplannen aan het Spuiplein van het KC, NDT en RO.
- Ook in 2018 heeft de school weer talloze voorstellingen, exposities en muziekkuitvoeringen verzorgd.

In 2018 zijn alle leerlingen van de havo geslaagd voor hun eindexamen. Dit voor het vierde schooljaar op rij. In het vwo heeft slechts één leerling het diploma niet gehaald (is overigens wel doorgestroomd naar de dansvakopleiding van het Koninklijk Conservatorium). Het percentage eindexamenleerlingen dat ná diplomering doorstroomt naar het nationale en internationale Hoger Kunst Onderwijs bedroeg 78% (hiervan stroomt 12% intern door van het "HAS traject" naar de havo of van de havo naar het vwo).

Het Koninklijk Conservatorium (inclusief de School voor Jong Talent), het Residentie Orkest en het Nederlandse Danstheater zullen naar verwachting in 2021 in een nieuw gebouw worden gehuisvest aan het Spui in Den Haag. Het project is inmiddels aanbesteed en de voorbereidingen zijn in volle gang. De School voor Jong Talent participeert in de verschillende werkgroepen die deze bouwplannen begeleiden.

drs. J.D.H. Swieringa
rector Rijnlands Lyceum Oegstgeest

Rijnlands Lyceum Oegstgeest

Strategie

Voor het Rijnlands Lyceum Oegstgeest stond 2018 vooral in het teken van nieuwe ontwikkelingen op het terrein van het internationale onderwijs, zowel binnen de Stichting als daarbuiten. Het besluit van de zusterschool in Wassenaar om te starten met een internationale afdeling naar Oegstgeester model biedt goede mogelijkheden tot samenwerking op het moment dat de vraag naar internationaal onderwijs in onze regio spectaculair toeneemt. De merknaam Rijnlands Lyceum wordt met deze uitbreiding in Wassenaar alleen maar sterker. Onder diezelfde druk van de toegenomen vraag namen in 2018 de gemeente Leiden en de gemeente Oegstgeest het besluit internationaal primary onderwijs te starten. Dit initiatief komt tegemoet aan een lang gekoesterde wens van het Rijnlands Lyceum Oegstgeest voor een “feeder school” in de directe omgeving. RLO heeft de betrokken PO-besturen alle samenwerking toegezegd.

Het bijzondere profiel van de school vertaalde zich in 2018 opnieuw in goede belangstellingscijfers. Het vertrouwen in de fundamentele kwaliteit van de school was ook in 2018 onverminderd aanwezig. RLO werd in 2018 bovendien opmerkelijk vaak benaderd door scholen in het land die kennis willen nemen van de voordelen van onze onderwijsorganisatie (periodisering in combinatie met de langere leslengte). Ook in de voorlichtingscampagne 2018 bleek onze roosterorganisatie voor veel ouders en leerlingen een belangrijk keuzecriterium. Bij een exitpoll tijdens de open dag van 2018 werd het perioderooster model veel genoemd als doorslaggevende factor. Een en ander zorgde voor een stabiele aanmelding voor zowel het reguliere brugjaar als voor het tweetalige brugjaar.

De belangstelling voor de internationale programma's IBMYP en IBDP nam in 2018 verder toe. De internationale afdeling bereikte in 2018 met 348 ingeschreven leerlingen de optimale schaal.

Voor méér leerlingen heeft de school letterlijk geen ruimte. Afgezien van de ruimte beperking geldt ook dat de school de verhouding $\frac{1}{4}$ internationale leerlingen $\frac{3}{4}$ havo/vwo/gymnasiumleerlingen niet verder wil laten oplopen ten gunste van de internationale programma's. In 2018 realiseerde RLO de ideale verhouding bij 1374 leerlingen.

Onderwijsvisie

De kern van de onderwijsvisie van de school is in 2018 opnieuw beschreven in het nieuwe schoolplan 2018-2022. Onze visie op leren is uiteraard in 2018 niet veranderd. Wij gaan ervan uit dat leerlingen gemotiveerd zijn om te leren en om zich te ontwikkelen waarbij de school steunt en faciliteert, uitdaagt en hoge verwachtingen uitspreekt. Leerlingen moeten daarbij kunnen kiezen uit een grote variatie aan uitdagende programma's en activiteiten in een dagelijkse schoolomgeving die veilig is en waarbinnen respect voor elkaar vanzelfsprekend is. Onderlinge verschillen zien we als een verrijking. De school dient een ontmoetingsplek

te zijn waar ruimte is voor onderzoekend en samenwerkend leren, debat en persoonlijke keuzes. RLO wil leerlingen daarbij in de les en buiten de les ondersteunen, niet alleen met als doel te komen tot goede leerprestaties, maar zeker ook om te komen tot initiatieven die leiden tot persoonlijke talentontwikkeling, verantwoorde maatschappelijke keuzes, tolerantie ten opzichte van de ander en zorg voor elkaar en onze omgeving. Ook in 2018 ondernamen leerlingen weer tal van initiatieven die aansloten bij ons uitgangspunt dat "school" meer moet zijn dan les alleen. Daarbij verliezen we het belang van goede schoolprestaties uiteraard niet uit het oog en leveren we inspanning om leerlingen die dat nodig hebben extra te ondersteunen.

Kwaliteit

De onderwijsresultaten van het schooljaar 2017-2018 waren op niveau. De beide afdelingen havo en vwo werden door de inspectie met "voldoende" beoordeeld. Op de havo-afdeling slaagde 88% van de leerlingen voor hun examen en scoorden met

een gemiddeld eindcijfer van 6,4 op het landelijk gemiddelde. De vwo-leerlingen presteerden in 2018 met een slagingspercentage van 95,5% en een gemiddeld eindcijfer van 6,9 (boven het landelijk gemiddelde) bijzonder goed. Alleen de internationale eindexamenleerlingen deden het qua slagingspercentage nog beter met de perfecte score van 100%.

Op beide afdelingen, havo en vwo, noteerde de inspectie een gering verschil tussen schoolexamen en centraal examen. Op alle kwaliteitsaspecten (onderwijspositie t.o.v. advies p.o., onderbouwsnelheid, bovenbouwsucces en examencijfers) scoorde RLO voor het driejaarsgemiddelde "boven de norm". Het driejaarsgemiddelde "doorstroom in de onderbouw" kwam in 2018 uit op 96% (boven de inspectienorm).

Kwaliteitszorg

In het schooljaar 2017-2018 is voortgaand systematisch gewerkt aan de analyse van de onderwijsopbrengsten. Onder leiding van de conector

onderwijs werkten alle vaksecties aan de verbetering van de opbrengsten op basis van de verbeterplannen zoals die werden geformuleerd in de vakwerkplannen. Het onderwijskundige gesprek werd ook in 2018 met name gevoerd in de verschillende onderwijscommissies, alfa, bèta, gamma en internationaal, onder leiding van de betreffende afdelingsleiders.

Ouder- en leerlingtevredenheid werden ook in het verslagjaar via Kwaliteitscholen gemeten en in Vensters en in Scholen Op De Kaart gepubliceerd. Leerlingen gaven de school een gemiddeld cijfer van 6,2 (620 respondenten). Deze score ligt onder het landelijk gemiddelde van 6,5. Ouders waardeerden de school met een gemiddeld cijfer van 8,2 (284 respondenten), boven het landelijk gemiddelde van 7,9. De tevredenheid over het schoolklimaat en de algemene veiligheid is, in overeenstemming met het landelijke beeld, bij de ouders groter dan bij de leerlingen. De ouders waardeerden het schoolklimaat met een 9,2 (landelijk 9,2).

De leerlingen waardeerden het schoolklimaat met een 6,9 (landelijk 7,0).

In het verslagjaar werd in alle afdelingen van de school voldaan aan de wettelijk verplichte onderwijstijd. In beide afdelingen havo en vwo werd de wettelijke urennorm van 4700 klokuren voor de

havo-afdeling en 5700 klokuren voor de vwo-afdeling ruimschoots gehaald. In MYP en DP werd geheel voldaan aan de urennorm van het internationaal baccalaureaat.

Het schooljaar telde 55 vakantiedagen. Vier nationale feestdagen vielen buiten de vastgestelde vakanties. Voor de leerlingen waren er 12 roostervrije dagen.

Ontwikkelagenda

In het verslagjaar werden drie studiedagen besteed aan de belangrijkste thema's van de ontwikkelagenda: activerende didactiek, interdisciplinair onderwijs en toetsing. Onder leiding van Prof. dr. Jansen van de universiteit Leiden werd het onderwerp "hele taak eerst" behandeld. Emanuele Pesoli, curriculum manager Middle Years Programme van het Internationaal Baccalaureaat, verzorgde een studiedag over interdisciplinair onderwijs. Stefan Langeveld van onderwijsadviesbureau Take A Step leidde de derde studiedag over toetsing. Met de opbrengsten van de studiedagen werd voor de individuele vakgroepen waardevolle input geleverd voor de verdere ontwikkeling van de vakwerkplannen. Mede onder invloed van landelijke incidenten werd in 2018 gestart met een grondige analyse van de toetsen van het schoolexamen en het algemene toetsbeleid. De checklists van de VO-Raad dienden daarbij als leidraad.

Met betrekking tot excellentiebevordering en talentontwikkeling werden in 2018 de in gang gezette activiteiten van 2016 en 2017 voortgezet; profilering van het bètaonderwijs, *pre-university*, *Model of United Nations*, *Junior Speaking Contest*, *poetry evening en writing competitions* vormden ook in het verslagjaar een brede keuze aan verdiepingsactiviteiten. In samenwerking met de Hogeschool Leiden en het Bèta Steunpunt profilering havo bètaonderwijs namen zes havo-leerlingen deel aan buitenschoolse excellentieprogramma's.

Met de schooleigen programma's Art Studio, Bèta Studio en Sport Studio biedt de school alle leerlingen uitgebreide mogelijkheden om hun talenten te ontdekken en te ontplooiën op de terreinen van kunst, wetenschap en sport. Deze programma's maakten ook in het verslagjaar deel uit van het onderwijsaanbod in de onderbouw van alle afdelingen.

In 2018 werd aanzienlijk geïnvesteerd in de aanschaf van digiborden. Negen vaksecties deden ervaring op met het digibord als onderwijstool. De ervaringen waren positief en zullen de komende schooljaren leiden tot verdere gefaseerde aanschaf. RLO investeerde verder in mobiele laptopkarren en volgde ook in 2018 de lijn dat leerlingen in toenemende mate op school hun eigen "device" gebruiken.

Voor het derde achtereenvolgende jaar werden in het verslagjaar uitwisselingsprogramma's georganiseerd met scholen in India, Duitsland, Frankrijk en Spanje.

Relatie met primair onderwijs en vervolgonderwijs

Evenals in voorgaande jaren leverden nagenoeg alle basisscholen in de regio leerlingen voor het nieuwe schooljaar. De beide afdelingsleiders van het brugjaar (reguliere afdeling en tweetalige

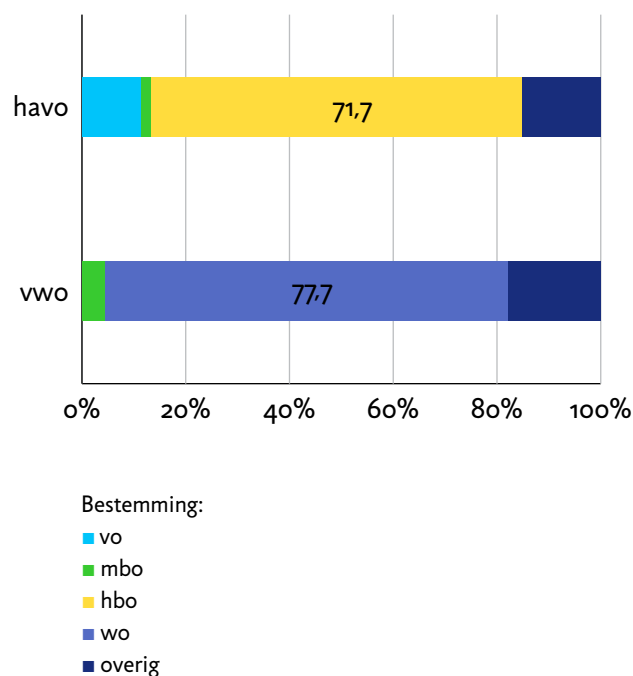
afdeling) bezoeken jaarlijks de belangrijkste toeleverende basisscholen in Leiden, Oegstgeest, Rijnsburg, Katwijk, Noordwijk, Warmond en Noordwijkerhout. Bij de bezoeken worden de onderwijsprestaties van de van de basisschool afkomstige leerlingen besproken en vind een warme overdracht plaats van nieuw aangemelde leerlingen.

De doorstroom naar het tertiaire onderwijs (lichting 2016-2017) liet in 2018 het volgende beeld zien (bron: Scholen Op De Kaart):

Van de havo-eindexamenleerlingen vervolgde 11,2% de leerweg in 5 vwo. 2% stroomde door naar het MBO, 71,7% naar het HBO, en 15,1% naar "overig" (tussenjaar of arbeidsmarkt).

Van de vwo-kandidaten stroomde 77,7% door naar het WO (boven het landelijk gemiddelde), 4,4% naar het HBO (onder het landelijk gemiddelde en 17,9% naar "overig" (tussenjaar of arbeidsmarkt).

Doorstroom naar het vervolgonderwijs na het examen (mei 2017):

Schoolklimaat

RLO hecht groot belang aan een veilig werk en leerklimaat. Veel aandacht gaat uit naar mediawijsheid in het algemeen en het gebruik van sociale media (o.a. WhatsApp, Instagram, Facebook) in het bijzonder. In het verslagjaar werd het hele gebouw rookvrij verklaard voor leerlingen en medewerkers. In resonansgesprekken gaven leerlingen aan zich prettig en veilig te voelen op school. Het aantal voorvallen waarbij de interventie van de vertrouwenspersonen (voor leerlingen en voor personeel) nodig was, was in 2018 andermaal nihil en er waren geen voorvallen van agressie of respectloos gedrag waarover de onderwijsinspectie geïnformeerd moet worden. Leerlingen waardeerden het schoolklimaat met het cijfer 6,9 en de veiligheid met het cijfer 9,2 (Vensters voor Verantwoording/Scholen op de Kaart).

Het frequent ziekteverzuim van het personeel lag in 2018 opnieuw beneden het landelijk gemiddelde. In 2018 werd drie keer Sociaal Medisch Overleg gevoerd met de arbodienst.

Er waren geen structurele aspecten van werkklimaat en schoolorganisatie die stressverhogend werken. Wel herkende de bedrijfsarts ook bij RLO de hoge werkdruk die in het hele Nederlandse onderwijs ervaren wordt.

Passend Onderwijs

In 2018 werd uit de aanvullende gelden van het Samenwerkingsverband Leiden voor het derde jaar op rij een "trajectklas" aangeboden. Onder verantwoordelijkheid van de zorgcoördinator ondersteunden twee orthopedagogen en een ambulante begeleider meer dan 80 leerlingen die kortstondig extra zorgondersteuning nodig hadden. De trajectklas biedt gestructureerde opvang op school en voorkomt het aantal langdurig uitvallende leerlingen. Het aantal thuiszitters was in 2018 nihil (met uitzondering van langdurig zieke leerlingen).

Ouderparticipatie

De oudercommissie van de Nederlandse afdelingen havo en vwo en de "parent council" van de internationale afdeling vergaderden in 2018 vijf keer met de directie. Daarnaast vonden gesprekken plaats met alle afdelingsleiders en vertegenwoordigende ouders uit de afdeling. Via het ouderweb worden de leden van de oudercommissie en de parent council gevoed met feedback van individuele ouders. Ook in het verslagjaar leidde dat tot constructieve gesprekken met de leden van de schoolleiding. Daarnaast organiseerden ouderraad en parent council de jaarlijkse thema-avonden.

Ontwikkeling leerlingaantal

Op 1 oktober 2018 telde RLO 1384 leerlingen. Tot het brugjaar (regulier en tweetalig) werden 175 leerlingen toegelaten. Voor de internationale programma's IBMYP en IBDP werden 348 leerlingen ingeschreven. De Nederlandse afdeling was daarmee in 2018 nagenoeg stabiel met 1027 leerlingen. Voor de internationale afdelingen werden in 2018 41 leerlingen méér ingeschreven dan in 2017.

Personeel en bedrijfsvoering

In 2018 stabiliseerde de formatie op het niveau van 2017 (124,5) fte. De werkdrukverlagende maatregelen (lagere groepsdeler in de bovenbouw van havo, vwo en IB) werden in 2018 gehandhaafd met gelijke formatieve consequenties als in 2017. In de verhouding LB-LC-LD-functies waren er in 2018 geen noemenswaardige veranderingen ten opzichte van het jaar ervoor. Er werden in 2018 geen nieuwe LD functies aangeboden. Zie voor de functiemix-gegevens tabel 12.

Scholing

In het taakbeleid werd de component scholing/deskundigheidsbevordering gehandhaafd op het niveau van 166 klokuren. 83 klokuren waren beschikbaar voor collectieve scholing/deskundigheidsbevordering. Het persoonlijke budget in geld van € 600,-/FTE werd grotendeels uitgeput. Collectief en individueel stond de deskundigheidsbevordering in 2018 voornamelijk in het teken van de drie ontwikkelthema's activerende didaktiek, interdisciplinair onderwijs en toetsing.

In de internationale afdeling werden alle internationale workshops planmatig bezocht. Daarvoor werd € 30.000,- in het scholingsbudget gereserveerd.

Werving en publiciteit

In 2018 werd voor werving en publiciteit € 60.700 uitgegeven. Voor het overgrote deel werden de kosten gemaakt voor krantenadvertenties tijdens de voorlichtingscampagne, internationale advertenties en de productie van informatiebrochures.

Huisvesting

In 2018 werd gestart met de uitbreiding van het schoolgebouw. De eerste fase van deze uitbreiding (twee muzieklokalen en een dramalokaal) zal naar verwachting in april 2019 zijn afgerond.

Aansluitend zal gestart worden met de aanbouw van een "science-lab" en drie theorielokalen. Uiterlijk in het schooljaar 2019-2020 zal de school dan beschikken over 6 extra vaklokalen/theorielokalen en een moderne practicumruimte voor de BINASK-vakken.

Het overige onderhoud aan het gebouw was in 2018 planmatig conform het meerjaren-onderhoudsplan.

Financiën

RLO sloot het begrotingsjaar 2018 af met een batig saldo van € 220.639. Mede als gevolg van een incidentele toename van het aantal langdurig zieken en de eerder genomen werkdrukverlagende maatregelen werd aan personele kosten ca. € 435.000 meer uitgegeven dan begroot. Desalniettemin was de school daarmee in het verslagjaar onverminderd financieel gezond.

Vrijwillige ouderbijdrage

De vrijwillige ouderbijdrage werd in 2018 voor het 14e jaar op rij gehandhaafd op € 216. De verplichte lesgeldbijdrage voor tweetalig onderwijs bedroeg € 645 (leerjaar 1 tot en met 4. Leerjaren 5 en 6: geen lesgeldbijdrage).

Verantwoording

RLO ontving in 2018 via de prestatiebox ruim € 400.000 aan aanvullende bekostiging om invulling te geven aan de ambities van het sectorakkoord. Het geheel van deze additionele bekostiging bleef in het verslagjaar versleuteld in de personele formatie. De verhoging van de lessentabel van de kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde en de lessen taalvaardigheid en rekenvaardigheid werden ook in 2018 geheel bekostigd met de prestatiebox-gelden. De intensivering van de leerlingbegeleiding in de bovenbouw werd gehandhaafd en voor alle bètavakken werden extra ondersteuningsuren aangeboden. Ook het schooleigen ondersteuningsprogramma voor leerlingen die leervertraging dreigen op te lopen (RLO-lenteschool) werd bekostigd uit de additionele gelden.

RLO ontving in 2018 € 1000 projectsubsidie van Shell Nederland ten behoeve van de profilering van het bètaonderwijs, € 2500 van de gemeente Oegstgeest ten behoeve van integraal jeugdbeleid

en € 160.000 projectsubsidie voor passend onderwijs uit de beschikbare gelden van het Samenwerkingsverband Leiden.

Medezeggenschap

De Medezeggenschap vergaderde in 2018 zes keer met de schooldirectie. Naast de jaarlijks terugkerende onderwerpen schoolgids, jaarplanning, formatieplan, onderwijstijd, begroting en jaarverslag werd in 2018 nader gesproken over te nemen maatregelen ter verlaging van de werkdruk en de planmatige invoering van de ontwikkeltijd zoals die in de nieuwe CAO-VO voor schooljaar 2019-2020 is voorzien. MR en PMR gaven op alle gevraagde onderwerpen een positief advies of verleenden instemming.

Mw mr. A. Verkade
rector Rijnlands Lyceum Sassenheim

Rijnlands Lyceum Sassenheim

Strategie en onderwijs

Het Rijnlands Lyceum Sassenheim (RLS) werkt vanuit een heldere beleidsvisie waarbij als uitgangspunt geldt dat de basis op orde moet zijn. De school verstaat daaronder: een professionele cultuur, opbrengstgericht werken en een financieel gezonde bedrijfsvoering. Een en ander is vastgelegd in het Schoolplan voor de periode 2014/15 – 2018/19. In 2018 is een start gemaakt met een nieuw Schoolplan voor de periode 2019/20 – 2023/24. Speerpunten van beleid zijn de versterking van het bètaprofiel, differentiatie, versterking van de internationalisering en huisvesting. De ambitie van de school is in 2019 een situatie te hebben gecreëerd waarin talentontwikkeling tot bloei is gekomen: 'Iedere leerling uitdagen en onderwijs bieden op eigen niveau'. Ook medewerkers functioneren op het voor hen passende niveau en zowel leerlingen als medewerkers voelen zich veilig, erkend en gekend. Deze meerjarenstrategie, zoals verwoord is in het Schoolplan, is ook in het kalenderjaar 2018 leidend geweest.

Onderwijsvisie

Het Rijnlands Lyceum Sassenheim is een school die:

- zich toelegt op optimale talentontwikkeling van leerlingen en medewerkers;
- onderwijs biedt dat leerlingen uitdaagt tot het behalen van het voor hen maximale onderwijsniveau;
- méér biedt dan kwalitatief goed onderwijs;
- onderwijs verzorgt met een solide basis en differentieert zoveel als mogelijk en/of nodig is;
- onderwijsprogramma's ontwikkelt en uitvoert die aansluiten bij het basisonderwijs met een sterke oriëntatie op de doorstroom naar het vervolgonderwijs;
- verschillen tussen leerlingen en medewerkers waardeert en op de juiste wijze inzet;
- een veilig schoolklimaat creëert en in stand houdt, waarbinnen normen en waarden gelden en heldere afspraken bestaan die consequent worden nageleefd.

Het ontwikkelen en uitvoeren van onderwijs voor leerlingen tussen 12 en 18 jaar is een belangrijke maatschappelijke taak. Het vormt het fundament voor hun toekomst en voor dat van de samenleving. Deze maatschappelijke taak van RLS wordt gefinancierd met overheidsmiddelen waarmee verantwoord omgesprongen dient te worden. De opdracht aan onze school luidt: maximale inzet van beschikbare middelen met als doel onze leerlingen kansen bieden om optimaal hun talenten te ontwikkelen.

RLS is een 'algemeen bijzondere school'.

Dat betekent onder meer dat de school wil bijdragen aan de vorming van leerlingen als volwaardig burger in een internationale samenleving. Het leerproces is gericht op het begeleiden van persoonlijke keuzes van de leerling.

De school heeft de taak gedegen funderend onderwijs te verzorgen dat zich richt op de eisen van de huidige en toekomstige samenleving. Dit houdt in dat leerlingen zowel op het gebied van kennis als op het vlak van vaardigheden erop kunnen

vertrouwen dat ze aan het einde van hun leertraject op onze school meer dan voldoende zijn toegerust om een vervolgstudie met succes te doorlopen en aan de veeleisende en complexe maatschappij deel te nemen. Daarom zal de school de leerlingen leren op de meest doeltreffende wijze kennis te vergaren en daartegenover een kritische houding aan te nemen. Tevens wil de school haar leerlingen inspireren en ondersteunen bij het ontdekken en ontwikkelen van hun individuele talenten.

RLS wil binnen haar onderwijs gebruik maken van verschillende manieren waarop de school leerlingen leert leren, waarbij we ernaar streven het beste uit de individuele leerling te halen. Om die reden zal het onderwijs vakinhoudelijk en vakdidactisch steeds in ontwikkeling zijn. Een passende pedagogische omgeving is daarbij een voorwaarde. Dit betekent allereerst dat de school zorgt voor kwalitatief zeer goed onderwijs op alle niveaus. Het opleiden en ontwikkelen van leerlingen tot

zelfstandige en maatschappelijk goed geïnformeerde individuen vergt echter méér dan alleen het bieden van goed onderwijs en daarin onderscheidt RLS zich van andere scholen. RLS leidt de leerlingen op tot mondiale burgers, de inzet van internationaliseringsprogramma's draagt daartoe bij. Daarnaast biedt de school extra programma's en activiteiten op het gebied van sport, cultuur en ontspanning waarbij onze leerlingvereniging een belangrijke plaats inneemt.

RLS wil zowel leerlingen als medewerkers uitdagen om hun aanwezige talenten aan te boren en optimaal in te zetten. Alleen op deze wijze kun je het beste uit mensen halen. 'Het beste halen uit leerlingen en personeel' betekent dat goed wordt gekeken naar de drijfveren en talenten. 'Het beste' is ook breder dan de hoogste kwalificaties of beste carrières; het betekent dat je op school zodanig wordt begeleid, uitgedaagd en gefaciliteerd dat je

je talenten kunt ontplooiën. De school wil onderwijs bieden dat zeer getalenteerde leerlingen uitdaagt en rekening houdt met het verschil in leren. 'Omgaan met verschillen' in de breedste zin van het woord is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Voor leerlingen betekent het dat mentorbegeleiding en loopbaanoriëntatie stevig verankerd is in de schoolloopbaan. Voor medewerkers betekent het dat persoonlijke en professionele ontwikkeling in het werk een belangrijke plaats inneemt. Ook in 2018 mocht RLS zich, na toekenning van het predicaat in 2016, *Excellente School* noemen. Deze waardering is een erkenning voor onze omgang met verschillen, op mavo, havo, vwo en tweetalig vwo.

Kwaliteit

Opbrengsten

RLS verwierf van de Inspectie een basis toezichtsarrangement voor alle opleidingen. Met gepaste trots worden hierna de gemiddelde CE examenresultaten en slagingspercentages over 2018 gepresenteerd. Het slagingspercentage voor mavo is iets gestegen, voor havo en vwo wat gedaald. De gemiddelde CE cijfers zijn voor mavo hoger dan vorig jaar (6% hoger dan het landelijk gemiddelde) voor havo en vwo zijn de cijfers wat lager dan vorig jaar (havo 2% en vwo 3% lager dan het landelijk gemiddelde).

Het SE-CE verschil over drie jaar is voor alle afdelingen in orde (en binnen de marge van 0,5 punt).

De gemiddelde CE cijfers en slagingspercentages Rijnlands Lyceum Sassenheim

	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
mavo	6,4	6,4	6,4	99%	92%	96%	98%
havo	6,5	6,6	6,4	93%	92%	91%	86%
vwo	6,7	6,7	6,5	97%	96%	94%	89%

De onderwijsresultaten 2018 laten wat betreft onderbouwsnelheid en onderwijspositie t.o.v. het advies PO een stijging zien en zijn boven de inspectienorm.

Het bovenbouwsucces en de examencijfers zijn voor de mavo gestegen en voor havo en vwo licht gedaald, alle drie zijn boven de norm.

De TTO-leerlingen scoorden gemiddeld 0,3 punt hoger dan de reguliere vwo-leerlingen (6,7 TTO versus 6,4 regulier). Het verschil CE Engels tussen TTO en regulier vwo was 1,1 punt hoger (7,5 TTO versus 6,4 regulier). De accreditatie-eis Nuffic is 1,0 punt.

Alle TTO-leerlingen zijn wederom geslaagd voor het internationale IB English Language and Literature.

Kwaliteitszorgsysteem in relatie tot leerlingen/ouders

Uit de Veiligheidsmonitor blijkt dat in het schooljaar 2017-2018 op 11 vragen over veiligheid op alle niveaus, de scores gemiddeld boven het landelijk gemiddelde lagen. Dit betreft een kwaliteitskenmerk voor de inspectie.

De school werkt op basis van het kwaliteitszorgmodel van Kwaliteitscholen. Er wordt jaarlijks een plan opgesteld op welke afdelingen en jaarlagen enquêtes van Kwaliteitscholen worden uitgezet. Standaard wordt de tevredenheid onder ouders en leerlingen van de derde klassen en eindexamenklassen gemeten. Dit jaar is wederom de tevredenheid onder leerlingen en ouders van de eerste klassen gemeten. De resultaten hiervan liggen op gelijk, hoog niveau (waardering 8,2) met scholen in het voedingsgebied van het RLS. Alle uitkomsten worden geanalyseerd en de betrokken correctoren en jaarlaagcoördinatoren formuleren verbeterpunten die in het nieuwe schooljaar worden gerealiseerd. Het nieuwe coachende mentoraat in de bovenbouw vwo werd goed ontvangen door leerlingen en de verbouwingen werpen ook vruchten af: leerlingen zijn tevredener over de omgeving waarin ze onderwijs volgen. De uitkomsten van de tevredenheidsenquêtes onder leerlingen en ouders zijn besproken met de ouder- en leerlinggeleding van de MR, de TTO-klankbordgroep en de Leerlingenraad.

Hoge waardering werd door *ouders* uitgesproken over de stimulerende leeromgeving waarbij het onderwijs aansluit op het niveau van de leerlingen, goede begeleiding door de mentor en goede communicatie met ouders. Er is ruimte voor verbetering in de brugklas. Veiligheid scoort hoog in de tevredenheidsscores net als onze omgang met pesten (waardering boven de 8). Dat laatste behoudt ook komende jaren onze bijzondere aandacht waarbij digitaal pesten een belangrijk punt is.

De *leerlingen* geven in enquêtes aan het meest te spreken te zijn over het pedagogisch klimaat van de school; hun waardering voor de school in het algemeen ligt hoger dan de landelijke benchmark. Met name de brugklasleerlingen geven aan het schoolklimaat en de veiligheid bijzonder hoog te waarderen (waardering boven 9); verder wordt er minder gepest dan op andere scholen en is onze schoolbegeleiding door mentor en vakleerkrachten beter. Eindexamenkandidaten waren veel tevredener over hun voorbereiding op het schoolexamen en het eindexamen dan op andere scholen.

Het gebruik van de laptop in de klas is de afgelopen jaren een nieuwe ontwikkeling, daarom vond hierover in 2017-2018 zowel kwantitatief als kwalitatief evaluatie plaats. Zowel ouders als leerlingen waren overwegend positief. Dit beeld is de afgelopen jaren constant, maar leerlingen zien ook wel nadelen in de afleiding die de laptop kan geven. Docenten krijgen hier volgens hen wel steeds meer grip op. In de lokalen is daartoe een mobieltas opgehangen. Leerlingen plaatsen aan het begin van de les hun telefoon erin. Dit initiatief geeft meer rust in de klas, het wordt aan het eind van het jaar geëvalueerd.

Voor het schooljaar 2018-2019 is besloten dat in vrijwel alle jaarlagen het onderwijs met behulp van een laptop wordt gegeven.

Planning & control

Ook dit jaar is gewerkt met de planning- en control-cyclus. Het jaarlijkse activiteitenplan wordt door de conrector bedrijfsvoering gemonitord en de verantwoordelijken voor de activiteiten stellen

indien nodig plannen bij. In mei vindt de eind-evaluatie plaats en op basis van deze evaluatie wordt het activiteitenplan voor het nieuwe schooljaar opgesteld en de daarvoor noodzakelijke financiële en formatieve consequenties inzichtelijk gemaakt.

Opbrengstgericht werken

De school werkt vanuit de principes van "opbrengstgericht werken". Opbrengsten worden geanalyseerd en leiden zo nodig tot gerichte interventies in het curriculum, didactische aanpak of in de begeleiding door mentoren.

Onderwijstijd

De geplande onderwijstijd voor onder- en bovenbouw was ruim boven de wettelijke voorschriften. Het verschil tussen de geplande en de uiteindelijke gerealiseerde onderwijstijd was minder dan 5%, daarmee binnen de wettelijke voorschriften. Er is gestuurd op het terugdringen van te voorzien lesuitval.

Ontwikkelagenda

In 2018 was de beleidskeuze van de school om zich te richten op de optimale ontwikkeling van talenten van leerlingen en medewerkers nog onverkort van kracht. Een en ander is zichtbaar in de beleidsontwikkeling (Activiteitenplan 2017-2018) en implementatie van de volgende punten.

Omgaan met verschillen

Het speerpunt "omgaan met verschillen"/differentiëren is een volgende ontwikkelingsfase ingegaan waarbij veel is ingezet op 'differentiëren' binnen en buiten de klas, waarbij het beste uit leerlingen maar ook uit docenten wordt gehaald, met aandacht voor onderlinge verschillen. De nadruk ligt ook in 2018 naast deskundigheidsbevordering van docenten vooral op het door secties ontwikkelen van gedifferentieerd onderwijs. In toenemende mate wordt binnen secties gewerkt aan de ontwikkeling van digitale opdrachten, zowel binnen lesmethodes als door middel van zelf ontwikkeld lesmateriaal.

Ook op Onderwijsdagen werd daar dit jaar aandacht aan besteed. Tijdens deze dagen hebben secties daarvoor ruimte (informeel leren). Het belang hiervan is groot nu in schooljaar 2018-2019 het 'Choose your own device' project uitgebreid is naar alle leerjaren.

In 2018 werd de opzet van de masterclasses uitgebreid. Er zijn masterclasses gegeven over 'Elektronica bouwen en programmeren'; 'Zwarte gaten' met de heer Tilanus van de Sterrenwacht Leiden; 'Chemisch koken' speciaal voor de derde en vierde klassen; de genocide in Rwanda voor de bovenbouw; psychologie voor de onderbouw; het zonnestelsel voor de onderbouw.

Ook kwam prof. Icke over zijn boek 'Reisbureau Einstein' spreken.

In maart 2018 is een start gemaakt de ontwikkeling van een nieuw Schoolplan. De hoofdgedachte daarin is: wat vraagt het onderwijs in het licht van de ontwikkelingen in de samenleving en aanpalend onderwijs van onze school.

Digitale geletterdheid

Naar aanleiding van het gebruik van de laptop in de klas en vanwege de landelijke aandacht voor Digitale Geletterdheid, streefden we ernaar leerlingen een digitale basis mee te geven, kritisch te leren nadenken over social media, aan te leren hoe bronnen gebruikt moeten worden en hoe technologie in te zetten voor het oplossen van vraagstukken.

In de praktijk betekende dit dat leerlingen uit klas 1 en klas 2 in september 2018 de modules 'Media-wijsheid' en 'Basiskennis ICT' van het programma DIGIT volgden. De module 'Mediawijsheid' kwam aan de orde in het LOB-programma. De modules 'Informatievaardigheden' en 'Computational Thinking' volgen in het schooljaar 2019-2020.

Ook docenten zijn in staat gesteld hun didactisch repertoire uit te breiden met behulp van ICT. Dit leidde tot het behalen van een basisniveau van een ieder.

Leermiddelen

De secties kijken jaarlijks kritisch naar hun leermiddelen. Dat gebeurde aan de hand van het criterium om ermee te kunnen differentiëren. Naast boekmateriaal werd daarbij digitaal materiaal betrokken. Bestaande methoden werden geïnventariseerd, tevens werd eigen lesmateriaal ontwikkeld (blended learning). Met bestaand en eigen ontwikkeld lesmateriaal werd in het schooljaar 2018-2019 verdere ervaring opgedaan in alle leerjaren. In het verlengde van blended learning wordt gewerkt met een elektronische leeromgeving. Vanaf schooljaar 2018-2019 is hiervoor Somtoday ELO in gebruik genomen. Dit is in de plaats gekomen van It's Learning.

Zorg en schoolklimaat

De zorg, begeleiding van leerlingen die in verband met leer- en/of gedragsproblematiek extra ondersteuning kunnen gebruiken, is beschreven in het Schoolondersteuningsplan (Zorgplan).

De begeleiding wordt uitgevoerd door het zorgteam, bestaande uit de zorgcoördinator, dyslexiecoaches, de orthopedagoog en de gedragspecialist. De mentoren zijn in de begeleiding van leerlingen, ook van hen die extra ondersteuning behoeven, het eerste aanspreekpunt. Ook maakt de school gebruik van de inzet van expertise van de Ambulante Educatieve Dienst. Wanneer nodig wordt nauw samengewerkt met Rijksbureau Leerplicht, JGZ-teams en de GGD.

Dit jaar waren de activiteiten van het zorgteam die extra aandacht kregen:

- het monitoren en terugdringen van verzuim;
- het acteren op oorzaken van verzuim;
- ontwikkelen van beleid en uitvoering van begeleiding van leerlingen met angstproblematiek;
- het vernieuwde faalangstprogramma, dat met succes is geïmplementeerd.

Er vonden in de onderbouw verschillende voorstellingen plaats: brugklassers woonden de voorstelling Isocial door theatergroep Zwerm bij waarbij de gevaren van internet en sociale media

aandacht kregen. Met de toneelvoorstelling 'Like' van het gezelschap Play Back werd in klas 2 dit onderwerp behandeld. De meisjes uit deze klas en hun moeders kregen de 'Lief Lijf Moeder-dochter avond' door het CJG aangeboden waar zelfbeeld en zelfvertrouwen centraal stonden.

De derde klas havo en vwo keken in november naar een voorstelling van InControl over genotmiddelen en hoe ermee om te gaan. In het kader van het kerndoel 'leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving', kwam het COC voorlichting geven aan alle derde klassen mavo en TTO.

De schoolleiding ontving in het verslagjaar geen signalen van de vertrouwenspersonen over negatieve trends en ontwikkelingen binnen de school.

De school hanteert een actief antipestbeleid waarbij de anti-pestcoördinator een centrale rol heeft, met name als vraagbaak en gesprekspartner op het gebied van sociale veiligheid.

Hoogbegaafdheid

De begeleiding van hoogbegaafde en getalenteerde leerlingen is onderdeel van de begeleidingsstructuur. Groepsgewijs en individueel worden leerlingen begeleid door daartoe opgeleide docenten. In de onderbouw hebben leerlingen individueel, maar ook in groepen gewerkt aan projecten van Bureau Talent. Voorbeelden hiervan zijn het ontwerpen van een woonwijk, het ontwerpen van een gebouw of kleding volgens Design Thinking principes, sterrenkunde en psychologie.

In 2018 deden leerlingen mee aan pre-programma's. Twee havoleerlingen deden mee aan pre-HBO op de Hogeschool Leiden. Een vwo-leerling is toegelaten tot het Pre-University College in Leiden; een andere leerling uit vwo 6 is gestart met haar tweede jaar Pre-University Leiden. Twee leerlingen uit vwo 5 startten op pre-TU Delft. Daarnaast zijn twee leerlingen geselecteerd voor de pre-class Biofarmaceutische wetenschappen in Leiden, twee medeleerlingen volgden de pre-class Life Science and Technology.

Rekenen

De rekencoördinator voert het beleid rond rekenen uit. Het RLS kent een uitgebreid rekenbeleid. Dat blijkt ook uit de resultaten. De rekentoetsexamens 2018 zijn voor het RLS goed verlopen. Voor de mavo was het gemiddelde resultaat 7,4 (+0,3 boven het landelijk gemiddelde); voor de havo 5,9 en voor het vwo 7,6 (dat is op het landelijk gemiddelde). De rekenuitslagen telden niet mee voor het slagen, wel werden zij op de cijferlijst gepubliceerd. Het percentage voldoende was 100%.

Bèta en science

Het stimuleren van de keuze voor het bètaprofiel werpt zijn vruchten af. De keuze voor de NG/NT-profielen is de laatste jaren onveranderd hoog. De doorlopende onderzoekslerlijn en het ontwerpen en uitvoeren van aansprekbare praktische opdrachten is weer een stap verder. Dit heeft alles te maken met de goede samenwerking van de bètavakken, het bèta-lab en de invoering van het vak science een aantal jaren geleden.

Ook de ontwikkeling van digitale bètaopdrachten krijgt steeds meer vorm. Er zijn nu zelf-ontwikkelde digitale leermethoden voor biologie en scheikunde voor leerjaar drie. Bij natuurkunde worden digitale toetsen ontwikkeld en er wordt voor science gewerkt aan digitale opdrachten.

De school is lid van het Onderwijsnetwerk Zuid-Holland (ONZ). De docenten maken dankbaar gebruik van de nascholing die door het steunpunt wordt georganiseerd.

Aandacht voor maatschappelijke en sociale competenties (burgerschap)

In het kader van burgerschap en maatschappelijke 'dienstverlening' (stage) vinden in de onderbouw per jaarlaag brede activiteiten plaats, zoals acties voor het goede doel Stichting Lopen tegen Kanker (met een opbrengst van € 7.700,-). Er werd € 11.900,- opgehaald voor het Milton Peters College op Sint-Maarten dat zware schade opliep door de orkaan Irma. Voor het bedrag werden muziek-instrumenten ingekocht en verscheept zodat het muzieklokaal weer bruikbaar werd.

In het kader van burgerschap werd ruim aandacht besteed aan de gemeenteraadsverkiezingen, in de vorm van een verkiezingsdebat met gemeentelijke politieke partijen en schaduwverkiezingen op school. Het Humanity House in Den Haag werd voor leerlingen uit vwo 5 bezocht. In dit museum wordt aandacht besteed aan rampen en conflicten door middel van een ervaringsreis waarbij de leerling in de huid van een vluchteling kruipt.

Er werd aandacht besteed aan Paarse Vrijdag waarbij de school-GSA (Gay Straight Alliance), nauw betrokken was. De school-GSA is een leerlinginitiatief en bestaat uit RLS-leerlingen. Wederom bezochten leerlingen van 3 mavo, 4 en 5 havo en vwo ProDemos, het Huis voor Democratie en Rechtsstaat in Den Haag. Daarnaast bezochten zij de Tweede Kamer; dat betekent dat iedere leerling tijdens de schoolcarrière daar een keer op bezoek was.

In december deden leerlingen uit TTO-4 mee aan de grootste jaarlijkse schrijfactie ter wereld: *Write for Rights van Amnesty International*. Speciale aandacht ging daarbij uit naar vrouwelijke mensenrechtenactivisten die groot onrecht waren aangedaan.

De debatclub heeft in 2018 is deelgenomen aan het Lagerhuis en aan het debat hieraan voorafgaand op school n.a.v. de gemeenteraadsverkiezingen.

Leerlingen hebben ook deelgenomen aan nationale en internationale Model United Nations conferenties, zoals BonaMUN en LEMUN in Leiden en de MUN in Bilbao in januari 2018.

In het kader van goed burgerschap is het project 'Stewards op school' gecontinueerd. De overheid heeft dit erkend als methodiek die valt binnen burgerschapscompetenties. Vorig jaar is met dit project gestart naar aanleiding van ontevredenheid van leerlingen met de rommel in school na de pauzes. Na de evaluatie is dit project structureel in

school geïmplementeerd waarbij verbeterpunten uit de evaluatie zijn meegenomen. Alle leerlingen van de vierde klas worden opgeleid tot 'steward op school'. Zij helpen in pauzes de school schoon te houden door te surveilleren en daarbij leerlingen op gedrag aan te spreken. Het bureau 'Op IJgen Weize' leert hen hoe om te gaan met oudere en jongere leerlingen.

Aan de schoolgevel aan de Van Alkemadelaan is in november een AED geplaatst. 24 uur per dag is op deze manier een AED voor de buurt beschikbaar,

dit gebeurde in samenwerking met de gemeente, de Stichting 'Hart voor Veiligheid' en de gelijknamige buurtwerkgroep.

Internationalisering

Internationaliseringsbeleid op RLS heeft als doel om het internationaal burgerschap onder leerlingen te bevorderen. Het kunnen spreken in een andere taal, het contact maken met mensen uit andere landen en het kennis verwerven over andere landen en internationale instituties staat hierin centraal. Met deze uitgangspunten in het achterhoofd hebben afgelopen schooljaar de volgende activiteiten plaats gevonden:

Reguliere curriculum/schoolprojecten

De inhoud van de vakken en de toegevoegde projecten die op onze school plaatsvinden (zoals Europadag en praktische opdrachten) zorgen ervoor dat leerlingen op het RLS in voldoende mate kennis verwerven over andere landen en internationale instituties.

Buitenlandse reizen

In mavo 4 (Engeland), havo 4 (België, Engeland, Duitsland) en vwo 4 (Finland, Zweden, Denemarken, Duitsland en Roemenië) zijn leerlingen een week op buitenlandse studiereis geweest waar ze aan een combinatie van culturele, sportieve en sociale activiteiten hebben meegedaan. Tijdens enkele van deze reizen verbleven leerlingen in gastgezinnen. Bij vwo 4 is al jaren sprake van een uitwisseling, RLS-leerlingen verbleven een week bij leerlingen uit Finland, Zweden, Denemarken en Roemenië. Enkele maanden later ontmoetten al deze buitenlandse leerlingen elkaar tegelijkertijd tijdens hun uitwisselingsweek in Sassenheim, waar zij aan projecten werkten.

Ook in TTO 1, 2 en 3 vonden buitenlandse reizen plaats (Engeland, Duitsland en Ieper/Brussel) en er vonden nog vrijwillige reizen plaats naar Duitsland en Frankrijk die door de betreffende talensecties en de sectie geschiedenis werden georganiseerd. Voor leerlingen die meer ambitie hebben op het gebied van internationalisering is het mogelijk om

lid te worden van de Model United Nations club (MUN), waar leerlingen in het Engels debatteren volgens het format van de Verenigde Naties. Naast conferenties in Nederland (zoals BonaMUN en LEMUN in Leiden) werd ook de MUN in Bilbao bijgewoond. Verder deden TTO-leerlingen in vwo 5 ook dit jaar een internationale snuffelstage van minimaal een week afgerond in Europa (bij onderwijsinstellingen, musea, ziekenhuizen, advocatenkantoren, consultancy- en marketingbedrijven, makelaarskantoren en hotels in 14 verschillende landen van Malta tot Polen en van Sri Lanka tot Washington DC).

Relaties met basisonderwijs

Ten aanzien van de relatie met het basisonderwijs was in 2018 sprake van ongewijzigd beleid uitgaand van een warme overdracht tussen de basisschool en RLS. Het betrof daarbij het schooladvies in combinatie met CITO-resultaten. Ook de aparte toelatingsprocedure voor TTO en de sport- en expressieklas is gehandhaafd.

Er vond een bijeenkomst met leraren van het basisonderwijs plaats waarbij in het bijzonder werd gesproken over de doorlopende leerlijn basisonderwijs-voortgezet onderwijs en profilering van de leerling (welke leerling is waar het beste op zijn plek).

Overige samenwerkingsrelaties

De samenwerking binnen de academische opleidingschool ROS Rijnland is succesvol voortgezet. 23 docenten in opleiding konden hun stage op het RLS vervullen, al dan niet gecombineerd met een betaalde baan. Het inductietraject voor startende leraren is ontwikkeld samen met ROS Rijnland, door Professionele Leergemeenschap (PLG). Dit jaar heeft de laatste PLG plaatsgevonden.

Ouderparticipatie

De school heeft een actieve Ouderraad. Dit komt onder meer tot uitdrukking in het advies dat de ouders gaven bij het realiseren van het nieuwe ouderportaal en de opzet van het nieuwe Schoolplan.

Ook organiseerde de Ouderraad de jaarlijkse thema-avond voor alle ouders. Professionals van Ten Producties maakten ouders wegwijs in verantwoorde omgang van kinderen met social media.

Ontwikkeling leerlingenaantal

Voor het schooljaar 2018-2019 waren 1548 leerlingen op het RLS ingeschreven inclusief een aantal VAVO-leerlingen die het onderwijs volgen aan het ROC Leiden. In het schooljaar 2017-2018 waren dit 1502 leerlingen en in 2016-2017 1438 leerlingen. De school groeide ondanks dat demografische ontwikkelingen eigenlijk een lichte krimp zouden doen verwachten.

Personeel en Bedrijfsvoering

Formatie en functiemix

De formatie is in 2018 toegenomen als gevolg van de stijging van het leerlingaantal. De functiemixvereisten zijn gerealiseerd. Schooljaar 2018-2019 kent een piek qua leerlingenaantallen. Met het oog daarop is voldoende flexibele schil aangehouden.

In 2018 is door een externe expert gekeken naar de bedrijfsvoering van de administratie, balie, roostermakers en PR. Dit leidde tot een optimalisering van de werkwijze en het creëren van de functie van Office manager; per schooljaar 2018-2019 is deze vervuld. Voor de functiemixgegevens: zie tabel 12.

Gesprekkencyclus

Dit jaar hebben alle medewerkers in het kader van de HRM-cyclus een doelstellingen-, functionerings- of beoordelingsgesprek gehad. Bij het functionerings-/beoordelingsgesprek is van de 360 graden feedbackmethodiek gebruik gemaakt. Daarbij is per individuele docent gebruik gemaakt van de enquête van 'Kwaliteitscholen' die is uitgezet onder de leerlingen waaraan de docent lesgeeft. Daarnaast werd gebruik gemaakt van een zelf-evaluatie, een lesobservatie en feedback van collega's. Eind november 2018 is het medewerkerstevredenheidsonderzoek gehouden, de analyse hiervan wordt in 2019 opgesteld en geconstateerde verbeterpunten worden ook in dat jaar doorgevoerd.

Invoering AVG

Het RLS heeft veel aandacht besteed aan de invoering van de AVG. Er zijn workshops gevolgd, ouders, leerlingen en medewerkers zijn geïnformeerd en de noodzakelijke maatregelen zijn genomen. Ook is de taak van privacy officer benoemd. De meeste zaken waren al op orde en zijn indien nodig nog verfijnd en aangescherpt.

Scholing

Conform het jaarlijkse professionaliseringsplan zijn de verschillende scholingen, onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen binnen de secties en werkgroepen en begeleidingstrajecten uitgevoerd. Een en ander in relatie tot de beleidsmatige speerpunten. Noemenswaardige ontwikkelingen zijn individuele trajecten van collega's en de grote aandacht in secties voor het ontwikkelen van digitaal onderwijsmateriaal en gebruik van digitaal lesmateriaal in de klas.

De volgende scholingstrajecten, in het kader van de beleidsprioriteiten, zijn intern aangeboden en uitgevoerd:

- Training (door externe deskundigen) voor startende mentoren en vwo-coaches.
- Twee scholingsdagen voor alle docenten waarbij aandacht werd gegeven aan digitale leermiddelen en gedifferentieerd lesgeven (informeel leren).
- Het driejarig inductietraject voor startende docenten (Rijnlands Academy met o.a. workshops, lesbezoeken, individuele begeleiding en intervisie) is nu structureel onderdeel van het professionaliseringsbeleid.
- Workshops en intervisiebijeenkomsten voor stagiaires en docenten in opleiding.
- Het Intervisietraject voor Mavodocenten onder begeleiding van een externe deskundige is gestart in het schooljaar 2018-2019.
- PLG-pedagogiek voor docenten onder leiding van een interne procesbegeleider.

- Intervisietraject van schoolleiding en jaarcoördinatoren, onder leiding van een externe deskundige.

Daarnaast hebben docenten en medewerkers individuele scholingen gevolgd. De behoefte aan individuele coaching is dit jaar toegenomen. Eind december volgden de eerste medewerkers een interne cursus Office 365 in verband met de overstap naar O365 in januari 2019; in januari kreeg dit een vervolg voor de rest van de medewerkers. Drie docenten TTO slaagden voor hun Cambridge Proficiency examen; komend jaar volgen drie docenten de training ervoor.

Financiën

Het financiële resultaat over 2018 is hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door de stijging van het leerlingaantal. Dit is terug te zien in de bekostiging vanuit OCW en de gelden voor de doordecentralisatie vanuit de gemeente. Deze laatste zijn geormerkt en kunnen niet worden ingezet voor andere doeleinden.

Met ingang van schooljaar 2018-2019 is de school 'cashloos'. Zowel leerlingen als medewerkers betalen hun consumpties met de school-/printpas. Daartoe is een oplaadpunt in de hal geplaatst.

PR

Veel activiteiten op het gebied van werving en PR hebben ook dit jaar plaatsgevonden om een zo groot mogelijke nieuwe instroom te realiseren. 'Rijnlands binnenste buiten' heeft in november ruim 500 groep 8-leerlingen aangetrokken. De open dag en informatieavonden zijn zeer goed bezocht. De basisscholen zijn bezocht en de conrector en jaarlaagcoördinator hebben voorlichting gegeven aan ouders van groep 8 leerlingen in hun basisschool.

Op de 'Meelooptag TTO' volgden zo'n 60 leerlingen een les English, history en math & science.

De school stond met name in de maanden december tot en met maart zeer regelmatig in de plaatselijke krantjes met een activiteit of gebeurtenis. Dit geeft een treffend beeld van een bruisende schoolgemeenschap. Mede dankzij de intensieve werving was de instroom van nieuwe leerlingen opnieuw hoog.

Huisvesting en inrichting

In maart vond de officiële opening plaats van ons gerenoveerde schoolgebouw door wethouder Cees van Velzen en leerling Femke Merks. Zij draaiden met een enorme sleutel de school open. De leeromgeving is aangepast aan de nieuwste inzichten op onderwijsgebied met aandacht voor de duurzaamheid van het gebouw en het werken met een eigen device wat leidde tot de wens voor een andere indeling van het gebouw. Helderheid, daglicht dat naar binnen is gehaald en warme kleuren maken dat de school groter lijkt. Bij de opening werd stil gestaan bij ons 45-jarig bestaan. Leerlingen vierden het lustrum met een eigen feest voor de zomervakantie. In de herfstvakantie zijn lokalen op de tweede verdieping geverfd, de verlichting is daar vernieuwd en in de lokalen is nieuwe vloerbedekking gelegd. De kleurlijnen van de lokalen is nu aangepast aan die van de lokalen op andere verdiepingen.

In december is gestart met renovatie van het dak waarbij een nieuwe laag wordt aangebracht. Hierna zullen, in april 2019, zonnepanelen worden geplaatst die naar verwachting 70% van onze energie gaan leveren.

Vrijwillige ouderbijdrage

Het percentage niet-inbare ouderbijdrage is met 1% gestegen. De school legt jaarlijks verantwoording af aan oudergeleding MR en ouderraad /klankbord groep TTO over de besteding van de verplichte (TTO en sport- en cultuurklas) en vrijwillige ouderbijdrage.

Voor het schooljaar 2018-2019 is zowel de vrijwillige als de verplichte TTO-bijdrage verlaagd. Deze verlaging is mede ingegeven door het feit dat leerlingen een laptop moeten aanschaffen; zo blijven kosten voor ouders in balans.

Verantwoording subsidies

Prestatiebox

De school werkt met een jaarlijks activiteitenplan, waarin voor het lopende jaar de activiteiten voortvloeiend uit het schoolplan worden benoemd.

Met name de activiteiten met betrekking tot HRM, faciliterend beleid en ook ICT-beleid worden deels uit de prestatieboxgelden gefinancierd.

De ontwikkelactiviteiten vanuit de sectieplannen zijn ook in 2018 verder uitgevoerd. Het betreft met name ontwikkelingen op het speerpunt van differentiatie, digitale didactiek maar ook vakspecifieke activiteiten. Het programma Digit is voor onderwijs in digitale geletterdheid in gebruik genomen voor klas 1 en 2.

Academische opleidingsschool

De subsidies voor de opleidingsschool worden besteed aan begeleidingsuren door Begeleiders Op School (BOS), opleidingscoördinator en vakcoaches. 23 docenten in opleiding konden hun stage op het RLS vervullen, al dan niet gecombineerd met een betaalde baan.

Ten behoeve van de ontwikkeling van een doorlopende leerlijn 'onderzoek' heeft de school voor schooljaar 2018-2019 een subsidie ontvangen van opleidingsschool ROS Rijnland. Tijdens een studiemiddag (juni 2019) zullen de opbrengsten van het project worden gepresenteerd aan de Stuurgroep van ROS Rijnland.

ICLON

De opleidingscoördinator participeert bovenschol in het project Begeleiding Startende Docenten. Haar uren worden vanuit die subsidies vergoed.

Samenwerkingsverband Passend Onderwijs (SWV)/ontwikkelagenda

In het verlengde van het drie jaar Beleidsplan, wordt ieder schooljaar een Activiteitenplan bij het SWV ingediend. Subsidie wordt verstrekt op basis van dit plan (Ontwikkelagenda). Aan het eind van het schooljaar wordt verantwoording afgelegd aan het SWV met betrekking tot de resultaten van de activiteiten. In juli 2018 heeft de verantwoording

met betrekking tot het plan en subsidie van het schooljaar 2017-2018 plaatsgevonden. In juli 2018 is tevens het Activiteitenplan voor schooljaar 2018-2019 ingediend en goedgekeurd door het SWV.

Medezeggenschap

Zes MR vergaderingen hebben plaatsgevonden waarin de volgende onderwerpen aan de orde zijn gekomen (ter instemming/advies of informatie): de schoolgids, de jaar- en vakantieplanning, de planning van de onderwijstijd voor het schooljaar 2018-2019, de realisatie van de onderwijstijd 2017-2018, de meerjarenbegroting 2019-2022,

het jaarverslag 2017, verantwoording verplichte en vrijwillige ouderbijdrage en de aanpassing van de ouderbijdrage voor schooljaar 2018-2019, rapportage tevredenheidsenquetes, de AVG en het Schoolplan. Ook is de MR regelmatig over de renovatie geïnformeerd.

De schoolleiding heeft regelmatig met de PMR overlegd, onder meer over de begroting 2019 (beleidskeuzes), het formatieplan 2018-2019, takenplaatjes (werkdruk, afspraken taakverdeling en taaktoedeling), ARBO-zaken, preventie-medewerker en de AVG.

Dhr. R.A. Matthews BSc MEd.
principal International School of
The Hague – Secondary School

International School of The Hague – Secondary School

A. Strategy and education:

Strategy

Our major strategic development in 2018 was the creation of a new set of guiding statements as well as a new outline strategic plan. Three key objectives were identified and have been used to drive the development of our strategic direction and a new rolling school development plan.

Strategic Objectives:

- A. To ensure that the ISH mission, vision and values are integral to our thinking, actions and decision-making across the whole school
- B. To promote high quality teaching and learning through evidence-based inquiry and the appropriate use of data
- C. To provide our students and our staff with a physically and psychologically safe learning environment that is conducive to learning and wellbeing

The mission, vision and values as well as the rest of the guiding statements were produced in consultation with the whole school community and, most notably, in collaboration with ISH Primary. One of the main drivers for this initiative was the impending CIS accreditation visit, due in November 2019, which is being coordinated with the IB evaluation visits for MYP, DP and CP as well as the IPC evaluation in primary. This 5-way synchronised accreditation visit is a world first that has given us great impetus in bringing the primary and secondary schools together with a more united vision.

For the first half of the year the motto “Learning is the Heart of ISH” remained in the minds of our community, emphasising that we are primarily concerned with learning, in a holistic, all-encompassing manner. This was a key driver behind the creation of the new vision, mission and value statements, which are:

Mission

Curious, connected and compassionate: inspiring personal excellence in our strong and diverse community

Vision

To shape a better future for all: inspiring students to become compassionate and proactive global citizens

Value Statements:**Curious**

We are open-minded critical thinkers who learn through inquiry, reflection and engaging with different perspectives

We learn about ourselves and improve the world around us through service and experiential learning

We are independent and interdependent life-long learners with a thirst for knowledge

Connected

We take pride in the strength of our community and its diversity

We value our individual identities and celebrate cultural diversity

We connect with local and global communities through our learning

Compassionate

We develop self-respect and show compassion to others

We take responsibility for our actions and strive to have a positive impact

We show courage and act with integrity, fairness and respect

This new set of statements are clearly much more specific and detailed. This has helped us to further define what we mean by learning and how to focus our efforts on ensuring that high quality learning takes place in all aspects of school life. This led to the creation of the following statements about high quality learning as well as intercultural learning:

High Quality Learning at ISH is:

- An active process where students make connections between new ideas and prior understandings.
- Collaborative and supported by quality interactions with teachers and other students.
- Centred on students' responsibility for their own learning; they are able to exercise choice, develop goals, plan their approach and work independently.
- Reflective, enabling students to monitor and review their learning with a clear sense of how to improve; students are supported to learn from their failures as much as their successes.
- A process of change and personal growth.

Intercultural Learning challenges students to learn from different cultures and to deepen their understanding, acceptance and respect for diverse groups of people. It allows students to develop their own cultural identity and to facilitate open-minded discussion. This enhanced level of communication helps engage students in tackling global issues.

Global Citizenship is about understanding the ongoing and inevitable global opportunities and challenges we face. Global learners develop awareness and respect that motivates them to take action in relation to the complexities of the world.

To effect real change in the organisation these definitions need a universal tool that can be used by all members of the school community. This recognition led to the creation of the ISH Community Profile, which is used to promote intercultural learning and develop global citizenship. It is based on the IB Learner Profile, the concept of international mindedness, the IPC Personal Goals and the ISH Guiding Statements. Different departments in the school are encouraged to develop subject-specific and/or age-appropriate adaptations for the attributes in the profile:

ISH Community Profile

At ISH we are global citizens who strive to be:

	Curious Connected and Compassionate
Creative	We value creative processes and innovation even when the results are unpredictable and surprising. We create ideas individually and in diverse groups across the whole range of subjects and beyond. We respect and celebrate the creativity arising from our different cultural backgrounds.
Resilient	We persevere with a task, are capable of acknowledging disappointment and adapting when we are not successful straight away. We strive to achieve the best possible outcomes and support each other . We welcome the learning opportunities provided by difficulties and challenges.
Inquirers	We nurture our curiosity , developing skills for inquiry and research . We know how to learn independently and with others . We learn with enthusiasm and sustain our love of learning throughout life.
Knowledgeable	We develop and use conceptual understanding, exploring knowledge across a range of disciplines. We engage with issues and ideas that have local and global significance.
Thinkers	We use critical and creative thinking skills to analyse and take responsible action on complex problems. We exercise initiative in making reasoned, ethical decisions.
Communicators	We express ourselves confidently and creatively in more than one language and in many ways. We collaborate effectively , listening carefully to the perspectives of other individuals and groups.
Principled	We act with integrity and honesty , with a strong sense of fairness and justice , and with respect for the dignity and rights of people everywhere . We take responsibility for our actions and their consequences.
Open-minded	We critically appreciate our own cultures and personal histories, as well as the values and traditions of others. We seek and evaluate a range of points of view , and we are willing to grow from the experience.
Caring	We show empathy, compassion and respect . We have a commitment to service, and we act to make a positive difference in the lives of others and in the world around us .
Risk-takers	We approach uncertainty with forethought and determination; we work independently and cooperatively to explore new ideas and innovative strategies. We are resourceful and resilient in the face of challenges and change.
Balanced	We understand the importance of balancing different aspects of our lives – intellectual, physical, and emotional – to achieve well-being for ourselves and others . We recognise our interdependence with other people and with the world in which we live.
Reflective	We thoughtfully consider the world and our own ideas and experience. We work to understand our strengths and weaknesses in order to support our learning and personal development .

Through the application of this tool by members of staff in both OP and OOP sections, it is expected that our well-established culture of excellence will be further enhanced. To further increase this focus on developing personal excellence in our students, staff and parents, we have further developed the leadership structure of the school with the introduction of two new vice principals. This means we now have three vice principals, who focus separately on Academic, Pastoral and Experiential matters. They work as a strategic team with the

Principal as well as an extended management team with the deputy heads. Coordination with ISH Primary is maintained through regular SLT meetings with the Principal and Vice Principal of the primary school in which a strategic focus is maintained, driven by the above mission, vision and values.

Quality

Results issued in July 2018 for the International Baccalaureate Diploma Programme were very much in line with previous years, which have

varied between 90 and 95%. These results vary according to the cognitive abilities of the different cohorts, for which new measurements have been put in place. The ALIS baseline assessment tests from the Centre for Educational Monitoring at the University of Durham in the UK have been applied to students who will take the Diploma exams in May 2020.

Controls and measures for quality improvement are driven by our CPL cycle and appraisal processes. The above-mentioned statement on high quality learning has been used to create specific descriptions of teacher responsibilities for greater accountability. This ensures that the focus is not only on personal excellence, but is also driven by the expectations of our programmes. All of the teaching and learning standards from the IB programmes have been included in the details of our high-quality learning statement, and this statement is used directly in the appraisal cycle with all teaching staff:

High Quality Learning at ISH occurs when students:

- Are curious, inspired and motivated to take ownership of their learning.
- Build on prior skills, knowledge and understanding.
- Remain resilient and engaged, especially when learning about complex or unfamiliar ideas.
- Feel safe and secure in their learning environment and at home.
- Have confidence in their teachers and trust their peers.
- Actively apply their knowledge and skills towards solving local and global issues.

High Quality Learning at ISH occurs when teachers:

- Have high expectations, and encourage students to set high expectations for themselves, which inspire, motivate and challenge students.

- Maintain good relationships with students in order to involve and motivate them.
- Promote students' love of learning and intellectual curiosity.
- Guide students to reflect on the progress they have made and their emerging needs.
- Are aware of students' capabilities and their prior knowledge, and plan teaching to build on these.
- Demonstrate knowledge and understanding of how students learn and encourage them to take a responsible and conscientious attitude to their own work and study.
- Demonstrate an awareness of the physical, social and intellectual development of students, and know how to adapt teaching to support students' learning at different stages of development.
- Have a clear understanding of the needs of all students, including those with unique and individual challenges. Teachers are able to adopt and constantly review a variety of teaching approaches to engage and support all students.

- Develop effective professional relationships with colleagues leading to successful collaboration, knowing how and when to draw on advice and specialist support.
- Reflect systematically on the effectiveness of lessons and approaches to teaching and its impact on learning.
- Make productive use of formative and summative assessment to support students' learning.
- Use digital tools to effectively support and enhance pedagogical approaches which are known to improve learning.

High Quality Learning at ISH occurs when parents:

- Are well informed and curious about their own child's learning.
- Connect and collaborate with others to further support their child's learning and wellbeing.
- Provide a compassionate home environment which celebrates and promotes individuals' culture and language.

The appraisal cycle uses these statements directly for self-reflection, peer-observation and appraisal and is based on the following model:

Continuous Professional Learning and Appraisal

The main emphasis is on the CPL cycle, CPD and intervention programme, with the aim of ensuring that there is continuous improvement in practice such that as many of the 3-year appraisals as possible lead to a positive result.

The quality of our programmes is subject to the normal 5-year review by the International Baccalaureate in November 2019, coupled with a full re-accreditation by the Council for International Schools. During 2018 the self-study process for the MYP, DP, and CP programmes was initiated and coordinated with the CIS domain committee approach.

School-wide satisfaction surveys were carried out in the summer of 2017 and are programmed to be repeated in 2019. In response to the 2017 surveys various changes were instituted during 2018. Chief amongst these were the creation of two new vice principal positions, a complete revision of the guiding statements and closer collaboration with

the primary school. In addition, the learning support department was expanded and split into two, allowing for student wellbeing to be given a special focus and academic support to be more effectively directed at individual learning needs.

An outcome driving approach is ensured by the criterion-based assessment built into the IB programmes. Rubrics are used for formative and summative assessment, both of which inform regular reporting to parents. The results are also used by teachers to inform unit design and lesson planning.

Education time was carefully examined, with calendars being constructed for the current and subsequent years that ensure the full 189 days of education time is assured.

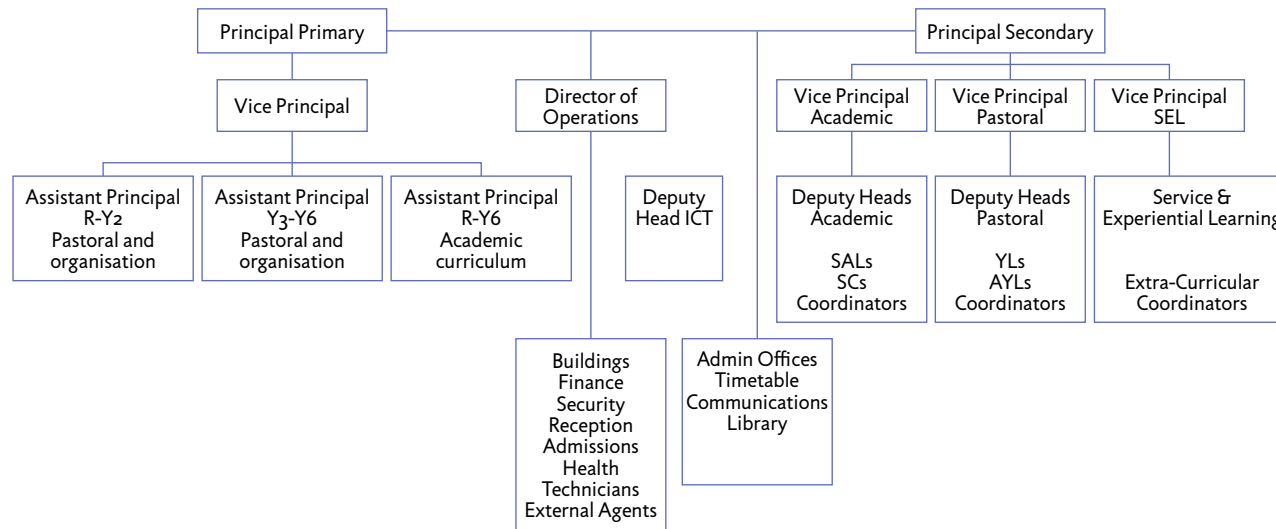
School development

School priorities during 2018 were to review and revise the guiding statements as well as to implement a new management and leadership structure. Greater synergies were found with the primary school and better focus was achieved by creating a development plan firmly based on the new mission, vision and values. The focus was achieved by dividing the development plan into 4 key areas; Academic, Pastoral, Experiential and

Administrative. The first three are clearly assigned to three vice principals and the fourth, whilst being the concern of all leaders, is a major focus for the new director of operations. The new principal leads meetings and encourages development in all areas as well as joining with the primary school principal to coordinate leadership meetings for the two schools together, operating in many ways as one school.

ISH Organogram – Overview 2018-2019

This version 12th November 2018

for their pre-university studies. The IB diploma programme has a particularly diverse set of options for the sciences, humanities, languages and the arts. Students in the MYP continue to experience all subject areas during years 7 to 9 and then have an attractive range of subjects to choose from for the final two years of the programme.

Differentiation in the classroom continues to be a feature of the delivery of our IB programmes, bolstered by the augmented learning support department as from August 2018. The learning support department caters for the needs of children with specific learning difficulties as well as those who need help with planning and organisation skills. The wellbeing department further assists these children by offering mindfulness and yoga sessions. Highly talented children are also catered for by the learning support department and there are also various extra-curricular challenges available

to these children, including our 'challenger programme' which arranges academically challenging presentations to students identified as being able to benefit from such challenges.

Whilst the expansion of the school to nearly 1400 students has brought some organisational challenges, it has also allowed the school to develop an extremely attractive curriculum offer as well as a dynamic extra-curricular programme. The IB career-related programme has allowed students a more vocationally orientated option

Innovation continues to be a hallmark of the school, with the launch of the 'Pathfinder' programme in August 2018 being a particularly notable addition. Students in this programme opt out of the mainstream MYP classes for a year of directed self-study:

"A pilot programme that allows students to direct their own learning based on their own interests, and develop the skills and attributes they need to make their way in the world and have a positive impact on it."

The programme has been approved by the International Baccalaureate as complying with the MYP requirements and consists of one class of mixed age students. Early indications are that the pilot programme has been highly successful in stimulating autonomous learning through the use of 'learning guides' – teachers attached to the programme who guide students in creating their own study plans. The pilot will continue into a second year from August 2019 with a slightly older group of students.

Extra-curricular programmes continue to innovate, with PLASTISH being the most notable in 2018. This started as a business plan created by students and is now a set of machines for recycling waste plastic brought in by students with the intention of providing raw materials for use by the design technology department. The Eco Car continues to do well and plans to move from petrol to electric power in the future.

ICT continues to be a strong point of the school, with the iPads in the lower years and laptops for the older students. Task hours are allocated to some teachers to act as IT integrators, who help ensure that the best use of technology is made in classrooms by other teachers. A roadmap for the future development of ICT has been created and work is being done to further develop teachers' skills in the use of ICT across the curriculum.

Social competences of our students are developed through the 'pastoral' programme, which includes mentor hour, 'flourISH' pastoral programme and the wellbeing department. Under the dedicated leadership of a vice principal this area of school is now more focused and better able to respond to individual student needs. Global citizenship remains a core element of the mentor programme, but more importantly is now central to the whole-school guiding statements. The ISH Community Profile will therefore become the main tool for ensuring intercultural learning really does lead to our

students becoming compassionate and proactive global citizens.

The international nature of our community provides multiple opportunities for developing intercultural understanding and the school actively encourages this through international events as well as links with international organisations as well as local organisations. An example of the desire to 'think global, act local' was the 'walk for peace' initiative, which saw 1500 students from various schools walking from ISH to the Peace Palace. Service activities take our students out to local schools and homes for the elderly, taking with them their message of international mindedness and their caring attitudes.

International sports exchanges take place continuously throughout the year through the ISST programme. Our Model United Nations project continues to be extremely ambitious, with 1200 students taking part from around the world.

Educational trips make good use of local (as well as international) cultural, social and natural opportunities. Cultural activities continue to be a major feature of school life, with high-quality student performances in musicals, plays and concerts taking place on a regular basis.

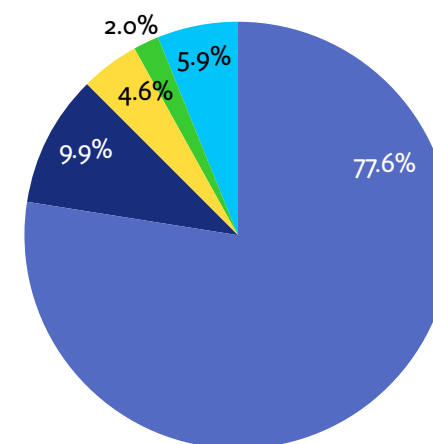
Relations with primary, further and higher education

With the launch of the new guiding statements, our community has begun to focus more on how we operate as one through-school from primary to secondary. We have appointed a transitions coordinator to the wellbeing team in secondary, with the transition from year 6 to Year 7 a primary focus. This attention to transitions includes students arriving from other schools as well as our internationally mobile families and staff. Our CIS accreditation committees consist of staff from both schools who have looked carefully at the continuum of our programmes, both pastoral and curricular.

As a full curriculum review starts to take place in future years, there will be an in-depth analysis of how effectively student experiences in the primary school prepare them for the secondary school. Likewise, the secondary programmes are to be analysed as to how well the MYP caters for the range of experiences our incoming students have had in the various primary schools from which they come.

Transfer to higher education in 2018 resulted in 77,6% of the ISH students choosing to study at a Dutch university; 23,6% choose for the TU in Delft followed and 21% the University of Leiden. Smaller groups of students went to the universities of Rotterdam, Maastricht, Amsterdam, Groningen, The Hague and the Willem de Kooning Academy in Rotterdam. Some 9,9% of ISH students choose to study in the UK and went to universities in Bath, Edinburgh, Birmingham and Glasgow. Other European destinations accounted for 4,6% of our

students, who went to universities in Spain, Germany and Slovenia. Looking further afield, 2% of our student population went to universities in Japan and one student to Canada.

- Netherlands
- UK
- Europe
- Asia
- Gap Year/unde...

Environment

ISH secondary maintains good relations with other international schools in The Hague as well as the international schools in The Netherlands through its membership of DISS. The principal meets regularly with the heads of the other Rijnlands Lyceum secondary schools in meetings led by the Executive Director. Liaison between the heads takes place whereby seeking advice and cooperation in matters concerning staffing issues and national legislation in particular. Through the IB and CIS networks and online forums our staff maintain close links with the international school community world-wide.

School climate

Anti-bullying is taken very seriously at ISH Secondary and recently an anti-bullying coordinator has been appointed as part of the wellbeing department. His work will build on the restorative justice work done in previous years. As mentioned above, the development of separate departments

for wellbeing and learning support have given a boost to student care and SEN support. Staff have recourse to the confidential persons, who's annual report indicated very few interventions. The principal has encouraged an open-door policy amongst leadership staff and has relocated his office to be close to the staffroom. Pressure on the staff is high because of the IB and CIS re-accreditation so it is important to make sure that support systems are all in place and that the ISH Community Profile is used as a tool for adults as well as students. Many staff have also had to start planning to leave the country earlier than expected, with the change in the 30% tax ruling. Some of our British staff are also a little uncertain about Brexit, though there is confidence that the Netherlands will cater for them well.

B. Development number of pupils/students (increase, decrease; forecasts)

Numbers for August 2018 were expected to rise to 1450. In fact, they stabilised at 1389, with

approximately 200 in each year group apart from year 7 which started with 168 and year 12 which had 240. Restrictions on admissions were caused by the lack of availability of specialist international staff, who are difficult to recruit at the last minute, as well as limited classroom space. Despite having slightly lower student numbers than predicted, the facilities are barely sufficient even with an increase in temporary accommodation made over the summer. As a result of this situation we took a policy decision to limit the intake to 200 per year group in future years.

C. Staff and Operations

Staff recruitment was a particularly difficult task towards the end of the academic year in July 2018, with the predicted increase in student numbers requiring significant last-minute appointments. Approximately 25 new staff were welcomed to the school during a very thorough induction week in August. A summary of the FTE figures can be seen below:

	FTE Q ₁	FTE Q ₂	FTE Q ₃	FTE Q ₄	Student/Staff Ratios Q ₄
Totals:	194,8	198,9	222,4	220,6	
Support Staff	62,5	64,7	64,7	65,0	22,2
Leadership	3,0	3,0	5,4	5,0	
Teaching Staff	129,3	131,2	152,4	150,7	9,2

These numbers are more or less consistent with the student-staff ratios expected for an international school. However, the resulting configuration of the staff employed at the school is not completely in line with subjects and class sizes required. There are also many different responsibility positions that have to be reviewed. This means that the staffing configuration will be subject to some changes over the coming years as the curriculum and the student numbers start to stabilise. The increase in leadership roles at the start of the academic year (Q₃) was a result of the appointment of two new vice principals (plus a slight overlap of the incoming principal with

the outgoing). For the ratio of role allocations (*functiemix*) by the end of the year see table 12.

Whilst it is of concern that the LC allocation is significantly below the target, it is important to take into account that the school has invested significantly in the LD appointments, above the target. The movement of staff from LB to LC will have to be carried out carefully over a period of time, taking into consideration the need for clear tasks associated with the extra responsibilities as well as paying careful attention to the budget now that the period of expansion has come to an end.

Professional development of staff was centred around school priorities. IB training for staff was organised via online and face-to-face workshops in the Netherlands as well as around the world. In-house professional development on leadership for our middle leaders was organised with a visiting expert from the UK. Comprehensive Sexuality Education was also addressed for our pastoral leaders by another visiting expert. A visit from the BTEC organisation to evaluate the Business Management course in our Career-related programme also provided useful professional development for the teachers concerned. An action plan for the CIS accreditation is in place to make more rigorous connections between the school professional development plan and the appraisal and CPL cycles. A database of currently available courses and workshops has been developed and staff can apply through an online form. Applications are considered by the senior leadership team and granted if they coincide with the professional development needs of the member of staff as well as the school development priorities.

A new staff appraisal system was developed, with some of the details postponed for approval in 2019 after ensuring consistency with the new guiding statements and the CIS accreditation requirements. All new teaching staff received their initial appraisal interviews after formal observations during their first six months in school. The implementation of

goal setting and the CPL cycle was initiated and a three-year appraisal scheme with annual reviews put in motion for all academic staff. Support staff will be included in this system during 2019 and a software tool called Blue Sky has already been implemented for managing, monitoring and recording all of the CPL and appraisal documentation.

Marketing of the school has been primarily through its website and word-of-mouth. With the decision to restrict numbers to 200 in each year group for future years, waiting lists are inevitable. Whilst this means we do not have to advertise the school in any way, it is important to maintain the image through careful communications with the outside world as well as within the school community. Accordingly, a whole-school communications team has been established with the first tasks being to create a completely new website through which the new guiding statements and strategic plan can be clearly communicated. They are also charged with creating a better intranet system for use by staff, students and parents. A stylish weekly whole-school newsletter was created to further promote the way the primary and secondary schools work together as one school. Through this newsletter the strategic plan and the guiding statements are being promoted on a regular basis.

School buildings presented some challenges during the year, with the need to provide another block of temporary classrooms leading to some operational difficulties and a further reduction in outdoor space. Staff have worked hard to manage the flow of students around the buildings and a satisfactory set of logistics has been developed. With the completion of the primary school wing, these difficulties will be much reduced over the next year as we will see the removal of two blocks of temporary classrooms from the site. The two remaining blocks will stay in place until a new secondary wing is built in the future.

ICT was a big focus during the year, with the appointment of a new Deputy Head responsible for the ICT systems across both schools. The main project has been to look deeply into the management of information across both the primary and secondary schools. Consolidation of student data remains a significant concern going

forward, with a new Management Information System proposed to bring current systems in line across all departments and both schools.

The financial position of the school at the end of the year was positive. However, the surplus was significantly below the budgeted amount, mainly owing to the unpredictability of student numbers. Provision was made for 1450 students, and the August intake was actually 1384.

School fees were maintained at the same level as follows:

ANNUAL SCHOOL FEES FOR STUDENTS	AMOUNT in EUROS
Years 7/8/9	7,912.00
Years 10	8,470.00
Years 11	8,444.00 + 350 examination fee
Years 12	9,134.00
Years 13	8,900.00 + 875 examination fee

D. Accountability:

Funds for professional development (*prestatiebox*) were used to support some of our staff in studying for Masters degrees. Three staff study for a Dutch masters and three for international degrees.

For the 2018-2019 academic year, we have received the following budgets from the *Samenwerkingsverband* for *Passend Onderwijs: basisondersteuning* €70,628 and *extra ondersteuning* €66,672. This is the first year in which schools have had to develop a year plan to set out how the *extra ondersteuning* would be allocated. We have chosen to focus on the following key areas:

- Developing the role of the care coordinator (*zorgcoördinator*) and the overall care structure
- Improving provisions for students who are home stayers (*thuiszitters*)
- Developing the role of the care plans and the knowledge base across our support services in facilitating their development
- Developing Gifted Education

- Developing the school's transitions programmes (across phases, joining and leaving school, between education programmes, etc.)
- Staff training in relation to students' additional needs

E. Participation

PMR meetings are held once a week. The principal attends on alternate weeks. The MR meets formally every six weeks and the principal attends with his three vice principals and the director of operations.

The major topics discussed by the MR in 2018 were:

- Restructuring of the school leadership
- Safety and Security (parent identity badges, building alterations and emergency procedures, traffic)
- Change in Reporting structure
- Separation of English Language Resource Centre from English Department
- Separation of Learning Support and Wellbeing Department

- Changes to curriculum (Pathfinder MYP autonomous study, Drama in Year 7, Options reduction in Year 10)
- Changes to the Admissions Policy (including limiting student numbers in future years)
- New Guiding Statements
- Hiring (Principal and Director of Operations)
- New School Guide and Calendar
- School Budget and School Fees

Dhr. F.R.G.C. van de Kerkhof
principal European School The Hague –
Secondary School

European School The Hague – Secondary School

In August 2018 the Secondary school opened S7 in the English section, and both French and Dutch sections in S6. ESH Secondary started 2018 with 321 students, and grew during the year to 428 students. Due to the fact that ESH added its final year of schooling, and is becoming a fully-grown school, the work of 2018 mostly focused on the further introduction of European School structures in learning, the attainment of key milestones in assessment and in the broadening of the management structure. More specifically, the strategic policy has mainly focused on:

- the introduction of a comprehensive scheme of harmonized examinations in S4 to S7 for all language sections;
- the organisation of the final Baccalaureate year, implementing the required regulations and structures;
- the consolidation of the management structure of the Secondary school;
- further development of “la Permanence” or study hall, in cooperation with the library;

- the consolidation of the exchange program and student exchange;
- the implementation of structures to manage an extensive school and residential trip program;
- the initiation of teacher to teacher connections with different European Schools.

Due to the growth of the school, many new staff members were hired during 2018. The deputy director stepped down and took up a teaching position at ESH and an interim deputy director was appointed for at least one school year.

Educational vision

The Educational vision for the ESH and all European Schools is: multilingual and multicultural education enabling students to develop into successful European and international citizens. As a school community we promote and ensure students develop a variety of languages including mathematical, technical and scientific languages, to be able to communicate effectively and purposefully with a variety of people from around Europe and the world.

To ensure they have a balanced view, we support this multilingual education with multicultural education so students develop understanding, respect, compassion and acceptance of others from all cultures. The ESH strives to support students to become individuals that have a positive influence on Europe and the international community.

As our vision states, one of the main aims of ESH is to focus on differentiation. Hence, the school continued to focus on differentiation during in-service training days. To challenge the more gifted and talented students, two in-service days were dedicated to this topic, which gave teachers practical ideas and tools to implement in their classes.

To help our students feel more connected with other European Schools, we reinforced the opportunity in our school to exchange students from within the system. To further support the understanding and appreciation of their L2 languages, we organized a German exchange program to Traunstein and

residential trips to Rome, Bristol, la Camargue, Strassbourg and Berlin. As our aim is to develop engaged European and world citizens, we provided more opportunities for students to take an active interest in the world outside of ESH, through participation in MUNISH, THIMUN, MFUN and the S5 work experience program.

We expanded the after-school activity program and have continued to host shared events with the European Schools of Bergen. The music department organised their first, very successful ESH Christmas concert, and we have also been successful in sporting competitions with teams from other schools in The Hague.

Quality Assurance

One area identified for further development was that of the Task Policy. To improve transparency, hours reserved for attending collective professional development were specified. The in-service days were used to support teachers in preparing students for the Baccalaureate, as well as the use of technology and didactics. In the adjusted

Task Policy, the role of Subject Coordinator was also enhanced. In order to support Subject Coordinators, meetings are scheduled with the Deputy Director, with the aim of improving day-to-day teaching through improved coordination, more autonomy and collegial support for new colleagues. A BOS (Begeleider Op School) was appointed to support colleagues with their induction or with their teacher certificate study. Using programs like the Lerarenbeurs or the Rijnlands policies, several teachers started their studies to improve their subject knowledge or management skills.

The appraisal cycle has been evaluated, and has resulted in a redesign of the forms and an adaptation of the current appraisal cycle. Instead of a 3 year cycle of target setting, performance assessment and appraisal a staff member can in principle have an appraisal meeting every school year (in line with the standard procedure for new staff). The possibility of promotion and resulting pay scale raises is now also part of the appraisal cycle.

Education Time

The school allocates the prescribed education time according to Dutch law. When teachers are absent the school has been able to provide cover lessons, ensuring no educational time was lost.

The timetables as described by the European Schools are strictly followed.

School development

The priority for ESH in 2018 was to continue our development of the Orientation cycle for the Dutch and French Sections in S6, but also a careful movement into S7 for the English section. For the school years S4 to S7, a comprehensive schedule has been set up for exams and B-tests. These tests are harmonised, meaning that although the tests are in either English, Dutch or French, their content is the same, as is their grading. In this way, the school ensures the same level of attainment of the students regardless of their language section. The preparation of the S7 students for the European Baccalaureate has been a main focus point.

To help teachers prepare their students for the highest level, several teachers liaised with S7 teachers from other European Schools. Regular meetings were organised to make sure everyone was up to date with all regulations and requirements. Students were also informed on the possibilities for universities and higher education.

Dealing with different levels of attainment

With such a wide variety of students attending the ESH, teachers need to be able to differentiate effectively. In 2018, teachers were supported during in-service days by their colleagues, to continue to develop and refine their differentiation strategies. The collaboration with the Support Department

has been essential in helping students who require additional academic support.

Staff training focused on how to accommodate gifted and talented students was organised during an in-service day, and the after-school activities program offered opportunities for students to engage in additional topics such as robotics.

The school also offered an extensive trip program to attend events and locations such as Model United Nations conferences, Cern, Rijksmuseum, opera-workshop, etc.

Social competences/Global citizenship

At ESH, not only do we want our students to perform well in tests and exams, but we also want them to develop a sense of social responsibility for the community and world around them. With this in mind, we provide opportunities for students to develop their social compass, for example, their participation in the Walk of Hope with the ISH. The running of our Student Council also allows for the development of leadership skills and innovative ideas to improve the school community.

International Dimension

This year we strengthened our contacts with other European Schools. For the fourth year running, we have welcomed many students to ESH as part of the European schools' exchange programme. For the first time, this year we also sent 15 of our own students on exchanges in several other European schools. This is a very valuable programme as it allows our students to sample education in other European Schools and gain valuable experiences. As the number of Accredited European Schools increases, so too does our network. Next to the intensive exchanges for individual students, we have an annual exchange with a German School for our L1, L2, L3 and L4 German students. Similar projects are being set up in other language sections as well.

Relations with Primary

This year we further developed our transition team between our Primary and Secondary schools. A group of teaching staff in Secondary (Mathematics, L1 English, L1 Dutch, L1 French and

L2 Coordinator) meet regularly with the Primary teachers to assess the requirements for S1 and ensure there is a smooth transition pedagogically. This is also the case for the social and emotional wellbeing of the students, which is supported by their participation in a range of events, to help P5 become more familiar with Secondary education. This includes taster lessons at the Secondary school, a combined Sports Day in May, and visits to each other's classrooms. This has proven to be very successful, and the students report feeling better prepared for Secondary life and look forward to the upcoming change.

New marking scheme

In September a new marking scheme was introduced for the classes S1 to S5. The new scheme is accompanied by the introduction of a competence-based teaching approach. In the classes S1 to S3, the report grades are changed to letters ranging from A (Perfect) to FX (very weak). For the S4 and S5 report cards, the scale from 0 to 10 is used with a 5 being the lowest sufficient.

The years S6 and S7 will switch to the same scheme starting August 2019.

European Baccalaureate

The S7 Baccalaureate cohort is 20 students.

They have been making university applications to international institutions including universities located in the USA (California Institute of Technology; MIT), Canada (Concordia), the UK (University of Cambridge, UCL, Imperial, Glasgow, Edinburgh), Italy, Germany, Spain and The Netherlands (Twente, Utrecht, TU Delft, Nyenrode, Amsterdam, Erasmus). Eighteen students are currently holding at least one university place, one student is waiting for responses to their application and one student has opted to take a gap year.

A new data collection system (SMS), linked directly to the Baccalaureate office was successfully introduced. Grades and reports for S6 and S7 are now uploaded via SMS. Students made final

choices about their written and oral examinations in October. The Pre-Baccalaureate examinations will be set in January 2019².

School climate

In 2018 a new Student Counselor was appointed for the Secondary school, expanding the ability of the Support Department to provide academic assistance along with help for personal issues. Together with the Support Department, the role of the anti-bullying coordinator also helps to prevent and resolve bullying issues and conflicts between students.

Development number of students

In August 2018 we began our fifth school year in operation, with 428 students. Due to the increasing popularity of information mornings and an improved transition between Primary and Secondary school, we expect this number to increase for the following

² April 2019: All S7 students passed. The passing grade is 60%. The average Pre-Baccalaureate grade was 79.9%. Our highest grade was 90% and our lowest 66%.

year to reach roughly 500 in August 2019.

The relocation of the European Medicines Agency (EMA) to Amsterdam on 29 March 2019 resulted in 10 new students. The school expects a modest influx of students from EMA families during 2019.

Staff and operations

Developments on staff

In 2018, the positions of Deputy Director and Assistant Deputy Director were newly filled. As a consequence, focus has been put on consolidation and development of the new management team at the Secondary school. The role of the Subject Coordinator has been extended, providing more attention to the teachers in the department, and more autonomy to manage the budget. The role also now has more flexibility, as some aspects of the responsibility can be shared with other members of the subject group. Teachers in this new role are supported with regular meetings with the Deputy Director.

The new Communications Officer started in November and has been setting up a strategy for improved branding of the school, better use of the school website, and improved online presence through social media. The arrival of the new Administration Officer enhanced the processing of incoming mails, as well as the processing of grades and absences. This was particularly helpful, as the school moved to SMS, the new platform for recording the report grades. This is a consequence of the introduction of the new marking scheme for the school years S1-S5. In 2020 this new marking scheme will be extended to all years.

Due to the growth of the school the ESH Secondary staff increased from 55 to 78 FTE.

Funciemix

In order to comply with Dutch regulations stipulating a balanced distribution of LB, LC and LD positions in the school (called 'funciemix') the management organised an application process for staff for a pay-scale raise. All applicants were

interviewed, and promotions were decided upon in accordance with the Functiemix implementation protocol. Due to the growth of the school, a yearly update of the Functiemix will be necessary. This update will be part of the yearly appraisal cycle. For the Functiemix overview see table 12.

Professional development

In-service training days have been organised to support staff with the implementation of the new marking scheme, programs for the gifted and talented students, differentiation during lessons, the planning of the comprehensive scheme of B-tests and exams and the preparation of the European Baccalaureate.

One teacher applied for the scholarship from OCW (Lerarenbeurs) for further education in English literature. Several others followed courses on school management, gifted and talented programs and the use of software like Foleta and SMS. One teacher completed an internship on career counseling.

Two teachers were studying during 2018, in order to receive their teacher certificate in 2019.

To promote the culture of professional development and the fact that ESH believes that teachers are the most valuable tool to influence student results, the ESH was very proud to announce the key note speech of Professor John Hattie. Members of staff of our Secondary school and Primary School were engaged in an interactive day organised by both of our management teams. It was also a good opportunity to invite members of staff from other schools of the Stichting Het Rijnlands Lyceum.

Building

At the start of 2018, the combined Primary and Secondary school used the building at the Houtrustweg. All Secondary classrooms were located on the 3rd and 4th floor of the school building. As there was an acute shortage of space, the Secondary school moved to the Oostduinlaan location in August 2018. Currently, Secondary

classes are being given in temporary classrooms as the main school building was still occupied by the Vrijzinnig Christelijk Lyceum (VCL) in 2018, and it is expected that the renovations of the building will be finished before the start of the year 2020-2021.

ICT

In 2018 SMS (School Management System) was introduced to accommodate the new marking scheme and to facilitate the communication of the grades of the Pre-Bacc exams and the written and oral Bacc exams to the Office of the Secretary General of the European schools. In order to improve efficiency and communications, a review was undertaken into the number of digital platforms being used by the school. Planning is in place to streamline the school's digital platforms in the second half of the academic year 2018-2019.

The new GDPR law is making the school assess all applications used and policy is executed in accordance with government regulations. This is

a complex procedure and is time consuming. It is expected that the implementation of this law is an ongoing process. Dedicated officers are working for the entire school to make sure everything is going in accordance with government regulations.

Finance

Although 2017 ended with a positive result, the financial year 2018 resulted in a negative balance. The relocation of the Secondary school into temporary classrooms, while the refurbishment is taking place at the Oostduinlaan, is the reason for this result. This was not surprising to us however, as we were aware it would take at least three years before our revenues would match our expenditures. The budget for 2019 is also expected to end in a negative financial result, due to the expected staffing costs and the waived Additional Costs for the parents. Previously parents paid €169 per child, per year, in Additional Costs, which was spent on cultural activities and school trips, and are an integral part of the curriculum.

The school fee for the academic year 2017-2018 was €9.704 and for 2018-2019 the fee is €9.849. This fee is decided by Rijnlands Foundation and is, in principle, equal to the subsidy per pupil granted by the European Commission.

Accountability

By law, every school in the Netherlands has a medezeggenschapsraad (MR). This is a participation council, where elected representatives of teachers (3), parents (2) and students (2) are consulted by the school management on matters concerning school policies. In 2018, the council discussed and gave advice and approval on:

- Holiday Dates for the next school year;
- Staffing Plan 2018-2019;
- Task Policy for staff;
- Renovation of the main building;
- Preparation of the European Baccalaureate;
- The secondary school draft budget for 2019.

There is a continuation of a good professional collaboration with the Participation Council. Outside the meetings of the Participation Council, the Deputy Director has regular meetings with the different representatives separately. These more informal meetings have been very helpful in promoting the communication between the PC and management.

Also 4 meetings were scheduled with representatives of the European Agencies (EuroPol, EuroJust, EPO, ESA/ESTEC) represented in the Advisory Board. Various strategic matters such as development of the school, developments in the Accredited European School Network (AES), the location and other matters were discussed in a collaborative manner. Also, with this body in the school there is a good professional collaboration.

Mw J.A. van Eerdewijk MA
principal International School of The Hague –
Primary School

International School of The Hague – Primary School

A. Strategy and education

The year 2018 was marked by the self-review of the Council of International Schools (CIS) accreditation which started with a complete change of Guiding statements for the school.

Mission

Curious, connected and compassionate: inspiring personal excellence in our strong and diverse community.

Vision

To shape a better future for all: inspiring students to become compassionate and proactive global citizens.

Key objectives for 2018

- Introduction of new Mission, vision and value statements
- Development of Intercultural learning, Global citizenship definition, High quality learning and the ISH Community Profile

- Strategic plan written around these Guiding Statements
- Mission and vision of being one school driving strategic decisions in structuring of OOP and presentation of the school as one school
- Further child protection training
- Changes of security company to create better security measures

Our strategic objective set for the next 5-6 years:
Strategic School Objectives:

1. To ensure that the ISH mission, vision and values are integral to our thinking, actions and decision-making across the whole school
2. To promote high quality teaching and learning through evidence-based inquiry and the appropriate use of data
3. To provide our students and our staff with a physically and psychologically safe learning environment that is conducive to learning and wellbeing

Educational vision

Our motto "Learning is the Heart of ISH" changed to "Curious, connected and compassionate: inspiring personal excellence in our strong and diverse community".

Value Statements

Curious

- We are open-minded critical thinkers who learn through inquiry, reflection and engaging with different perspectives
- We learn about ourselves and improve the world around us through service and experiential learning
- We are independent and interdependent life-long learners with a thirst for knowledge

Connected

- We take pride in the strength of our community and its diversity
- We value our individual identities and celebrate cultural diversity

- We connect with local and global communities through our learning

Compassionate

- We develop self-respect and show compassion to others
- We take responsibility for our actions and strive to have a positive impact
- We show courage and act with integrity, fairness and respect

Our new Guiding Statements are helping us to focus on the three areas that drive our learning and curriculum. The development of our understanding of Intercultural learning, Global citizenship definition, High quality learning and the ISH Community Profile in 2018, have given the school a strong purpose and direction. We have specifically identified the values of what curious, connected and compassionate looks like and use this to form and inform our curriculum choices and policies. They have driven the school to reflect

carefully on its choices and approaches and is expected to guide us further in the future as we embed the full guiding statements into our practice in 2019.

At ISH we inspire our students to be curious. To do this, we use student-led inquiry to solve challenging problems that are set in authentic contexts wherever possible. Students learn to apply their knowledge and skills to deepen conceptual, disciplinary and interdisciplinary understanding and make effective connections. Our students learn how to collaborate, act with compassion and become responsible global citizens. Our students, teachers and community model the attributes of the ISH Community Profile. We describe what learning looks like and when it occurs for students, what teachers need to do as well as parents.

Quality

Results

Our school uses standardised assessments (NFER) from the UK in English, Maths and Non-Verbal Reasoning. We have evidence that our students from Year Two onwards are working at or above the national expected levels in these standardised assessments. With the change to writing we now are introducing a rubric approach within writing workshop and feel this needs to be developed further.

Our school also follows the data from students in other subjects within the IPC curriculum.

Our Looking for Learning conversations are also providing us with soft data that has an immediate impact on the learning after the learning conversation.

Over the past year our leadership team reflected if the International Schools' Assessment should become part of our school to compare ourselves with other international schools, the decision was made in 2018 to join for Years 4 and 5 in February 2019. This should expand to Year 6 in 2020.

Our Early years (Reception and Year 1) continue to use the Leuven scales for engagement and wellbeing.

Quality control

Students

Cognitive end results are visible within the NFER results. Formative assessment such as IPC skills assessment, end of unit summative assessments in Maths (Abacus assessments) are mainly used to reflect on the teaching aspect and the children's achievements.

In June 2018 we were still reporting on whether students are working towards, at or above the expected level in different subject areas at the end of each academic year, however, with the changes of writing in England and within the school, it is becoming harder for teachers to truly identify based on evidence if this is the case and therefore discussions about assessment and reporting started to take place and will continue. In December 2018 the mid-term reports no longer reported on the

level nor the effort, instead we included a teachers' comment which reflected a more detailed approach to overall learning.

There is a 'handover process' to the next class teacher to aid the transition of progress of the students from year to year. This includes a handover process for staff who arrive in the middle of a school year.

Staff

The process of Looking for Learning allowed us to collect soft data which was used in a learning conversation that should give the teacher immediate feedback on the children's learning. This in turn results in direct changes in lessons which should impact the learning in a positive way. Our school target for performance management was related to interpreting all data to maximize learning for our students. The individual targets set by staff are followed up with observations and meetings, however, there was a greater focus

on collecting evidence through observations in classrooms by our leadership team. We are using the Strategic objectives to drive any professional development.

Student – parent – staff appreciation

The school carried out the CIS survey questionnaire in 2018. We have used that data to guide our improvement process within the self-review. We have also included all recommendations from the CIS preparatory visit. The school has used internal questionnaires to reflect on communication with parents and staff. There also continues to be feedback from events that we organize to see where we can improve our services to parents.

Outcome driven

The Primary school has an outcome driven curriculum which is rigorous and continually further developed. We have the IPC as the main curriculum, which has been a main focus since

August 2018 during our staff meetings, and use Maths ideas from England, especially White Rose. This is all outcome driven and Assessment for Learning is a main focus within our school. All lessons have learning intentions and teachers should share success criteria.

In 2018, the development of English with writing continued, and the approach to grammar and phonics was tightened up and the outcomes need to be further implemented within the whole school.

Education time

We have complied with Dutch law and complied to the teaching hours, even though there were some strikes that took place and some early closures due to emergencies.

School development

School priorities

The 2018 priorities were driven by strengthening the current practices that are already in place, such as further reflections on current language arts programmes and using writing workshop in all classes, as well as strengthening the IPC commitment.

With the changing guiding statements, we decided to make some changes to the Maths approach and our homework policy changed to a “home learning” protocol, allowing more student independent learning activities.

Within the IPC the focus in 2018 was further development of the inquiry approach. More staff

members were trained and online training through IPC and Harvard Project Zero “Visible learning strategies” were more introduced to the students. Since August the main focus has been about reaching mastering level using the “Bottom line nine”. Steps were made to thinking about how Dutch should be taught to non-native speakers as well as how native speakers need to develop their skills further. This process is moving to become in line with the rest of the approaches to learning a foreign language. We also have had a critical eye on our Dutch curriculum and the approach to learning Dutch, with some small changes being piloted using the approach of writing workshop within the Dutch lesson and reflecting on the approach to spelling within Dutch. The EAL department and the Dutch department are working together in developing this new way of thinking.

Differentiation in the classroom

The older classes (Year 4-6) have levels within Maths until July 2018. In August 2018, we decided to change this to a more internal differentiation as this fitted better with the new guiding statements and research showed that this is better for students' learning.

The approach to learning is focusing on differentiation within the main lesson structure, using reflections on the learning process and rubrics to identify the individual learning.

The differentiation is therefore approached in a variety of ways no longer just by ability setting.

Programmes for highly talented children

The differentiated activities are at the moment also for highly talented students. However, this is an area we are going to be working on with the Learning Support department. There has been a start made, but this is still very basic.

An attractive offer

We have an active and engaging curriculum, with exciting entry points and exit points. Our Reception classes continue to be a source of strength within the school, where children's individual learning is followed and challenged. Our other year groups, where the learning may become more formal, still focus on individual learning and setting challenges. Besides assemblies and other creative activities such as a school band, orchestra, choirs, we also have school trips and events taking place that support the further development of the students. We have after school activities that are sports driven, as well as arts driven. Besides this we have a very strong mother tongue program which takes place during and after school.

The students have also become more involved in activities that lead to service learning. The initiative to have a "Big Cat Day" came from the students and their drive made this day happen.

Innovation

The development of identity language allows children to access the different languages in which they communicate and is more and more used within the class setting. The concepts of language acquisition and approaches to learning are spreading in our Primary school and are a real strength. Ideas from the EAL department are now trialled within the Dutch department and the EAL department are supporting the Writing Workshop development. ISH Primary continues to be a front runner in the International world in our language approach and this fits well with our guiding statements.

The role of ICT

The school has continued with the programs that have been used over a number of years. More focus has been put on developing e-safety and digital citizenship. We now have "digital leaders" within the school who help others.

The major focus for us as a school has been trying to develop a structure that works for our whole school with the enormous demands on ICT and numerous systems that do not work together.

The school has bought a whole school management system, which should iron out some of our issues. An important aspect of this system is the tracking of behaviour throughout the school.

Social competences/Global citizenship

Global citizenship has become a larger focus for our Primary, and we have appointed a “Service and experiential learning” leader in line with the Secondary. The student council has been working with the other students to look at different ways to support the local community as well as the global community. The children organised a “Bit Cat Day”.

Our students adapt to our way of social functioning with help from our PSHE programme and SquISH the spider. We guide students who have more social challenges with our learning support department and with outside help if parents allow this to happen.

Relation with the local community, social projects

In 2018 the Primary school participated in supporting some of the initiatives from Secondary.

International dimension

The Primary school participated in sports activities this year with other schools in The Hague. Students participate in weekly mother tongue lessons and in the yearly celebration of International Day.

As a team, we are always involved in supporting student teachers’ development and have interns coming into the school and we receive many visiting teachers from other International schools in The Netherlands. We have also focused this year on supporting the international teacher training programme in Meppel.

Our drive for professional training has also been driven by allowing the staff to look outside the school and provide training that is away from our own situation, expanding the horizons and views of our staff. The positive working relationship within the Rijnlands Foundation Primary schools has contributed to the success.

Relations with Secondary, further and higher education

In 2018 the working relationship with Secondary strengthened. Through our self-evaluation process we have had the main focus of being one school. This was presented over and over again throughout the start of school year 2018-2019. Our strong guiding statements truly reflect all areas of our school and working together on Wednesday afternoons, has brought us closer to our colleagues in Secondary.

We allow Secondary students to have more opportunities to collaborate with our Primary students. Secondary students are involved in a reading programme and through the in-class mother tongue lessons.

Our students going into our Secondary do well and also if they move onto other schools.

Environment

Cooperation with other schools (dips/diss)/ The Hague

The Primary school has links with other Dutch International Schools through DIPS. Links with DIPS are well-established, good supportive structures have been put in place with the local schools as well as the United World College, where we are having professional links with teams and invite each other for professional development. The leadership team and other staff members, also have very good relationships with other private international schools in the The Hague area as well as Amsterdam.

The Primary Principal has become a facilitator for the International Leadership Academy, where she volunteers five days to train leaders in senior leadership skills.

One of our members also joined the ECIS Early years committee and two of our EAL teachers remain involved in presenting with Jim Cummins during conferences, whilst one is also part of the ECIS committee

Cooperation with the schools within the Stichting

There has been a good working relationship between the principals of ENMS, ESH and ISH, and some links between teachers of these schools is also taking place. This has become much more based on connecting whenever staff feel a need to discuss or contact the other colleagues.

School climate

Behaviour ethos – anti-bullying protocol

The school has a policy and a strong behaviour ethos with SquISH the Spider and the golden rules, as well as the resource for PSHE, PATHS (Promoting Alternative Thinking Skills) which also deals with bullying and alternatives ways of dealing with each other. This approach is very pro-active and yet also preventative, which limits the incidences we may have as a school.

Teachers are required to “teach” particular skills and help identify the emotions that students deal with during lessons and in life. We are further developing the PSHE program and look into ways of recording the progress in behaviour.

Pupil/student care/SEN (trends and developments)

We have a strong EAL department catering for needs with the language development and we have a learning support department who also deal with any learning difficulties and physical needs. Classes also make use of their teaching assistants. For EAL students, the four stages of language development are carefully monitored and our school prides itself in supporting the language development much longer than the average international school.

Results of assessments are tracked within different systems to ensure adequate progress being made. The EAL department expanded in 2018, creating more support for students and the professional development has been focusing on translanguaging. Our team presented at an EAL conference in Utrecht as the school continues to be a front runner in this area.

The school is monitoring a large group of students within the learning support department as well as a large number of our students within the EAL department.

There continues to be a large group of students with some severe needs such as autism and ADHD, as well as the normal support for dyslexic children. There are a limited number of assessments that can be carried out through our HCO connection and this can lead to long waiting lists before students are diagnosed.

Working with the parents continued to be challenging in 2018. We have dealt with some difficulties as parents were unable to see the limitations we have as a school and the individual needs that the students had.

Passend onderwijs

There are a number of students who receive subsidies for different therapist sessions, such as

speech therapy, occupational therapy as well as other assessments. All of this is organised through the Learning support department. There are some children in the Primary school that have a personal assistant, some for support with the physical moving around the school, some for behaviour. For more details see the paragraph on 'accountability'.

B. Development number of pupils/students Development number of pupils

January 2018 – 653

March 2018 – 653

June 2018 - 655

October 2018 – 627

C. Staff and Operations

Development number of staff (fte)

In July 2018 our staffing for Primary was 89.82 FTE as the school year ended and rose in November to 92.4 FTE due to placing more cover teachers within the staffing budget. In December this was 92.79 FTE.

Realisation function mix

The functiemix continues as it is at the moment. The functiemix as such is no longer part of the primary education collective labour agreement. For a functiemix overview see table 12.

Professional development

The school has organised different professional development opportunities based on a professional development plan and some personal interests that support out school development. Overall it has been a year packed with professional development again.

With the development of Writing workshop, we trained our second literacy leader, to help her specifically focus on leading the upper Primary. We organised for two trainers to come during the school year and train staff members, through practical and in-class training. This was a very successful training which shifted the teachers thinking and allowed them to be prepared for the challenge.

For IPC we managed to train a large group of staff members through the online workshops as well as sending some members of staff to the summer course called "Festival of Learning". To enhance the inquiry aspect in IP there were some staff members who attended a Kath Murdoch training in Inquiry based learning and Early Years teachers also attended some training on 'Reggio Emilia'.

The school has also continued to support the training of our leaders. This was done through Leadership & Communication course through HCO (2x) and the International Leadership Academy, both middle leaders and senior leaders training. There were some individual sessions with a coach for our senior leaders. One also finished her coaching training.

As part of our commitment to improve children's learning in the English language we trained a group of teachers in the Teaching ESL students in mainstream classrooms (TESMC). We also continued with the training of EAL with Eowyn

Crisfield for the whole staff as well as the Dutch department. The approach to learning Dutch as a foreign language should become the same as our approach to learning English.

Our Dutch International Primary Schools (DIPS) connection, created an opportunity for the vice principal and principal to attend the heads conference as well as several individual focus groups DIPS days, for Mathematics, EAL, Dutch, Special needs and Early years.

Further developments have come from mathematics, where we have trained the leaders on several occasions and we have invited Janine Blinko, an expert in Mathematics from the UK into the school to work specifically with the Upper Primary teachers and we also had full session with the whole staff.

With the development in Child protection, a PSHE leader, the vice principal and the school psychologist went on further Child Protection training with Council of International Schools.

During the year we also had visits from Suzy Marsh, who reflected on how sex education was presented in school. This also involved the Year 6 leader. This will be an area that we will continue to develop in the future as a whole school.

Accountability - Appraisal

Performance management goals were set with the teaching staff, using one whole school goal for everyone and individual goals after the bespoke self-evaluation took place.

Appraisals were reduced in 2018 as the focus had been on training the Assistant Principals for observations. All staff received an appraisal observation.

The evaluation of new staff got a new impetus as well, particularly once lessons observed were considered unsatisfactory. Reflections on lessons were discussed with staff members.

A management agreement was discussed with the assistant principals and the vice-principal in line with the management agreement from Rijnlands. There was also a 360 degree review for all the senior leaders, including the principal. The appraisal and management agreement of the principal with the executive director also took place in June and September 2018.

Staff recruitment

In 2018 there were several changes to staffing;

Replacements

In 2018 the recruitment continued right until the end of the school year 2017-2018. Two main roles needed to be replaced, a vice-principal and an assistant principal. The vice principal was appointed from outside the school, the assistant principal was appointed as an internal candidate. The role as year leader was also advertised internally.

There were some replacements of teachers, which took a lot longer due to some late resignations. There were several complications during this process due to offers not being responded to on time and conflicts with agencies in understanding the role of the diploma recognition by DUO. This remains an issue for the Primary school to find good replacements for our teaching staff and teaching assistants.

Expansion

We requested for some expansion in EAL, expanding EAL for the Reception class and for the learning support.

Marketing

The school has had very limited marketing taking place, the school joined the Feel at Home fair in the Hague.

Building

In 2018 we experienced some delays in the building of the new wing due to the shortage of builders and materials. At the end of 2018 the new wing was officially signed over to us, but we were not able to move in until after the Spring holiday.

ICT

The main focus for our school has been the conflicts that we experience with all the different systems that we are dealing with and the lack of someone overseeing all of these programs and people involved. We were able to get a deputy head for ICT (Information manager) in 2018 who is in charge of the organisation of systems that we need to have in place to operate such a large school. E-safety continues to be a major point of discussion as we have been dealing with issues that may have started outside the school but come back into the school. The ICT team is working on policies and greater collaboration.

Sustainability

Our school has been set up in such a way that the teams are supported through team planning. There are regular year leader meetings and Wednesday meetings that provide professional development for the whole staff or are used for the CIS accreditation.

In 2018, the leadership team put in place some structures that will support the larger school that we are now operating. One assistant principal is

now responsible for the curriculum, whilst the other two are responsible for organisation and phases. We also put in place a responsibility for service learning in Primary to be in line with the Secondary school changes.

As a whole school we looked at the restructuring of the OOP staff and the organograms for the whole school, as well as the individual schools.

There was a whole school decision made to have the Business manager move to the position of Building development director with a focus on future building projects for the Stichting and the school and replace this position with a Director of Operations.

As a school, we believe in supporting the environment and we have also invested in solar panels for the new wing.

Finance

The Primary budget had a very positive result this year after receiving the governmental money for the increased number of students and after tight planning with the team and higher subsidies.

School fees:

Beginning of 2018 (school year 2017-2018) € 6980,00

School year 2018-2019:

€ 6,980.00 Reception to Year 4

€ 7,080.00 Year 5

€ 7,130.00 Year 6

This change for Years 5 and 6 had to do with the increased number of school trips.

D. Accountability

Prestatiebox

Our music teacher is studying for a PhD and spends two days a week studying, one teacher is finalising her Masters. Another teacher has started her Masters in Global Issues.

Work pressure reduction

The following process was followed to identify areas for reducing the pressure:

All teaching staff were sent a survey with questions asking them about the specific work pressure and their ideas to reduce the work pressure.

The leadership team had a discussion on finding means to use the money towards extra support in the form of TAs. This was discussed with the PMR and the teams. We have appointed a TA for PE and the continuation of the TA for Dutch. This was a total of 1,6 FTE. This was well surpassing the money available. We looked at trying to organise extra cover for lunch duties as this was one of the pressure points that teachers expressed of not having time to a break due to duties. However, we were unable to finalise this, which is a pity as this would be quite an effective way to bring a moment of stress relief during the day. The awareness of stress reduction (and the strategic objective that we have included about student and staff wellbeing) has meant that there are more staff members trying to find a balance in their work/private life. There are opportunities to join sports activities at the end of the day specifically for staff members and this has brought joy and good spirits amongst the staff.

Passend Onderwijs (SPPOH)

From SPPOH we receive approx. 115 per child per year and a sum of €7.000 per school, which amounts to a total of €80.600. This money is intended for "basisondersteuning". This money is put towards supporting within the classrooms by using the TAs and extra resources if needed or by extra support:

1. Developing the role of the care plans and the knowledge base across our support services in facilitating their development. Bills paid to Ambulante begeleiders and other experts from other organisations related to student care. Their tasks are attending and participating in IEP meetings, observing in the class, giving advice to teachers and Personal Assistants.
2. Staff training in relation to students' additional needs.
PE teachers contacting De Piramide for advice to support students with physical disabilities. This was free of charge.

For five student we receive extra money from "arrangementen" and diverse sources. In 2018 we have not been allowed to spend money from the arrangementen on materials for students at that level of care. Therefore this only went towards personal assistants. This constitutes the major chunk of the money received through "arrangementen": Bills paid to Inzowij's assistants helping students with physical disabilities to navigate the physical school environment and access the curriculum whenever necessary.

We also have "arrangementen" from cluster 2 but both clusters 1 and 2 are not included in SPPOH. We have a number of students in need of a high level of support but for whom we did not apply for "arrangementen" for a variety of reasons, parents denial in some cases, lack of adequate support in others, not all of our Stage 3 students get an "arrangement" in our school. Also two cases have been denied this year, the extra money that is needed to support these students comes from the mentioned budget of "basisondersteuning".

Other projects

Safety and security

In 2018 ISH changed the security company in the middle of the school year after a tender process. This company will help us move forward with the expectations that we have in improving security. All parents now have badges which they use to come into the school.

Between September and October there were two fires that we dealt with. One was an electrical fire in a temporary building and one was an electrical fire in the fuse boxes. Since this the process of evacuation and reporting has been changed and an overhaul is taking place. A new group has been put in charge to evaluate and improve the processes and procedures. We have also had a lock down practice.

We continue to have our traffic concerns in the mornings and afternoons and therefore two sets of traffic wardens continue to be hired to support the flow of traffic during the busy time in the morning.

Within safety we also have been working towards cyber safety, e-safety with the ICT team.

E. Participation

Participation Council

Number of meetings in 2018 was 8 meetings with the full MR and separate ones with the PMR.

There were some changes in the membership of the MR, which resulted in a previous candidate from the previous elections to be appointed.

There was also a new PMR member was elected from August onwards.

Issues discussed (approved/advice given):

- Whole School guide 2018
- Calendar 2019-2020, 2020-2021
- Policy – home learning changes
- New Guiding statements
- CIS accreditation
- New building; development of new wing and financing
- Finance: Realisation of the budget of 2018 and budget 2019

- Staffing Formation changes for 2018-2019 – involved in the recruitment of Secondary Principal and Vice Principal Primary as well as Director of Operations

Re-occurring issues discussed:

- Security and safety
- Traffic
- Building of the wing

With PMR:

- Personnel issues
- Rijnlands policies
- Recruitment
- Policies – performance management, appraisal
- Issues occurring in relation to the strike actions

Relationship

There is a good constructive collaboration between the MR and the Principal.

Dhr. C. Noordegraaf
directeur Eerste Nederlandse
Montessori School

Eerste Nederlandse Montessori School

Strategie

De Eerste Nederlandse Montessori School (ENMS) is sinds 2011 onderdeel van de Stichting Het Rijnlands Lyceum en onderscheidt zich van de andere scholen binnen SRL door haar montessorivisie. Kwalitatief goed onderwijs en een gezond educatief klimaat moeten zorgen voor blijvende waardering door de ouders en leerlingen. De school geniet daarmee ook een blijvende populariteit in de wijde omgeving. De ENMS wil een 12 groepen tellende school zijn en blijven. De ENMS streeft daarnaast naar een gezonde, onafhankelijke financiële positie binnen de Stichting.

Onderwijsvisie

De ENMS is gericht op de individuele en optimale persoonlijke ontwikkeling van al onze leerlingen en biedt kwalitatief goed en modern montessorionderwijs. Uitgaande van de oorspronkelijke inspiratie van Maria Montessori is onze school voortdurend in ontwikkeling. Het onderwijs op

de ENMS vormt op grond van de nieuwste didactische, pedagogische en maatschappelijke inzichten een goede omgeving voor de ontwikkeling van ieder kind met als doel het bieden van 'meer dan goed onderwijs'. Hoe maakt de school het uitgangspunt 'meer dan goed onderwijs' waar?

- Door optimaal gebruik te maken van de vaardigheden en ervaringen van de medewerkers.
- Door het onderwijs af te stemmen op de behoeften van het individuele kind en daarbij het kind uit te dagen en te prikkelen, o.a. door middel van 'verrijkslessen' en bezoeken aan hogere bouwgroepen.
- Door voor een fysiek en sociaal-emotioneel veilige omgeving te zorgen voor de leerlingen, de medewerkers en de ouders.
- Door gebruik te maken van een gedegen leerlingvolgsysteem.
- Door optimaal gebruik te maken van ICT-mogelijkheden (soft- en hardware).

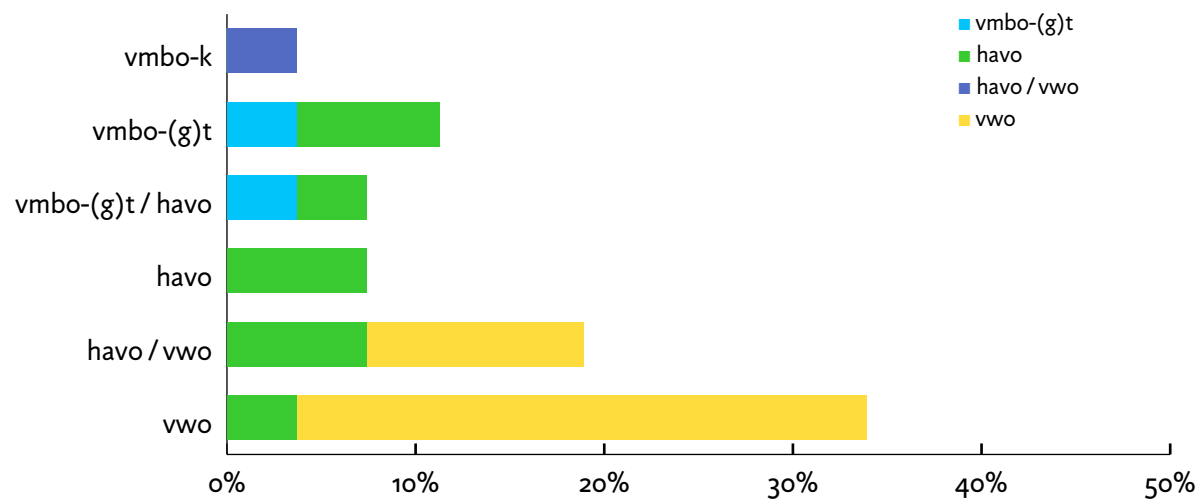
Kwaliteit

De kwaliteit van de school blijkt onder meer uit de volgende adviezen en opbrengsten (bron: Vensters voor Verantwoording).

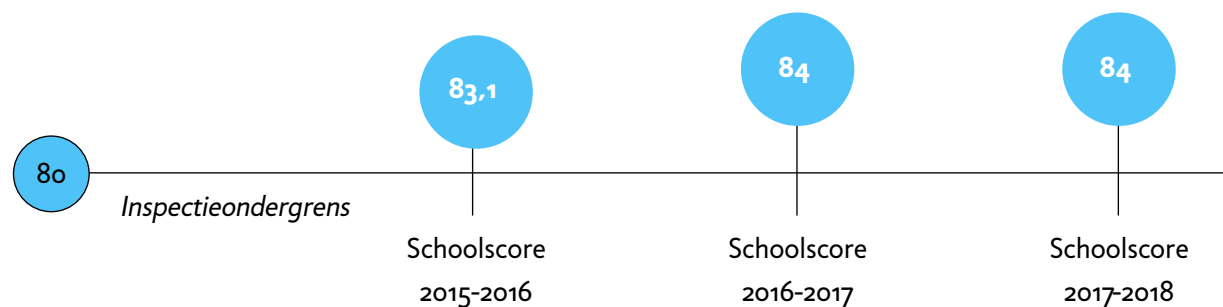
Schooladviezen V.O. in het schooljaar 2017-2018

Vervolgopleiding	Aantal leerlingen	Percentage leerlingen
vmbo-kl met lwoo	2	6%
vmbo-tl	1	3%
vmbo-t/havo	2	6%
havo	7	22%
havo/vwo	4	13%
vwo	16	50%

Welke schooladviezen kregen de leerlingen in 14-15 en waar kwamen ze terecht in 17-18?

Wat waren de gemiddelde scores op de IEP eindtoets in de afgelopen jaren?

Kwaliteitszorg

Welke instrumenten zet de school in?

In 2017 is de ENMS over gegaan op het systeem van Kwaliteitscholen dat Stichtingbreed gevolgd wordt.

Waardering door ouders, leerlingen en medewerkers

Het oudertevredenheidsonderzoek resulteerde in een rapportcijfer 7,5 en het leerlingtevredenheidsonderzoek in een 8,3 en sociale veiligheid 8,6. De resultaten zijn te vinden in 'Scholen op de kaart'.

Verbeteracties

In de specifieke vragenlijsten van de eigen school (niet te zien in 'Scholen op de kaart') komen uitkomsten voor die, in de ogen van de ouders, wellicht voor verbetering vatbaar zijn:

- aanbod Engels op school
- hoogte van de ouderbijdrage

Naar aanleiding daarvan zijn in het schooljaar 2018/2019 drie leraren Engels (deels als vrijwilliger)

aan het werk om de kinderen extra te trainen in taalvaardigheid. Voor wat de vrijwillige ouderbijdrage betreft is besloten deze voor het derde jaar op rij niet te verhogen ondanks dat de loonkosten met 8% zijn gestegen.

Opbrengstgericht en handelingsgericht werken

De ENMS hanteert de Handelings Gericht Werken cyclus en concretiseert de uitgangspunten in een stappenplan. De handelingsplannen en groepsplannen worden, passend bij ons montessorionderwijs, ingericht.

Leerlingvolgsysteem

ParnasSys is een leerlingvolgsysteem dat de ontwikkeling van de kinderen volgt. Het uitgangspunt van ParnasSys is handelings- en opbrengstgericht werken.

De resultaten van de CITO LOVS worden via een Dult-koppeling ingelezen. De leidsters kunnen aantekeningen (notities) maken in het systeem. Al deze gegevens worden zichtbaar op een groepskaart. Dit is de cockpit voor de leidster.

De cognitieve ontwikkeling van de leerlingen wordt gevolgd middels afname van de CITO toetsen. De CITO wordt in januari en juni afgenomen. Bovendien maken we gebruik van de methodegebonden toetsen en observaties. Deze worden beide in ParnasSys geregistreerd. Andere toetsmogelijkheden worden onderzocht.

Voor de onderbouw worden leerlijnen 'Jonge Kind' ontwikkeld. De executieve functies nemen we mee in deze ontwikkelingslijn en in de sociaal emotionele maandonderwerpen.

Onderwijstijd

De ENMS werkt met een continurooster. De onderwijstijd is gedurende de schoolperiode ruim boven de wettelijke minimumeisen. De onderwijstijd wordt goed benut, ruim ingezet en bewaakt.

Ontwikkelagenda (verbeterpunten uit het schoolwerkplan 2016-2020)

De ENMS legt als Montessorischool de lat hoog voor haar leerlingen. De volgende speerpunten in 2018 zijn (deels) uitgevoerd:

- Uitwerken van de leerlijnen Rekenen en aanschaf nieuwe Rekenmethode.
- Oriënteren op Taalmethode of zelf ontwikkelen (het wordt het laatste). Eerste stap is gezet: verouderde montessoritaalsets zijn verwijderd uit de bovenbouw; de onderwerpen (leerlijnen) worden aangeboden met Kosmisch onderwijs.
- Koppeling maken voor Kosmisch onderwijs met de verhalen van Maria Montessori en de 21st Century Skills.
- Aanschaf nieuw montessorimateriaal voor Rekenen en Kosmisch Onderwijs.
- Aanschaf van Kosmisch materiaal, uitwerken van de muziekimpuls, het ondersteuningsprofiel en het verder gestalte geven aan Kosmisch Onderwijs.

- Het verder uitwerken van de vakken Taal en Kosmisch en passend maken voor het montessorionderwijs van deze tijd.
- Leerlijnen opnemen in het plan Ontwerpend en Onderzoekend leren. De ENMS neemt het initiatief en werkt samen met andere montessorischolen in de regio.
- Beleid voor hoogbegaafde leerlingen nader omschrijven en borgen.
- De bouwcoördinatoren kregen een belangrijke taak in het coachen van (nieuwe) personeelsleden en het bewaken van het montessorionderwijs.
- Integraal personeelsbeleid is geactualiseerd, de gesprekkencyclus wordt gevolgd.
- Versterken van de managementstructuur van de school. Dit heeft geleid tot de aanstelling van een tweede adjunct-directeur (a.i.)
- De beide adjunct-directeuren volgen een managementcursus.
- Alle nieuwe personeelsleden volgen een montessoricursus voor zover zij deze nog niet gevolgd hebben.

- Collegiale consultatie is volledig ingebed d.m.v. speciale bouwvergaderingen (2 maal per week) waarbij alle zaken bouwbreed worden doorgenomen.
- Opzetten buitenschoolse montessoriopvang in samenwerking met 2Samen.

Aandacht voor talentontwikkeling/ hoogbegaafdheid/excellentie.

De ENMS heeft aandacht voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong hoogbegaafdheid en biedt daartoe speciale verrijkingslessen aan. Schaken, *School for the Gifted*, Feynmannlessen en speciale natuur- en technieklessen (*Young Engineers*) zorgen voor voldoende aanbod voor talentontwikkeling. Aandacht voor talentontwikkeling wordt tevens bevorderd d.m.v. bezoek aan hogere bouwgroepen en het gezamenlijk werken aan projecten.

Rekenen en taal

Wij werken met het montessorimateriaal en daarnaast wordt gebruik gemaakt van methoden. Regelmatig worden (methode-gebonden) toetsen afgenomen om de individuele ontwikkeling van de kinderen in de gaten te houden. Bij de uitstroom naar het VO blijken onze leerlingen hoog te scoren op rekenen en taal. De nieuwe rekenmethode (Getal & Ruimte Junior) sluit perfect aan bij de meest gebruikte methode in het VO (Getal & Ruimte).

ICT en onderwijsinnovatie

Er is een ICT-coördinator aangesteld om de ontwikkelingen op dit gebied goed te volgen en passende soft- en hardware aan te schaffen. De leerlingen maken dagelijks gebruik van iPads en pc's. In elke groep wordt het digibord intensief gebruikt. Voor 2019 staat een verdere verbetering van de infrastructuur op de rol.

Internationalisering

De werkgroep die is opgericht om de samenwerking op het gebied van internationalisering binnen de Stichting handen en voeten te geven komt regelmatig bij elkaar. Uitwisseling van leerlingen (o.a. in het kader van verrijking) en materialen is het gevolg.

Relatie basisschool/voortgezet onderwijs (warme overdracht)

De contacten met scholen voor VO zijn meer dan goed. Onze leerlingen worden met open armen ontvangen.

Rol in de omgeving

Gewoontegetrouw neemt de ENMS deel aan diverse maatschappelijke projecten.

Samenwerkingsrelaties

De ENMS werkt intensief samen met de naburige school op het gebied van verkeersveiligheid. Met de (Montessori)scholen in de regio worden contacten onderhouden en vindt uitwisseling plaats van ideeën. Leidsters en directie bezoeken Montessorischolen in de regio. De intern begeleider neemt deel aan regiobijeenkomsten voor IB-ers.

Schoolklimaat

Het schoolklimaat van de ENMS is open en sfeervol. De dialoog en een goede verbinding met de thuis-situatie staan voorop. Kinderen die het goed naar hun zin hebben en lekker in hun vel zitten zullen beter presteren. Wij gaan uit van de intrinsieke motivatie van ieder kind. Veiligheid is voor ieder kind een groot goed. Zowel het team als de kinderen zijn geschoold in het stellen van grenzen en het

leren accepteren van andermans grenzen. In het schooljaar 2018-2019 werd, in samenwerking met *Veilig Thuis* een speciale ouderavond belegd met als thema 'grensoverschrijdend gedrag'.

In het leerlingen- en oudertevredenheidsonderzoek scoort de ENMS respectievelijk 9,2 en 8,6 bij Kwaliteitscholen. Vertaald in Vensters komen deze cijfers iets lager uit: 8,3 en 7,5.

Gemiddelde cijfer sociale veiligheid: 8,6 (april 2019, door alle leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 ingevuld in Vensters)

De informatie wordt doorgestuurd naar de inspectie. De sociale veiligheid is onderverdeeld in drie aspecten: welbevinden, ervaren van sociale veiligheid en aantasting van sociale veiligheid. Bij de drie aspecten is een cijfer berekend en doorgestuurd naar de inspectie. De antwoorden op de vragen over hoe vaak er gepest wordt, worden ook afzonderlijk doorgestuurd.

Een hoog cijfer betekent dat de leerlingen het fijn vinden in de klas, zich veilig voelen en weinig (of niet) gepest worden.

Extra ondersteuning wordt geboden door de schoolmaatschappelijk werkster. Echtscheidingen vormen een belangrijk punt van aandacht.

Leerlingenzorg

In 2018 heeft de Intern Begeleider voor drie leerlingen een arrangement aangevraagd en ontvangen. De IB-er heeft een parttime aanstelling voor vier dagen per week. Er werd aandacht besteed aan arrangementen, lichte interventies, coaching leerkrachten i.v.m. zorgleerlingen en basisondersteuning. De Intern begeleider speelt een grote rol in het zorgbeleid van de ENMS.

Ontvangen aan basisondersteuning € 20.465.

Deze gelden zijn als volgt besteed:

A. Algemeen

- Inschakelen Loodsboot voor ondersteuning en observatie
- Aanschaf diverse boeken in het kader van leerlingbegeleiding
- Inschakelen HCO voor advies en ondersteuning

- Inschakelen onderwijsassistentes voor extra begeleiding (dyslexie)
 - Inschakelen schoolmaatschappelijk werk
- B. Ontvangen voor arrangementen € 7.471
Arrangementen voor drie leerlingen waarvan
- C. Twee leerlingen in 2018 zijn verwezen naar het SBO.

Bevordering actief burgerschap

Het kosmisch onderwijs is binnen het montessorionderwijs hét vakgebied voor de ontwikkeling van actief burgerschap. In 2018 werd het KOO project geëvalueerd en geborgd.

Ouderparticipatie

Voor en door ouders werden diverse activiteiten ontwikkeld. Een serie 'masterclasses' door ouders werd gegeven in 2018. Diverse (gekwalficeerde) ouders werkten als vrijwilliger in de mediatheek, gaven Engelse les en hielpen bij het reken- en leesonderwijs. De ouderraad van de school speelde een grote rol bij de organisatie van de vele evenementen en festiviteiten.

Ontwikkeling leerlingenaantal

De ENMS kent een stabiel leerlingenaantal. Op 1 oktober 2018 telde de school 304 leerlingen, verdeeld over twaalf groepen. De school werkt met een wachtlijst om de groepsgrootte rond de 30 leerlingen te laten blijven. De school staat goed bekend in de omgeving, maar ook in de wijde omtrek.

Verwachtingen/demografische ontwikkelingen

Voor de komende jaren behoudt de ENMS een stevige positie. De stad Den Haag voorziet een flinke groei van de bevolking en daarmee ook van de basisschoolpopulatie. De school wordt veelvuldig benaderd door ouders van (ver) buiten de wijk. De toevoer van leerlingen via de peuterspeelzaal en de wachtlijst vormen een comfortabele uitgangspositie voor de komende jaren.

Personeel en bedrijfsvoering

Ontwikkeling formatie en functiemix

Vanaf 2016 zijn stappen gezet om de formatie in evenwicht te brengen met het leerlingaantal en het beschikbare budget. Intern werd voortdurend gekeken of er ruimte was binnen de formatie om vacatures te vervullen of inval te organiseren.

Vanaf 2017 resulteerde dit beleid in een sluitende begroting en de aanstelling van de zeer gewenste onderwijsassistentes om de werkdruk in de middenbouw te verlagen.

Er is sprake van instroom van jonge leerkrachten en ervaren onderwijsassistentes. Drie onderwijsassistentes kregen de functiebenaming 'leerkracht-ondersteuner'. Alle nieuwe personeelsleden volg(d)en een montessoricursus. De "functiemix" als zodanig is geen onderdeel meer van de huidige cao. Voor een verdeling van de functieschalen zie tabel 12.

Beleid en realisatie functionerings- en beoordelingsgesprekken

In januari 2017 werd de cyclus van functionerings- en beoordelingsgesprekken gestart. De documenten worden geregistreerd in het personeelsinformatiesysteem AFAS.

Scholingsbeleid

Het scholingsbeleid op de ENMS wordt gekenmerkt door een praktische insteek. Individuele leidsters kozen voor scholing die op dat moment paste binnen de uitgezette lijnen. De directie heeft het scholingsaanbod en de wensen in kaart gebracht. In 2018 is gericht aan scholing gedaan en worden de reeds aanwezige kwaliteiten van de individuele leidsters aangescherpt.

Werving en publiciteit

De ENMS kent een low-profile wervingsbeleid; men weet de ENMS te vinden, er is immers sprake van een wachtlijst. De animo voor de Montessori-peuterspeelzaal (de toeleverancier voor de basisschool) is groot.

Huisvesting

In en rond het gebouw zijn verbeteringen aangebracht (keukens en marmoleum in de lokalen). De conciërge speelde een grote rol bij het op orde maken van kleine onvolkomenheden en (voorbereidende) werkzaamheden in en rond het gebouw. Door de ingebruikname van de nieuwe sporthal is de oude gymzaal omgedoopt tot speellokaal. De nieuwe samenwerkingspartner 2Samen, verbouwde de kleedkamers van het speellokaal tot kookstudio. Onder schooltijd maakt de ENMS gebruik van alle vernieuwde ruimtes.

ICT

De ENMS maakt in alle groepen intensief gebruik van ICT. Er wordt gewerkt op iPads en pc's voor vele vakken. Een goede internetverbinding maakt het werken op diverse plekken mogelijk. De digiborden worden veelvuldig ingezet. Door andere scholen binnen de Stichting werden ook in 2018 gebruikte pc's aan de ENMS geschonken. Voor 2019 wordt een verdere verbetering van de infrastructuur voorzien.

Financiën

De directie heeft in 2018 de financiën op orde gekregen door een strak beleid te voeren op het bestellen van materialen, het inhuren van invalkrachten en het aannemen van nieuw personeel. Het ziekteverzuim daalt jaarlijks fors.

Vrijwillige ouderbijdrage

Aan de inning van de vrijwillige ouderbijdrage is ook in 2018 veel aandacht besteed. De bijdrage wordt ingezet voor extra gymles, TeHaTex en muziekles. Ook de bemensing van de mediatheek wordt gefinancierd vanuit de ouderbijdrage.

Prestatiebox

De prestatiebox werd volledig ingezet voor talentontwikkeling door uitdagend onderwijs (verrijking) en het werken aan een professionele cultuur en doorgaande ontwikkelijnen.

Overige projecten en subsidies

De subsidies van de Gemeente Den Haag voor Schoolsportcoördinator werd optimaal benut. Vanuit het SPPOH werd gebruik gemaakt van de basisondersteuning en een drietal arrangementen voor leerlingen. De subsidie voor schoolmaatschappelijk werk werd volledig benut.

In 2018 werd voor het eerst extra subsidie toegekend in het kader van de werkdrukregeling. In overleg met het team werd het bedrag van €19.600 volledig besteed aan het aanstellen van 1,3 FTE onderwijsassistentes. De pMR stemde in met de besteding.

Medezeggenschap

De medezeggenschapsraad vergadert eenmaal per maand. Op de agenda staan de thema's die relevant zijn voor bespreking met de ouders. De directie heeft in 2018 een aantal issues ter bespreking voorgelegd in de overlegvergadering met de MR naast formele aspecten als de begroting, het formatieplan en de schoolgids. De vergaderingen verlopen in een constructieve sfeer en worden door allen als plezierig ervaren. In augustus 2018 trad een volledig nieuwe oudergeleding aan.

Dhr. F.R.G.C. van de Kerkhof
principal European School The Hague –
Elementary School

European School The Hague – Elementary School

A. Strategy and Education

Strategy

In 2018 the Elementary department of the ESH continued to develop its major strategic developments which were set in place in 2015. These developments are becoming more embedded in the culture of the school. Professional development the staff are engaged in is focused on these strategic developments. The shift we have made in 2018 is that these developments are more and more being led by staff members who have knowledge and understanding to share and are empowered to do so. However, what we have noticed is that these developments need to be tightened up and refined further.

• *Professional Learning Communities*

In 2018 the Professional Learning Community culture has begun to expand into the sections through the Middle Managers. The Middle Management Team agreed to focus on education rather than

organisation in 2018. Together the teachers and managers of the sections have spent more time discussing and exploring educational developments related to their section. Mainly focusing on literacy developments but also mathematics and inquiry-based learning in the Early Years. Deeper learning in these areas has been able to take place. In 2018 the school has also trialed PLC time on Tuesday afternoons where the year group decides themselves as they focus on professional learning related to Assessment for Learning or planning. This will be reviewed in July 2019.

• *Cooperative Learning Strategies (Kagan)*

In 2018 CLS became a regular part of the Professional Learning Time. These Tuesday afternoon meetings begin with a CLS activity. This aims to ensure the continued development of strategy knowledge and understanding in a regular, on-going, on-site manner. Every period the CLS coaches run a session with each year level, deepening the groups

knowledge of current strategies and introducing new strategies to expand the repertoire the teachers can draw on.

- *Assessment for Learning*

In 2018 the PLC groups continued to focus on their whole school PLC goal to ensure the school moved forward in the same direction. Whole school INSET Days have continued to focus on this goal and highlighted key points to ensure a common understanding is developed. In the future the Middle Management Team agree the focus on using and engaging pupils in the learning intention and success criteria, collecting evidence (assessment) and metacognition needs to be a focus.

- *Instructional Leadership*

In 2018 we ensured that all staff members had a common understanding of what instructional leadership is. We supported the staff to develop their skills in this area. More staff members had the opportunity to experience instructional

leadership in either their PLC groups or Section groups or both. Staff members have begun to connect their instructional leadership visits into their PLC discussions. Middle managers now use this form of lesson observation during the appraisal cycle and are accompanied by a fellow colleague from the section. Staff have experienced a benefit from having a small group in a reflective conversation.

Educational Vision

The Educational vision for the ESH and all European Schools is: multilingual and multicultural education enables pupils to develop into successful European and International citizens. As a school community we promote and ensure pupils develop a variety of languages including mathematical, technical and scientific languages to be able to communicate effectively and purposefully with a variety of people from around Europe and the world. In 2018 we refined our mission story to also include the very important 8 Key Competences outlined by the European Commission and Board of Governors of

the European Schools and the core values which are directly related to our behaviour booklet. This has provided us with a mission story that is alive in our school and referred to by staff, pupils and parents. We continue to refer to our mission story and ensure all we do is connect to this.

A culture of excellence

Our 2018/2019 slogan for the ESH is “A Culture of Learning”. Our strong Mission story assisted us to focus our attention and by continuing our strategic developments from previous years provided us with the opportunity to deepen our knowledge and skills in these areas. As mentioned in the Strategy paragraph in 2018 we have seen a shift from external professional development providers to internal professional development providers. As our culture develops their common knowledge colleagues feel they can lead and assist others to have the same level of knowledge as themselves. This in turn ensures that pupils in every class are being educated towards the common mission.

Quality

Results & Control

2018 saw the refinement of the Group Overview process. The Support Department, teachers and Middle Managers continue to work closely together to analyse and monitor the progress of all pupils in our school to ensure their needs are catered for. The new process is still under refinement but is more streamlined than in the past. Assessment data is collected, recorded and analysed. Common formative assessments are being explored.

Student-parent-staff appreciation

In 2018 staff were consistently involved in the school decision making processes. Staff members' ideas and feedback were considered and many decisions were made in collaboration, for example, a number of staff members were involved in defining and promoting the role of Instructional Leaders in the school. The pupil council has continued to develop in 2018. The pupils have made themselves known to their peers and informed

them they are the pupils' voice in the school. The council has begun to focus on making the school more environmentally friendly. In 2018 the school has made a concerted effort to connect with the parent community. We have started to provide more parent information sessions (e.g. e-Safety session) which build on from the cultural events such as Sinterklaas and Christmas Celebrations.

Outcome driven

As mentioned above a focus on the 8 Key Competences ensures that these competences needed for personal fulfilment and development, employability, social inclusion and active citizenship in pupils are developed in conjunction with the curriculum objectives. They are developed in a lifelong learning perspective, from early childhood

throughout primary, and through formal, non-formal and informal learning. Using all forms of data; results, work samples, observations, interviews etc. the pupils are tracked and monitored to ensure they are progressing. Continual exploration of syllabuses ensures objectives and learning continuums are known and pupils can engage in learning experiences that ensure progressions along these continuums. Continued work on common formative assessments means this use of data analysis has strengthened in 2018 as teachers are able to work together and monitor and track pupil's development.

Education time

The ESH adheres to the prescribed education time in accordance with Dutch law. When teachers are absent the school has been able to provide cover lessons, ensuring no education time was lost. The subject time allocation as described by the European Schools is followed strictly.

School Development

School Priorities

The priorities of the schools are linked with the strategic bullet points described in the introduction. In 2018 our priority has been developing a common understanding of Assessment for Learning and Instructional Leadership. The 2018 INSET Days explored these two priorities in depth and our common understanding was further expanded in PLC groups. This also enables us to see theory turn into practice. We were able to see what assessment for learning looked like in the classroom through our instructional leadership visits. This provided material for discussion in PLCs.

Within each language and subject section of ESH the leaders/coordinators set themselves priority targets. These priority targets directly relate to the school development plan and provide the middle management team with an overview of the foci for the different sections of the school. Throughout 2018 the coordinators of these sections worked towards achieving these targets.

Differentiation in the classroom

The great variety of students of the ESH requires teachers to be able to differentiate effectively. In 2018 teachers have been supported to continue to develop and refine their differentiation strategies. The Support Department has worked closely with the section teachers through group consultations and further meetings to assist teachers to identify the needs of the students in their class and the ways work could be differentiated to meet their needs. In 2018 teachers have continued to employ their Assessment for Learning strategies to assist them to differentiate in their classroom. These strategies are discussed and shared during PLC Time.

Programmes for highly talented children

In 2018 the ESH, led by the Support Department implemented the 'Pittige Plus Toren' Gifted and Talented program. This program is designed to cater for the needs of gifted and talented pupils. The pupils work with the support teachers who facilitate the sessions. Currently, the resources are

in Dutch, however, discussion with the teachers can occur in another language and the pupils work can be presented in their mother tongue. This ensures the program is available for all pupils across all language sections.

An attractive offer

Cross-curricular planning in each year level provides a harmonised curriculum to the pupils in all language sections. It also promotes the sharing and understanding of ideas and techniques from different cultures. The development of the Year Group Planning Organiser role in 2017 has ensured a high standard of planning and a high level of quality in the way the curriculum is delivered. This alongside the focus of Assessment for Learning equates to purposeful learning experiences that cater for all the pupils in each classroom. Alongside the European Curriculum the European School also organises extracurricular activities after school, the so-called After School Activities. Pupils are able to participate in extra musical, sports, arts & craft activities.

Innovation

The ESH; "A Culture of Learning", provides an environment that values and promotes professional learning and development of staff. We believe the teacher has the greatest impact on pupil's achievement after the pupil themselves and, therefore, provide high quality, focused, on-going, regular professional development opportunities both on and off site. Staff members are also encouraged to lead professional development opportunities with colleagues. They are supported by the Middle Management team to do this. Distributive leadership is a very important element of the ESH. Staff members are provided with the opportunity to have different roles within the school community. This has empowered them to be involved in initiatives that they are passionate about. They have a say in how this area is organised and what is in place to ensure the different areas of the school are developed successfully.

The role of ICT

In 2018 the ICT Working Party was established to action the ESH ICT Vision and Development Plan that was created the year before. The party consisted of the ICT Teacher and Middle Management. The party selected targets from the ICT Development Plan to achieve over the year.

- Staff were trained in the use of technology e.g. iPads and B-Bots.
- Opportunities were provided for staff to explore how technology can be used to develop higher order skills such as creating and evaluating e.g. book creator app, Greenscreen.
- E-Safety sessions for both staff and parents were held by an outside professional. The pupils were engaged in e-safety lesson with the ICT Teacher and Class Teachers.
- ICT equipment was updated and expanded e.g. over 50 iPads were purchased and were distributed between floors to ensure pupils and staff can access them easily on a regular basis.

Social competences/global citizenship

During 2018 the Pupil Council became an active group within the school. They have addressed many issues relating to the environment. They worked closely with the Pupil Council Teachers and approached the Facilities Team and put forward a proposal outlining ways the school could become more environmentally friendly. They collected ideas from their peers and are now putting things into place to assist the school to become a 'Green School'.

Relationship with local community/social projects

The ESH opened its doors to external sport clubs from the local community in using our sport facilities. Furthermore, regular contact with the direct local community in the vicinity of the school takes place to discuss items such as traffic and further building development of the school building.

International dimension

The ESH consists of parents, students and staff from many cultures. It caters for the families of the European Agencies located in and around The Hague. This means that the school has to be mindful and accommodate a range of different people from different dimensions. It is important for the ESH to acknowledge and celebrate different national holidays, for the staff to be active in a range of professional development from different countries and connect with other schools both international and local. Through these practices the ESH continues to foster and nurture its international dimension.

Whole School Cooperation

The Primary and Secondary school continued to cooperate with the transition of Primary students into Secondary. Existing policies have been further developed to make sure the transition is smooth. Early Years and Primary updated their transition policy to incorporate more opportunities for Early

Years pupils to visit and experience Primary before they transition. The policy update also included having some elements of Early Years in the Primary classrooms at the beginning of the year.

Environment

Cooperation with other schools (DIPS/DISS)/ The Hague

The school cooperates closely together with other European Schools. We aim to attend all meetings organised for all European Schools. Also, the school connects with the Accredited European Schools (AES) and attended meetings in 2018.

As a member of the DIPS/DISS organisation the ESH connects with other international schools in The Netherlands, sharing knowledge and information.

Cooperation with the schools within the Stichting

The ISH and ENMS are partners within the Stichting. In 2018 the ENMS and the ESH collaborated and shared knowledge on the teaching of second

languages. Teachers from each school visited each other, observed lessons, conducted reflective conversations and shared resources. This in-turn benefited the pupils as the teachers developed their practices.

The ISH and the ESH exchanged professional knowledge of international education policies and practices. The management teams found this useful as it assisted in the development of sound and useful documentation.

School climate

In 2018 a method called Leefstijl collaboration with the HCO in which Elementary & Secondary staff are working together to make sure that there is a common understanding of behavioural issues within school. This training highlights social competences of students of both departments. In 2019 it is foreseen that we re-introduce the Behavioural Working Group to address behaviour of students in a wider context.

The confidential counsellor mainly spoke with different members of staff about confidential issues. Some of these issues were brought forward to the deputy-director if action was needed e.g. follow-up meetings.

Pupil/student care/SEN

For each language section a dedicated support coordinator and teacher is available. In 2018 a Spanish Support Coordinator is added to the team as well as a school psychologist.

The ESH Elementary is able to provide a broad base support. In 2018 the further development of gifted and talented children occurred. The Support Department also further developed the collaboration between the SupCo's of other International Schools.

Passend onderwijs

ESH worked closely together with SPPOH in 2018. All director meetings were attended as well as the brainstorm sessions to help develop SPPOH further in relation to the network and the collaboration of the ESH. The money received from the SPPOH was used for several support projects within school in relation to pupil support. Also, the SPPOH supported the ESH in transferring children to a school that better suited their needs. It shows the importance for the ESH to have a good relationship with the SPPOH.

Furthermore, the financial support from the SPPOH is used to purchase "onderzoeksuren" from our educational partner in The Hague: HCO.

B. Development – number of pupils

On the 1st of March 2018 we had 807 confirmed registrations. On the 1st of October 2018 we had 817 enrolled pupils. At the 31st of December we had 825 enrolled pupils. Currently we have 854 pupils enrolled. We predict to have 900 students at the end of the school year 2018-2019

Student Numbers 2018 ESH Elementary		
Date	01-03-2018	01-10-2018
Nursery	272	206
Primary	468	563
Total	740	817

Student Numbers 2019 ESH Elementary (prognoses)		
Date	01-03-2019	01-10-2019
Nursery	217	291
Primary	637	639
Total	854	930

C. Staff and Operations

Development – number of staff

On the 31st of December 2018 the school had the following FTE: This is an increase of 12,5439 FTE in relation to the previous school year on the 31st of December 2017.

Total FTE ESH PRIM	
	31-12-2018
Support staff	33.8
Teaching staff	92.9
Total	126.8

Realisation - function mix

In order to comply with Dutch regulations stipulating a balanced distribution of LA, LB and LC positions in the school (called 'functiemix'), in 2018 ten members of staff were promoted to LB. These teachers were assigned with coordination tasks or greater responsibilities. Since the new

school year 2018-2019 the salaries of teachers have increased and since August 2018 also the salary scales have been renamed: LA=L10, LB=L11 and LC=L12. These changes, including the description of the different positions related to these pay scales, have been published to staff. With the arrival of a new CAO the "functiemix" as such no longer applies. For an overview of the situation in 2018 see table 12.

Professional Development

To promote the culture of professional development and the fact that ESH believes that teachers are the most valuable tool to influence student results, the ESH was very proud to announce the key note speech of Professor John Hattie. Members of staff of our Secondary school and Primary School were engaged in an interactive day organised by both of our management teams. It was also a good opportunity to invite members of staff from other schools of the Stichting Het Rijnlands Lyceum. Furthermore, our staff have been involved in training led by the HCO in relation to our main

development to further define our Assessment For Learning in Professional Communities. Reflective Conversations are further defined in relation to class visits and lesson observations. Also, our staff was involved in professional development created by our own staff. Teachers with specific expertise provided workshops for each other.

The importance of team building was recognized within the ESH. Therefore, in 2018 the school ensured that staff had opportunities to develop their personal and working relationships. Developing a sense of community is important and also necessary to provide the best education possible to the students in our care.

Individual teachers were also supported and assisted to follow professional development that was directly related to their needs or roles within the school.

Accountability

In 2018 the Middle Management Team further developed the Appraisal Cycle. Reflective conversations and lesson observations with a focus on student outcome has been embedded in this cycle. This development meant that the appraisal cycle has become a more common experience for staff members as the focus is both on the learning of the students in relation to the development of the teacher. As a result, the appraisal cycle is more purposeful and meaningful. The Middle Managers also started to engage other staff members when observing lessons to increase the quality of the observations and reflective conversations.

Staff Recruitment

In 2018 all vacant posts have been filled. External recruitment agencies have been used and advertisements are going Europe wide. SNOB, Lehcare and TES are agencies which ESH used in 2018 with a positive outcome. ESH is increasing their network of agencies who have strong networks to recruit international staff.

Marketing

In 2018 the school appointed two communication officers. One for Primary and one for Secondary to make sure that communication between parents, staff will be optimised. The parent portal is now operational.

Furthermore, the ESH opened a Parent Café, Treffit (a Finnish word for: A Meeting Place with Friends) to make sure that Parents can stay a little bit longer in school to drink coffee and chat with each other. In this café we also organise presentations for parents organised by our support department together with organisations from the local government. Topics as Digital Safety, Sex Education, Online Gaming, are presented to interested parents. Together with the ISH, RLO, RLW, the ESH is presenting itself at various International Fairs.

Building

In 2018 the location at the Houtrustweg was assigned solely to the Primary department of our school. In August our secondary school moved to the location Oostduinlaan. The Primary department

will now be able to use the entire location to prepare the building for 900 children and more coming next school year.

Also, in 2018 the preparations started to renovate the current canteen. With the prognosed growth of pupil numbers an extension is needed to provide lunch and hot meals for our pupils. The renovation is now scheduled for June 2019.

ICT

In 2018 the school is further implementing the Assessment Policy of the European Schools. This means that our reports are now provided via the official administrative system of the European Schools: School Management System. All teachers involved in the tuition of a child can now work simultaneously on the progress report for the children.

Also, our team is implementing digital portfolios to monitor the learning of each child in our school. The implementation is aligned according to policy documents of the European School and is also aligned with the new GDPR law.

The new GDPR law is making the school assess all applications used and policy is executed in accordance with government regulations. This is a complex procedure and is time-consuming. It is expected that the implementation of this law is an ongoing process. Dedicated officers are working for the entire school to make sure everything is going in accordance with government regulations. In 2018 the school organised various ICT training sessions for staff in which up-to-date tools are presented by our ICT Teacher. For parents, and staff, we organised an Internet Safety session in which we, together with an external party, informed our community about the challenges everyone faces in the online environment of today.

Sustainability

Finance

In principle the ESH Elementary has a healthy financial position. However due to the splitting of the school, Elementary ended 2018 with a financial result lower than budgeted. This was predominantly caused by the fact that due to splitting the school

certain facilities (staff) can no longer be shared with secondary. Also, the subsidy from the municipality for the temporary class rooms was transferred to secondary.

School Fees

Just like previous years the CAT I school fee and the CAT III school fee is the same for all the parents. For the school year 2017-2018 € 6.469 was invoiced and for the school year 2018-2019 it is € 6.566,00. Parents at the ESH are also invoiced for Lunchtime Supervision to an amount of € 150 per year per child. The additional costs, as agreed with the European Agencies represented in the Advisory Board and our Participation Council parents will not be invoiced any more for this. School trips and activities related to our curriculum are paid for by the school.

D. Accountability

“Prestatiebox” in 2018. The ESH Elementary allocated the money per student provided by the government for cultural education. Three members

of staff attend the Cultural Coordinator course organised by the CultuurSchakel and will organise various cultural activities for the children and teachers of our school. They are also refining our Cultural Policy in line with all other developments within school.

Furthermore, the ESH was successful in obtaining a three-year subsidy of €20.000 for developing Music Education in the primary school. Our specialist teacher is leading this project and different activities such as learning to play guitar with staff, visit of various musical specialists in the school and various concerts have already taken place.

Also, the school is successful in obtaining the subsidy for School Sport Coordinator. Various sports are presented in our school from the local municipality and can be attended for free. Our PE department is leading this project in collaboration with the After-School-Activities.

0.2 FTE is allocated and subsidised for in our school to make sure the different sports activities can be organised throughout the year.

One teacher was successful in obtaining a subsidy for a Master Study (Lerarenbeurs).

SPPOH

The result of the funding provided by our SPPOH network was split in €39.567,00 for “ambulante begeleiding” which we have spent on buying extra hours for Schoolmaatschappelijk werk en HCO begeleidingsuren and €9,680 for “Onderzoek en begeleiding leerlingen”.

Also the money provided by the SPPOH was used partly to fund the appointment of our school psychologist. Since this school year the ESH appointed a qualified school psychologist with the aim to support our department with valid research/assessment which we otherwise had to buy elsewhere.

In OT 4 “arrangements” have been registered for the ESH Primary. For these children we have been successful, together with SPPOH, in finding a different school which better suited their needs.

Work pressure subsidy (*werkdrukmiddelen*)

In order to create work pressure reduction among our teachers, the management team of the ESH Primary started out by having conversations about solutions with staff via the language section meetings. All ideas of staff were collated by our PE teachers and were summarised in one document with different scenario's. All ideas were based upon the subsidy provided by the government.

The document with the different scenarios have been presented to the Participation Council.

The Participation Council approved the scenario in which the financial resources were used to increase FTE in teaching assistants. A schedule was set up so that every member of staff had the support of a TA throughout the year. Thus a total of 2,9 FTE (divided among 12 teaching assistants) was spent to create work pressure relief among the teachers. The ESH also decided to use non-financial measures to reduce the work pressure. The very full meeting agenda meeting was reviewed by management

and some meetings have been cancelled in order for teachers to spend more time on preparation for their pupils.

E. Participation

In 2018, the Director and Deputy-Director attended six meetings with the Participation Council.

Also, separate meetings were organised with the Teachers of the council to discuss the holiday schedule, the staffing plan and other matters that are of concern.

In the participation council, we discussed the following:

- The Elementary School budgets for 2018;
- The Staffing Plan 2018-2019
- Holiday plan for 2018-2019.
- The relocation of the secondary school to the Oostduinlaan
- The renovation at the Houtrustweg including the extension of the canteen
- The traffic situation around the school

- Cancellation of additional Fees in school year 2018-2019

There is a continuation of a good professional collaboration with the Participation Council.

Also four meetings were scheduled with representatives of the European Agencies (EuroPol, EuroJust, EPO, ESA/ESTEC) represented in the Advisory Board. Various strategic matters such as development of the school, developments in the Accredited European School Network (AES), the location and other matters were discussed in a collaborative manner. Also, with this body in the school there is a good professional collaboration.

EIND-
RESULTATEN

Eindresultaten

Leerlingaantal

Tabel 1

Leerlingaantal per 1 oktober ILT

	ILT 2018*	ILT 2017	ILT 2016	ILT 2015
RLO	1.384	1.372	1.425	1.427
RLS	1.548	1.499	1.434	1.322
RLW	788	789	775	774
ISH Secondary	1.389	1.253	1.113	999
ESH Secondary	428	324	223	141
ISH Primary	627	634	615	562
ENMS	304	302	315	310
ESH Elementary	817	769	665	538
Totaal	7.285	6.942	6.565	6.073

* Vanaf 2017 incl. VAVO leerlingen.

Formatie

Tabel 2

Formatie per locatie in fte per maand

	jan.-17	dec.-17	jan.-18	dec.-18	Vershil dec-17 en dec-18
RLW	59,1	61,9	61,3	60,8	-1,1
RLO	125,2	125,2	127,3	122,9	-2,3
RLS	109,8	111,5	110,2	116,0	4,5
ISH SEC	178,5	197,4	206,0	224,0	26,6
ISH PRI	84,5	88,9	91,9	92,6	3,6
Bestuursbureau	24,4	26,6	26,8	30,2	3,6
ENMS	18,7	21,7	19,2	21,1	-0,6
ESH SEC	38,9	55,2	61,1	78,2	23,0
ESH PRI	91,6	114,1	121,7	126,7	12,6
SRL	730,6	802,4	825,6	872,4	69,9

Functieverdeling

Tabel 3

Functieverdeling per locatie in fte per 31-12

	DIR		OOP		OP		Totaal		Verschil 2017 en 2018		
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	DIR	OOP	OP
RLW	2,9	2,9	11,5	10,4	47,6	47,5	61,9	60,8		-1,1	0,0
RLO	3,9	3,8	24,4	22,6	96,9	96,5	125,2	122,9	-0,1	-1,8	-0,4
RLS	4,9	4,9	21,7	22,6	84,9	88,4	111,5	116,0		0,9	3,6
ISH SEC	3,1	5,0	64,5	68,6	129,8	150,4	197,4	224,0	1,9	4,0	20,7
ISH PRI	2,0	2,0	32,8	33,3	54,1	57,3	88,9	92,6		0,5	3,2
Bestuursbureau	1,0	1,0	25,6	29,2			26,6	30,2		3,6	
ENMS	2,0	2,8	4,7	5,1	15,0	13,2	21,7	21,1	0,8	0,4	-1,8
ESH SEC	2,0	2,0	13,2	20,9	40,0	55,3	55,2	78,2		7,7	15,3
ESH PRI	1,0	1,0	30,7	33,6	82,4	92,1	114,1	126,7		2,9	9,7
Stichting Het Rijnlands Lyceum	22,8	25,4	229,0	246,3	550,6	600,7	802,4	872,4	2,6	17,2	50,1

Personeel

Tabel 4

Instroom in 2018 per categorie personeel in absolute aantallen

	RLW	RLO	RLS	ISH SEC	ISH PRI	Bestuurs- bureau	ENMS	ESH PRI	ESH SEC	Totaal
Directie		1		2	1					4
Ondersteunend	1	1	4	14	11	11	3	18	11	74
Onderwijsgevend	7	22	22	36	12		4	26	25	154
Stichting Het Rijnlands Lyceum	8	24	26	52	24	11	7	44	36	232

Tabel 5

Uitstroom in 2018 per categorie personeel in absolute aantallen

	RLW	RLO	RLS	ISH SEC	ISH PRI	Bestuurs- bureau	ENMS	ESH PRI	ESH SEC	Totaal
Directie		1		1	1					3
Ondersteunend	2	4	2	12	12	3	1	13	7	56
Onderwijsgevend	11	20	16	19	16		3	25	10	120
Stichting Het Rijnlands Lyceum	13	25	18	32	29	3	4	38	17	179

Tabel 6

Totaal in- en uitstroom 2017/2018

	2017	2018	Totaal
Aantal medewerkers aanvang per 1 januari	923	1.034	111
Indiensttredingen *)	230	232	2
Uitdiensttredingen	-119	-179	-60
Totaal aantal medewerkers 31 december	1.034	1.087	53

* Voor het grootste deel veroorzaakt door de groei van de internationale scholen

Tabel 7

Man-Vrouw verdeling per 31-12

School	Man		Vrouw		Totaal	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
RLW	28,3	26,5	33,6	34,3	61,9	60,8
RLO	46,9	46,4	78,3	76,5	125,2	122,9
RLS	50,8	53,0	60,6	63,0	111,5	116,0
ISH SEC	77,9	88,2	119,5	135,8	197,4	224,0
ISH PRI	19,1	16,8	69,8	75,8	88,9	92,6
Bestuursbureau	10,3	11,9	16,3	18,3	26,6	30,2
ENMS	2,0	2,9	19,8	18,1	21,7	21,1
ESH SEC	17,0	25,2	38,1	53,0	55,2	78,2
ESH PRI	18,5	24,8	95,6	101,9	114,1	126,7
SRL	270,9	295,7	531,5	576,6	802,4	872,4

* In alle scholen PO was de participatiegraad van vrouwen gemiddeld 83%, in de VO gemiddeld: 60%. In 2018 is deze voor heel SRL gelijk gebleven op 66%.

Leeftijd

Tabel 8

Medewerkers per leeftijdsklasse in absolute getallen per 31-12

Leeftijds- klasse tot	RLW		RLO		RLS		ISH SEC		ISH PRI		Bestuurs- bureau		ENMS		ESH SEC		ESH PRI		Totaal	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
25	1	1	3	6	5	6	2	2	1	1	1	2	1	2	2	2	7	3	25	25
30	5	3	7	7	16	11	11	9	10	12	2	2	6	2	7	4	21	11	82	61
35	5	6	19	11	20	28	21	22	11	11	2	2	2	4	10	16	22	32	115	132
40	10	7	14	19	13	9	44	43	14	10	5	6	3	2	12	12	21	31	129	139
45	2	6	18	15	17	23	35	49	28	24	5	5	3	3	15	22	20	30	121	177
50	14	11	27	28	15	15	44	42	24	28	4	6	3	4	13	18	17	25	151	177
55	14	12	21	20	19	18	30	42	17	17	2	2	4	3	7	10	10	20	110	144
60	14	12	24	26	20	19	23	20	5	6	5	5	5	6	7	7	6	9	118	110
65	14	17	26	26	19	17	19	22	5	4	3	3	1	2		4		6	66	101
100	4	3	3	2	3	5	2	3	2	3	1	2	1	1	1	1	2	1	6	21
Totaal	83	78	162	160	147	151	231	254	117	116	30	35	29	29	74	96	126	168	923	1.087

Tabel 9

Gemiddelde leeftijd per 31-12 in fte

School	2017	2018
RLW	50,0	50,9
RLO	47,2	47,0
RLS	44,7	45,2
ISH SEC	44,6	45,2
ISH PRI	43,3	43,5
Bestuursbureau	46,0	46,6
ENMS	45,5	44,9
ESH SEC	42,0	42,3
ESH PRI	40,0	41,0
SRL	44,3	44,5

Funcieschalen

Tabel 10

Funcieschalen per 31-12-2018 per categorie personeel in fte

Funcieschalen	RLW	RLO	RLS	ISH SEC	ISH PRI	Bestuursbureau	ENMS	ESH SEC	ESH PRI	Totaal	
L10					33,2		9,7		63,2	106,0	OP
L11					12,6		3,5		22,2	38,3	OP
L12					11,5				6,8	18,3	OP
LB	9,3	12,8	16,3	47,6				28,9		114,9	OP
LC	20,4	38,9	39,4	55,2				15,0		168,7	OP
LD	17,9	44,3	32,7	47,7				11,5		154,1	OP
LIO		0,5								0,5	OP
ML				1,0		0,5	0,1			1,6	OOP
2		0,5	2,7	6,7	1,1				6,0	17,0	OOP
3			1,8				0,9	1,0	10,8	14,6	OOP
4	2,1	6,3	4,2	11,4	24,4		3,0	2,3	8,8	62,6	OOP
5	2,8	2,6	2,6	11,0	2,5	1,0		2,5	3,1	28,1	OOP
6	0,6	3,3	1,3	11,4	2,1			2,6	2,7	23,9	OOP
7	1,0	4,8	4,5	9,2	2,0	8,7	0,3	4,0	0,6	35,1	OOP
8	3,9	4,1	3,3	3,0		3,8	0,7	1,0	0,8	20,6	OOP
9			0,8	3,4		8,1				12,3	OOP
10				10,0		1,6		5,6		17,2	OOP
11		1,0	1,4	1,4	1,2	0,8			0,8	6,6	OOP
12						2,8		2,0		4,8	OOP
13						1,0				1,0	OOP

Funcieschalen	RLW	RLO	RLS	ISH SEC	ISH PRI	Bestuursbureau	ENMS	ESH SEC	ESH PRI	Totaal	
14						1,0				1,0	OOP
13	1,9	2,8	3,9	4,0				1,0		13,6	DIR
15	1,0	1,0	1,0	1,0				1,0		5,0	DIR
DCU							0,9			0,9	DIR
DE					1,0					1,0	DIR
AB							1,9			1,9	DIR
AD					1,0					1,0	DIR
AE									1,0	1,0	DIR
B5						1,0				1,0	DIR
Totaal	60,8	122,9	116,0	224,0	92,6	30,2	21,1	78,2	126,7	872,4	

Tabel 11

Functieschalen per 31-12-2018 per categorie personeel in absolute aantallen

Functieschalen	RLW	RLO	RLS	ISH SEC	ISH PRI	Bestuursbureau	ENMS	ESH SEC	ESH PRI	Totaal	
L10					39		14		77	130	OP
L11					15		4		24	43	OP
L12					12				7	19	OP
LB	15	21	24	51				42		153	OP
LC	27	54	51	61				17		210	OP
LD	21	52	39	51				13		176	OP
LIO		1								1	OP
ML				1		1	1			3	OOP
2		1	6	17	8				21	53	OOP
3			3				1	1	15	20	OOP
4	3	8	5	12	29		4	3	12	76	OOP
5	3	3	3	13	4	1		3	5	35	OOP
6	1	4	2	13	3			1	3	27	OOP
7	1	6	6	10	2	10	1	4	1	41	OOP
8	4	5	4	3		4	1	1	1	23	OOP
9			1	5		9				15	OOP
10				10		2		7		19	OOP
11		1	2	2	2	1			1	9	OOP
12						4		2		6	OOP
13						1				1	OOP
14						1				1	OOP

Functieschalen	RLW	RLO	RLS	ISH SEC	ISH PRI	Bestuursbureau	ENMS	ESH SEC	ESH PRI	Totaal	
13	2	3	4	4				1		14	DIR
15	1	1	1	1				1		5	DIR
DCU							1			1	DIR
DE					1					1	DIR
AB							2			2	DIR
AD					1					1	DIR
AE									1	1	DIR
B5						1				1	DIR
Totaal	78	160	151	254	116	35	29	96	168	1.087	

Funciemix

Tabel 12

Funciemix realisatie 2018 in fte * en **	LB	LC	LD	Totaal
RLW	9,3	20,4	17,9	47,5
RLO	12,8	38,9	44,3	96,0
RLS	16,3	39,4	32,7	88,4
ISH SEC	47,6	55,2	47,7	150,4
ESH SEC	28,9	15,0	11,5	55,3
SRL	114,9	168,7	154,1	437,7

* inclusief HOS-ers en exclusief teamleiders

** de Funciemix doelstellingen voor het primair onderwijs zijn in 2018 komen te vervallen

Funciemix realisatie 2018 in % afgezet tegen doelstelling	LB	LC	LD	Waarde funciemix
RLW	19,5%	42,8%	37,7%	118,2
RLO	13,4%	40,5%	46,1%	132,8
RLS	18,5%	44,5%	37,0%	118,5
ISH-SEC	31,6%	36,7%	31,7%	100,1
ESH-SEC	52,2%	27,0%	20,8%	68,6

Contract

Tabel 13

Contracttype per locatie in fte per 31-12

	Bepaalde tijd		Onbepaalde tijd		Totaal	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
RLW	12,8	10,8	49,2	50,0	61,9	60,8
RLO	15,6	15,2	109,6	107,7	125,2	122,9
RLS	23,7	24,3	87,7	91,6	111,5	116,0
ISH SEC	41,1	44,7	156,3	179,2	197,4	224,0
ISH PRI	17,1	20,7	71,8	71,9	88,9	92,6
Bestuursbureau	2,7	3,2	23,9	27,0	26,6	30,2
ENMS	4,7	3,3	17,0	17,8	21,7	21,1
ESH PRI	38,9	46,5	75,1	80,2	114,1	126,7
ESH SEC	24,8	27,1	30,3	51,1	55,2	78,2
SRL	181,5	195,8	620,9	676,5	802,4	872,4

Verzuim

Tabel 14

Ziekteverzuimpercentages per locatie in 2017 en 2018

	2017		2018	
	ZV-%	Freq.	ZV-%	Freq.
RLW	2,1%	0,5	2,5%	0,5
RLO	3,3%	1,0	3,0%	0,7
RLS	5,8%	1,1	3,5%	1,1
ISH SEC	4,4%	1,4	5,2%	1,3
ISH PRI	2,8%	1,2	3,0%	1,4
Bestuursbureau	2,4%	0,9	2,6%	0,6
ENMS	4,3%	0,9	2,2%	1,1
ESH-ELEM	3,3%	1,2	3,3%	1,1
ESH-SEC	5,3%	1,0	3,9%	1,0
SRL	3,9%	1,1	3,7%	1,0

2017							
	Kort (0 t/m 7 dagen)	Kort Middel (8 t/m 42 dagen)	Lang Middel (43 t/m 365 dagen)	Lang (> 365 dagen)	Totaal	Freq.	Verzuimduur
RLW	0,5%	0,2%	1,4%		2,1%	0,5	10,9
RLO	0,6%	0,9%	1,4%	0,4%	3,3%	1,0	9,4
RLS	0,9%	0,9%	3,2%	0,9%	5,8%	1,1	13,3
ISH SEC	1,2%	0,8%	2,1%	0,3%	4,4%	1,4	9,4
ISH PRI	1,0%	1,0%	0,8%		2,8%	1,2	6,1
Bestuursbureau	0,8%	0,5%	1,1%		2,4%	0,9	8,0
ENMS	0,9%	1,1%	2,3%		4,3%	0,9	10,9
ESH-ELEM	1,0%	1,0%	1,2%		3,3%	1,2	5,9
ESH-SEC	1,0%	0,8%	3,5%		5,3%	1,0	11,8
SRL	0,9%	0,8%	1,9%	0,3%	3,9%	1,1	9,1

2018								
	Kort (0 t/m 7 dagen)	Kort Middel (8 t/m 42 dagen)	Lang Middel (43 t/m 365 dagen)	Lang (> 365 dagen)	Totaal	Freq.	Verzuimduur	Vershil ZV% 2017/2018
RLW	0,5%	0,5%	1,5%		2,5%	0,5	13,5	0,3%
RLO	0,5%	0,4%	1,7%	0,4%	3,0%	0,7	9,9	-0,3%
RLS	1,1%	0,4%	0,9%	1,2%	3,5%	1,1	7,7	-2,2%
ISH SEC	1,2%	1,0%	2,6%	0,5%	5,2%	1,3	10,8	0,8%
ISH PRI	1,5%	0,7%	0,8%		3,0%	1,4	5,1	0,2%
Bestuursbureau	0,9%	1,3%	0,5%		2,6%	0,6	9,5	0,2%
ENMS	1,4%	0,7%	0,1%		2,2%	1,1	4,5	-2,1%
ESH PRI	1,1%	0,7%	1,1%	0,4%	3,3%	1,1	6,7	0,0%
ESH SEC	1,1%	0,7%	2,1%	0,1%	3,9%	1,0	8,8	-1,4%
Eindtotaal	1,0%	0,7%	1,6%	0,4%	3,7%	1,0	8,5	-0,2%

Loonkosten

Tabel 15

Loonkosten Stichting Het Rijnlands Lyceum totaal

VO	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Directie	17,3	19,1	1.941.452	2.167.303	112.351	113.348
Onderwijsgevend personeel	380,1	419,8	30.218.517	33.799.989	79.496	80.522
Ondersteunend personeel	155,9	173,9	8.470.566	9.709.271	54.340	55.839
Totaal	553,3	612,8	40.630.535	45.676.564	73.435	74.542

PO	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Directie	5,0	5,9	449.270	544.748	89.854	91.663
Onderwijsgevend personeel	137,9	157,3	8.431.466	10.435.145	61.148	66.356
Ondersteunend personeel	60,9	68,1	2.606.267	2.994.876	42.793	43.946
Totaal	203,8	231,4	11.487.003	13.974.769	56.367	60.405

VO en PO	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Directie	22,3	25,1	2.390.722	2.712.051	107.303	108.206
Onderwijsgevend personeel	518,0	577,0	38.649.983	44.235.134	74.612	76.662
Ondersteunend personeel	216,8	242,0	11.076.833	12.704.148	51.096	52.490
Totaal	757,1	844,1	52.117.538	59.651.333	68.841	70.668

Tabel 16

Loonkosten per school en Bestuursbureau

RLW	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Directie	2,9	2,9	313.338	322.160	109.162	112.235
Onderwijsgevend personeel	45,9	47,7	3.825.552	4.041.807	83.306	84.814
Ondersteunend personeel	10,5	10,6	530.235	570.249	50.456	53.733
Totaal	59,3	61,1	4.669.125	4.934.216	78.736	80.706

RLO	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Directie	3,5	4,0	379.408	447.716	108.588	110.863
Onderwijsgevend personeel	94,8	97,2	7.913.874	8.257.848	83.448	84.935
Ondersteunend personeel	27,0	25,0	1.474.691	1.381.328	54.618	55.350
Totaal	125,3	126,2	9.767.972	10.086.892	77.938	79.915

RLS	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Directie	4,9	4,9	528.501	541.312	107.857	110.472
Onderwijsgevend personeel	83,1	86,8	6.351.582	6.754.975	76.468	77.818
Ondersteunend personeel	21,5	22,2	1.031.557	1.094.360	48.080	49.375
Totaal	109,4	113,9	7.911.640	8.390.647	72.307	73.686

	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
ISH SEC						
Directie	3,0	4,6	331.355	485.708	109.873	105.457
Onderwijsgevend personeel	123,7	141,6	9.666.330	11.307.311	78.116	79.832
Ondersteunend personeel	60,6	69,0	3.143.225	3.683.601	51.842	53.397
Totaal	187,4	215,2	13.140.909	15.476.620	70.126	71.907

	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
ISH PRI						
Directie	2,0	2,0	186.812	204.457	93.406	102.228
Onderwijsgevend personeel	51,3	55,0	3.291.584	3.791.587	64.105	68.971
Ondersteunend personeel	31,5	32,7	1.402.089	1.471.785	44.516	45.072
Totaal	84,8	89,6	4.880.485	5.467.828	57.524	61.006

	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
ENMS						
Directie	2,0	2,9	171.707	241.852	85.853	82.180
Onderwijsgevend personeel	14,4	12,7	864.207	818.528	60.015	64.685
Ondersteunend personeel	3,7	4,0	179.302	188.976	48.319	47.685
Totaal	20,1	19,6	1.215.216	1.249.356	60.427	63.873

	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
ESH ELE						
Directie	1,0	1,0	90.752	98.439	90.752	98.439
Onderwijsgevend personeel	72,1	89,6	4.275.675	5.825.030	59.270	64.988
Ondersteunend personeel	25,7	31,5	1.024.876	1.334.116	39.883	42.310
Totaal	98,8	122,2	5.391.302	7.257.586	54.548	59.409

ESH SEC	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Directie	2,0	1,7	225.439	200.749	112.720	117.656
Onderwijsgevend personeel	32,6	46,4	2.461.179	3.438.048	75.586	74.043
Ondersteunend personeel	12,0	18,3	646.315	1.031.705	53.955	56.372
Totaal	46,5	66,4	3.332.933	4.670.503	71.614	70.295

Bestuursbureau	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Directie	1,0	1,0	163.412	169.658	163.412	169.658
Ondersteunend personeel	24,3	28,9	1.644.544	1.948.029	67.655	67.498
Totaal	25,3	29,9	1.807.956	2.117.687	71.439	70.919

RL TOTAAL GENERAAL	gem. fte betaald		loonkosten		gem. personeelslast	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Totale loonkosten	757,1	844,1	52.117.538	59.651.333	68.841	70.668

Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke sector

Tabel 17 en 18

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Het Rijnlands Lyceum. Het voor Het Rijnlands Lyceum toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € ., conform klasse E van de bezoldigingsmaxima 2017. Klasse E van de bezoldigingsmaxima is conform de CAO voor Bestuurders Voortgezet Onderwijs. De beloning betaalbaar op termijn is de ontvangen pensioenbijdrage (afdracht werkgeversdeel van de pensioenpremies).

Bezoldiging topfunctionarissen	Dr. M.W. Knoester
Functiegegevens	Bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1
Gewezen topfunctionaris?	Ja
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	139.210
Beloningen betaalbaar op termijn	18.783
Subtotaal	157.993
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	0
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	157.993
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Gegevens BEGR	
Aanvang en einde functievervulling in BEGR	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor BEGR in fte	1
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	135.600
Beloningen betaalbaar op termijn	17.372
Totale bezoldiging BEGR	152.972

Bezoldiging niet-topfunctionarissen	Anoniem
Functiegegevens	Manager CSB
Aanvang en einde functievervulling in 2017	–
Omvang dienstverband (in fte)	–
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	29.755
Beloningen betaalbaar op termijn	–
Totale bezoldiging	29.755
Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	–
Verplichte motivering	–
Gegevens BEGR	
Functie(s) in BEGR	–
Aanvang en einde functievervulling in BEGR	–
Omvang dienstverband BEGR (in fte)	0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	25.082
Beloningen betaalbaar op termijn	0
Totale bezoldiging 2016	25.082

Uitkering 2018 als gevolg van uitspraak van het Gerechtshof (2017 door de Hoge Raad). Dit betreft twee dossiers inzake dezelfde persoon.

Toezichthoudende topfunctionarissen	Drs. F.W. Weisglas	Drs. J.L.C. vd Werff	Drs. D.A. Koster	Drs. P. van Slooten	Dr. H.F.M. Gertsen	Drs. D.A. Stijl
Functiegegevens	Voorzitter	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 1/09	1/09 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Bezoldiging						
Bezoldiging*	10.000	x	5.000	6.000	6.000	7.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	23.700	23.700	15.800	15.800	15.800	15.800
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	10.000	x	5.000	6.000	6.000	7.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens BEGR						
Aanvang en einde functievervulling in BEGR	01/01 – 31/12	x	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	10.000	x	5.000	6.000	6.000	7.000
Beloningen betaalbaar op termijn	0	x	0	0	0	0
Totale bezoldiging BEGR	10.000	x	5.000	6.000	6.000	7.000

* De bezoldiging vindt plaats aan het einde van het schooljaar.

Baten en Lasten

Tabel 19

Staat van Baten en Lasten 2018 (in euro's)

	2018 Realisatie	2018 Begroting	2017 Realisatie
Baten			
Rijksbijdragen	48.995.368	47.667.000	44.825.844
Overige overheidsbijdragen	1.179.679	643.100	306.378
Overige baten	31.615.973	30.096.700	28.711.408
Totaal baten	81.791.020	78.406.800	73.843.630
Lasten			
Personeelslasten	62.589.785	59.274.500	54.421.308
Afschrijvingen	2.786.209	2.909.600	2.953.691
Huisvestingslasten	5.482.709	4.609.600	4.060.498
Instellingslasten	9.167.096	8.788.000	8.460.496
Totaal lasten	80.025.799	75.581.700	69.895.993
Saldo baten en lasten	1.765.221	2.825.100	3.947.637
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	0	0	612
Financiële lasten	168.690	170.600	150.886
Saldo financiële baten en lasten	-168.690	-170.600	-150.274
Totaal resultaat	1.596.531	2.654.500	3.797.363

Balans

Tabel 20

Balans per 31 december 2018 (in euro's)

	31-12-2018	31-12-2017
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	28.949.967	25.148.692
Vlottende activa		
Vorderingen	9.027.621	5.667.788
Liquide middelen	26.967.992	26.297.759
Totaal vlottende activa	35.995.613	31.965.547
Totaal activa	64.945.580	57.114.239
Passiva		
Eigen vermogen*	20.743.546	19.147.015
Voorzieningen	5.585.342	4.734.874
Langlopende schulden	12.632.908	9.259.884
Kortlopende schulden	25.983.784	23.972.466
Totaal passiva	64.945.580	57.114.239
* Samenstelling Eigen Vermogen		
Algemene Reserve	20.240.763	18.815.393
Bestemmingsreserve	502.783	331.622
Eigen Vermogen	20.743.546	19.147.015

Kasstroomoverzicht

Tabel 21

Kasstroomoverzicht 2018 (volgens de indirecte methode)	2018	2017
Operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	1.765.221	3.947.637
Afschrijvingen	2.786.209	2.953.691
Mutatie voorzieningen	850.468	15.038
Mutatie werkkapitaal:		
- Vorderingen	-3.359.833	1.511.357
- Overlopende school fees	1.813.283	1.974.242
- Kortlopende schulden	145.535	1.409.448
	-1.401.015	4.895.047
Ontvangen interest	0	612
Betaalde interest (-/-)	168.690	150.886
	-168.690	-150.274
Totale kasstroom uit operationele activiteiten	3.832.193	11.661.139
Investeringsactiviteiten		
Investeringen materiële vaste activa	-6.587.484	-4.484.745
Totale kasstroom uit investeringsactiviteiten	-6.587.484	-4.484.745
Financieringsactiviteiten		
Aangetrokken leningen o/g	4.150.000	1.500.000
Aflossingen leningen o/g	-724.476	-557.809
Totale kasstroom uit financieringsactiviteiten	3.425.524	942.191
Netto kasstroom	670.233	8.118.585
Liquide middelen einde boekjaar	26.967.992	26.297.759
Liquide middelen begin boekjaar	26.297.759	18.179.174
Mutatie liquide middelen	670.233	8.118.585

Begroting

Tabel 22

Begroting 2019 (in euro's)

Baten	
Rijksbijdragen	52.452.800
Overige subsidies	1.945.900
Overige baten	32.657.700
Totaal baten	87.056.400

Lasten	
Personeel	67.846.300
Afschrijving	4.109.800
Huisvesting	4.835.900
Instelling	9.246.000
Totaal lasten	86.038.000

Exploitatiesaldo	1.018.400
-------------------------	------------------

Financiële baten en lasten	
Baten	0
Lasten	200.100
	-200.100

Resultaat 2019	818.300
-----------------------	----------------

Kwaliteit en Rendement

Tabel 23

Kwaliteit en Rendement

	2017						2018					
	School	mavo	havo	vwo	Int Bacc	po	School	mavo	havo	vwo	Int Bacc	po
Gemiddeld cijfer centraal examen*	RLW		6,6	6,6			RLW		6,36	6,76		
	RLO		6,6	6,7			RLO		6,43	6,73		
	RLS	6,4	6,6	6,7			RLS	6,39	6,43	6,53		
Aantal geslaagden	RLW		91%	91%			RLW		84%	95%		
	RLO		91%	89%	100%		RLO		88%	96%	100%	
	RLS	96%	91%	94%			RLS	98%	86%	89%		
	ISH SEC				94%						96%	
Bovenbouwsucces (driejaars gemiddelde) Norm: MAVO: 86,84%, HAVO: 79,66%, VWO: 81,8%	RLW		86%	89%			RLW		77%	93%		
	RLO		83%	89%			RLO		89%	95%		
	RLS	94%	87%	92%			RLS	93%	83%	84%		
Inspectieoordeel over de opbrengsten over drie jaar*	RLW		vold	vold			RLW		vold	vold		
	RLO		vold	vold			RLO		vold	vold		
	RLS	vold	vold	vold			RLS	vold	vold	vold		

2017							2018					
	School	mavo	havo	vwo	Int Bacc	po	School	mavo	havo	vwo	Int Bacc	po
Toezichtarrangement	RLW		basis	basis			RLW		goed	goed		
	RLO		basis	basis			RLO		basis	basis		
	RLS	basis	basis	basis			RLS	basis	basis			
	ENMS					basis	ENMS					basis
	ISH PRIM					basis	ISH PRIM					basis
	ESH					basis	ESH					basis

* Bron: www.onderwijsinspectie.nl (Schoolwijzer).

SUMMARY IN ENGLISH

Summary in English

In this Annual Report the *Rijnlands Lyceum* group of schools reports on the results that were reached in the calendar year 2018 regarding, for example, education quality, staff development, finance, buildings, facilities and ICT. The report starts with the general results for the overall organisation more or less in line with the reports on previous years. In a separate chapter the principals of the schools report in detail on the developments in the individual schools. In doing so they give their stakeholders an overview of the main strategic issues, policy changes regarding education, this year's themes in professional development, the outcomes of student and parent satisfaction surveys, financial results for the schools and developments regarding buildings and the changing role of ICT in education. The European School The Hague and the International School of The Hague have drawn up their reports in English. These reports are all meant to be discussed at the school level by parent councils and participation councils as an important ingredient for accountability and transparency.

The results achieved are based on the goals set in the strategic plan 2016–2020 *From Good to Great*. When looking ahead to the school year 2019–2020 we realise that in the new school year we will set a new range of long-term objectives for the period 2020–2024 firmly steeped in the most recent developments in our schools, in education and society in general.

Looking back on 2018 we can safely say that the foundation and our schools have worked hard to meet the challenges. Not only did our schools offer the quality education that we are expected to offer, nationally and internationally, but the foundation has also played a major role, nationally and regionally in providing an international offer for the children of expat parents. With the arrival of EMA in the Amsterdam region the national government realised the importance of international education and it became clear that some expansion of the international school landscape was necessary to live up to the

expectations of expat parents. For the first time in its history ISH had to introduce waiting lists as further growth was no longer considered possible, or desirable. ESH had to split its primary and secondary school with the additional challenge to refurbish a listed building and continue education in temporary classrooms. Rijnlands has actively been involved in a coordinated regional approach, based on regional and national research, and has supported new initiatives in Delft, Leiden and The Hague in an attempt to spread the offer and to reduce waiting lists. A very important step internally was our decision also to set up an international department in Wassenaar: the International School Wassenaar, *Rijnlands Lyceum*. We hope and expect that this type of strategic decision will have a positive impact on the school and the wider region for many years to come. Still we should also be aware of the fact that geopolitical developments can have a big impact on the stability of our educational offer. A few years ago the term *Brexit* still had to be coined

and no one could have anticipated the type of consequences the British referendum in 2016 would have. It is for this reason that the Rijnlands foundation continues its policies regarding continuity and risk management. All schools, Dutch and international, are building up adequate reserves to meet any financial challenges in the future. However, on the individual school level there will always be some 'entrepreneurial' risks. Setting up a new school, department or programme requires investments and will take a few years before the break-even point is reached. In 2018 all schools managed to have a positive financial result, with the exception of ESH Secondary. The school incurred a serious financial loss as a result of the cost involved in placing the temporary classrooms. The City of the Hague pays the rent, but the school was faced with extra costs because of the complex nature of the location where the classrooms had to be placed. The financial result of ISH Secondary was lower than budgeted as the increase in student numbers was estimated to be bigger than it materialised in September as a result of which more

staff had been recruited than strictly necessary. Now that we have set a maximum student number for ISH Secondary there will be much more stability, but it will also mean the end of growth. In 2018 the foundation still held four 'excellent schools' (Sassenheim, Wassenaar, School for Young Talent, ISH Primary). Our school in Oegstgeest received its IB accreditation again for another period of five years. And ESH was accredited for the full EB programme. In the recruitment of international staff our international schools now face the added challenge of the reduced 30% tax ruling. This will mean that international staff turnover will increase, which may have an adverse effect on continuity and quality. The tax ruling will also affect teachers with children in our schools for whom we can no longer apply school fee exemptions if they are no longer eligible under the 30% tax ruling. With regard to ICT we saw a major development with the introduction of Office365 with first experiments in our school in Sassenheim and a gradual roll-out expected in 2019 for the other

schools. The year 2018 was also an important year for data protection and the resulting introduction of new regulations guaranteeing full compliance with GDPR.

In the Supervisory Board the former chairman, Mr Frans Weisglas, stepped down after a period of eight years. He was succeeded in September 2018 by Mr Johan van der Werff, the former ambassador for international organisations in the Netherlands.

For more facts about the foundation and the schools, please have a look at the *Facts and Figures* and the *Annual Accounts* presented on the foundation website, as an Annex to this Annual Report.

The Stichting Het Rijnlands Lyceum and the schools wish to thank our parents, staff, students, parent councils, participation councils and advisory boards for their continued support in our collective aim: realising the best possible education for the students entrusted to us. We will continue our mission: *From Good to Great*.

COLOFON

Dit is een uitgave van Stichting
Het Rijnlands Lyceum

Fotografie Lambert de Jong, Den Haag

Ontwerp Ontwerpwerk, Den Haag

Juni 2019

Alle rechten voorbehouden. Niets uit
deze uitgave mag verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt worden op welke
wijze dan ook zonder voorafgaande
toestemming van Stichting Het Rijnlands
Lyceum.

Stichting Het Rijnlands Lyceum

Jaarrekening 2018

Inhoudsopgave		Pagina
	Algemeen	3
	Jaarrekening	
B1	Balans per 31 december 2018 (na resultaatbestemming)	4
B2	Staat van Baten en Lasten 2018	5
B3	Kasstroomoverzicht 2018 (indirecte methode)	6
B4	Financiële ratio's	6
B5	Resultaatbestemming 2018	7
B6	Grondslagen voor de jaarrekening 2018	8
B7	Toelichting op de Balans per 31 december 2018	13
B8	Toelichting op de Staat van Baten en Lasten 2018	19
B9	Segmentatie naar onderwijssector VO/PO 2018	21
Model G1/G2	Verantwoording subsidies	22
Model GX	Verantwoording subsidies Gemeente Den Haag	22
Model H	Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semi publieke Sector	23
C	Overige gegevens	
C1	Controleverklaring	24

Algemeen

Hierbij treft u de jaarrekening 2018 aan van de Stichting Het Rijnlands Lyceum te Wassenaar.
De rapportering is in euro's.

De Rechtspersoon

De "Stichting Het Rijnlands lyceum" (bevoegd gezag nummer 46879) is statutair gevestigd aan de de Backershagenlaan 3 te Wassenaar. Onder de stichting vallen scholen in het VO en PO en heeft ten doel de oprichting en instandhouding van één of meer scholen voor voortgezet en primair onderwijs. Het handelsregisternummer van de Stichting is 41150857.

De Stichting valt niet onder de financiële verslaggeving van een gemeente. Doordecentralisatie heeft plaats gevonden voor het Rijnlands Lyceum Sassenheim aan de van Alkemadelaan 2, 2171 DH in Sassenheim.

Jaarrekening

B1 Balans per 31 december 2018 (na resultaatbestemming)

Activa	31-12-2018	31-12-2017
1.2 Materiële vaste activa		
1.2.1 Gebouwen en terreinen	24.030.943	20.759.101
1.2.2 Inventaris en apparatuur	4.919.024	4.389.591
Totaal materiële vaste activa	28.949.967	25.148.692
Totaal vaste activa	28.949.967	25.148.692
1.5 Vorderingen		
1.5.1 Debiteuren	3.745.282	4.082.411
1.5.2 Overige vorderingen	2.999.643	21.126
1.5.3 Overlopende activa	2.282.696	1.564.251
Totaal vorderingen	9.027.621	5.667.788
1.7 Liquide middelen	26.967.992	26.297.759
Totaal vlottende activa	35.995.613	31.965.547
Totaal activa	64.945.580	57.114.239
Passiva		
2.1 Eigen vermogen		
2.1.1 Algemene reserve	20.240.763	18.815.393
2.1.2 Bestemmingsreserve	502.783	331.622
Totaal eigen vermogen	20.743.546	19.147.015
2.2 Voorzieningen		
2.2.1 Groot onderhoud	4.523.579	3.715.863
2.2.2 Overig	1.061.763	1.019.011
Totaal voorzieningen	5.585.342	4.734.874
2.3 Langlopende schulden		
2.3.1 Gemeenten / Ministerie van Financiën	10.551.908	7.336.384
2.3.2 Deposit fee	2.081.000	1.923.500
Totaal langlopende schulden	12.632.908	9.259.884
2.4 Kortlopende schulden		
2.4.1 Crediteuren	1.449.160	1.929.044
2.4.2 Belasting & premies sociale verzekering	2.445.857	2.167.090
2.4.3 Te betalen pensioenpremies	782.666	429.232
2.4.4 Overige kortlopende schulden	2.291.043	2.056.118
2.4.5 Overlopende passiva	19.015.058	17.390.982
Totaal kortlopende schulden	25.983.784	23.972.466
Totaal passiva	64.945.580	57.114.239

B2 Staat van Baten en Lasten 2018

	2018 Realisatie	2018 Begroting	2017 Realisatie
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	48.995.368	47.667.000	44.825.844
3.2 Overige overheidsbijdragen	1.179.679	643.100	306.378
3.5 Overige baten	31.615.973	30.096.700	28.711.408
Totaal baten	81.791.020	78.406.800	73.843.630
4 Lasten			
4.1 Personeelslasten	62.589.785	59.274.500	54.421.308
4.2 Afschrijvingen	2.786.209	2.909.600	2.953.691
4.3 Huisvestingslasten	5.482.709	4.609.600	4.060.498
4.4 Instellingslasten	9.167.096	8.788.000	8.460.496
Totaal lasten	80.025.799	75.581.700	69.895.993
Saldo baten en lasten	1.765.221	2.825.100	3.947.637
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	0	0	612
5.2 Financiële lasten	168.690	170.600	150.886
Saldo financ. baten en lasten	-168.690	-170.600	-150.274
Totaal resultaat	1.596.531	2.654.500	3.797.363

B3 Kasstroomoverzicht 2018 (indirecte methode)

	2018	2017
Saldo baten en lasten	1.765.221	3.947.637
Afschrijvingen	2.786.209	2.953.691
Mutatie voorzieningen	850.468	15.038
Mutatie werkkapitaal:		
- Vorderingen	-3.359.833	1.511.357
- Overlopende school fees	1.813.283	1.974.242
- Kortlopende schulden	<u>145.535</u>	<u>1.409.448</u>
	-1.401.015	4.895.047
Ontvangen interest	0	612
Betaalde interest (-/-)	<u>168.690</u>	<u>150.886</u>
	-168.690	-150.274
<u>Totale kasstroom uit operationele activiteiten</u>	<u>3.832.193</u>	<u>11.661.139</u>
Investeringen materiële vaste activa	<u>-6.587.484</u>	<u>-4.484.745</u>
<u>Totale kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>	<u>-6.587.484</u>	<u>-4.484.745</u>
Aangetrokken leningen o/g	4.150.000	1.500.000
Aflossingen leningen o/g	<u>-724.476</u>	<u>-557.809</u>
<u>Totale kasstroom uit financieringsactiviteiten</u>	<u>3.425.524</u>	<u>942.191</u>
<u>Netto kasstroom</u>	<u>670.233</u>	<u>8.118.585</u>
Liquide middelen einde boekjaar	26.967.992	26.297.759
Liquide middelen begin boekjaar	26.297.759	18.179.174
<u>Mutatie liquide middelen</u>	<u>670.233</u>	<u>8.118.585</u>
De liquide middelen zijn vrij besteedbaar		

B4 Financiële ratio's

Ratio's	2018	2017
Current ratio	1,39	1,33
Netto werkkapitaal	10.011.829	7.993.081
Solvabiliteit II	40,5	41,8
Huisvestingsratio %	8,8	7,8

Toelichting berekening ratio's

Current ratio =

vlottende activa / kortlopende schulden

Netto werkkapitaal =

vlottende activa -/- kortlopende schulden

Solvabiliteit II =

(eigen vermogen + voorzieningen) / balanstotaal

Huisvestingsratio % =

(afschrijvingskosten gebouwen en terreinen + huisvestingslasten) / totale lasten

B5 Resultaatbestemming 2018

Conform het bestuursbesluit en de goedkeuring hiervan op 25 juni 2019 door de Raad van Toezicht wordt het exploitatiesaldo 2018 aan het eigen vermogen toegevoegd. En wel als volgt:

Mutatie (na toedeling resultaat CSB) Publieke Algemene reserve:

Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest	186.381
Het Rijnlands Lyceum Sassenheim	574.286
Het Rijnlands Lyceum Wassenaar	-17.828
The International Secondary School	646.579
The International Primary School	443.338
Eerste Nederlandse Montessori School	-8.857
European School Elementary	14.978
Europese School Secondary	-507.346
Centraal Service Bureau	0 *)
	<u>1.331.531</u>

Mutatie Bestemmingsreserve:

Verduurzaming en nieuwbouw RL Sassenheim	265.000
	<u><u>1.596.531</u></u>

*) Resultaat van CSB was in 2018 een overschot van € 86.134 (zie toelichting op het eigen vermogen).

B6 Grondslagen voor de jaarrekening 2018**1. ALGEMEEN****Verslaggevingsperiode**

De jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2018.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Regeling jaarverslaggeving onderwijs (Rjo). Op basis van de Rjo worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving toegepast (behoudens afwijkingen en aanvullingen in de Rjo).

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

2. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA, PASSIVA EN RESULTAATBEPALING**Algemeen**

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de Stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden alleen verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de economische voordelen met betrekking tot de transactie de Stichting zullen toevloeien.

De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen:

- Voorzieningen

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), schulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen:

- Geldmiddelen
- Leningen
- Vorderingen
- Schulden

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de staat van baten en lasten. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

3. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING PASSIVA EN ACTIVA**Materiële vaste activa**

Deze activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met afschrijvingen en bijdragen van derden, respectievelijk ontvangen subsidies.

Een activum met een waarde groter dan € 1.000,- wordt in de materiële vaste activa opgenomen, tenzij de gebruiksduur zich hier tegen verzet. De activa worden lineair afgeschreven op de grondslag van hun economische levensduur, in de veronderstelling van een nihil restwaarde. Een activum is een uit gebeurtenissen in het verleden voortgekomen middel waarover de rechtspersoon de beschikkingsmacht heeft en waaruit in de toekomst naar verwachting economische voordelen naar de rechtspersoon zullen vloeien. Het juridische eigendom van de gebouwen berust bij de Stichting, waarbij aangemerkt wordt dat de economische eigendom berust bij de gemeente binnen welk rechtsgebied het gebouw kadastraal is aangemeld. In het kader van de doordecentralisatie is de Stichting in 2014 eigenaar (juridisch en economisch) geworden van het schoolgebouw in Sassenheim.

Het activum "gebouw" wordt gewaardeerd op basis van de voor eigen rekening verrichte investeringen, onder aftrek van de afschrijvingen. De afschrijvingsmethode vindt plaats op basis van het lineaire stelsel. Per activasoort gelden de volgende afschrijvingstermijnen:

Gebouwen: Variërend van 4 (geldt voor cabins) tot 40 jaar

Inventaris en apparatuur: Variërend van 3 tot 20 jaar

Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Kosten van groot onderhoud worden verwerkt via een voorziening groot onderhoud. De overige onderhoudskosten komen ten laste van de staat van baten en lasten in het jaar waarin de kosten worden gemaakt.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Voor materiële en financiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroomgenererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief geschat. Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves en bestemmingsreserves gepresenteerd. De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het bestuur. Het afgezonderde deel van het eigen vermogen met een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangeduid als bestemmingsreserve. Het gehele eigen vermogen van de Stichting is gevormd op basis van publieke gelden en derhalve aangemerkt als publiek eigen vermogen.

Voorzieningen*Algemeen*

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is in te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen. Voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel. Toevoegingen aan de voorzieningen vinden plaats door dotaties ten laste van de staat van baten en lasten. De onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de betreffende voorziening.

Voorziening jubilea

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Voorziening groot onderhoud

Een voorziening wordt gevormd voor verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan panden, installaties e.d. op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud. De uitgaven van groot onderhoud worden verwerkt ten laste van de onderhoudsvoorziening voor zover deze is gevormd voor de beoogde kosten.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde van de voor de afwikkeling van de voorziening naar verwachting noodzakelijke uitgaven.

Langlopende schulden

De waardering van langlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Opbrengstverantwoording

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en subsidies uit hoofde van de basisbekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten. Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel zoals verhuur, ouderbijdragen en overige baten, dan worden deze naar rato van de verrichte werkzaamheden als baten verantwoord.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verwerkt als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de Stichting de condities voor ontvangst kan aantonen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Personeelsbeloningen/pensioenen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de Stichting.

Voor de beloningen met opbouw van rechten worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen.

De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomst). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Nederlandse pensioenregelingen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioen-uitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Indien op basis van de uitvoeringsovereenkomst met betrekking tot een bedrijfstakpensioenregeling per balansdatum een verplichting bestaat, wordt een voorziening gevormd als het waarschijnlijk is dat de aanwending van een maatregelenpakket, dat nodig is voor het herstel van de per balansdatum bestaande dekkingsgraad, zal leiden tot een uitstroom van middelen en de omvang daarvan betrouwbaar kan worden geschat.

Indien sprake is van aanpassingen van de per balansdatum opgebouwde aanspraken die voortvloeien uit toekomstige salarisverhogingen die per balansdatum reeds zijn toegezegd en die voor rekening van de Stichting komen wordt hiervoor een voorziening gevormd.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen. De disconteringsvoet vóór belasting geeft de actuele marktrente per balansdatum van hoogwaardige ondernemingsobligaties / rendement op staatleningen weer, de risico's waarmee bij het schatten van de toekomstige uitgaven reeds rekening is gehouden worden hierin niet betrokken.

De Stichting heeft de verplichtingen inzake de pensioenrechten van haar personeel ondergebracht bij stichting Pensioenfonds ABP. De Stichting betaalt hiervoor premies. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. Pensioenfonds moeten vanaf 2015 gebruikmaken van de zogenaamde 'beleidsdekkingsgraad'. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad was eind 2018 97,0% en eind februari 2019 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 102,7%. Om de pensioenen (gedeeltelijk) te kunnen indexeren, moet de beleidsdekkingsgraad minimaal 110% zijn, voor volledige indexatie moet de beleidsdekkingsgraad 128% zijn. Het pensioenfonds heeft per januari 2018 de premie verhoogd naar 24,9% (per januari 2018 bedroeg de premie nog 22,9%).

De Stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De Stichting heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende immateriële en materiële vaste activa. In het jaar van investeren wordt afgeschreven op basis van de door het bestuur gemaakte keuzen.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Belastingen

De Stichting is belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting; zie voor een nadere toelichting de 'niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen'.

Leasing

De Stichting kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele lease. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Als de Stichting optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

B7 Toelichting op de Balans per 31 december 2018

1.2 Materiële vaste activa

	Gebouwen & terreinen	Inventaris & apparatuur	Totaal mat.activa
Stand per 01-01-2017			
Aanschafwaarde	25.587.467	12.085.640	37.673.107
Cumulatieve afschrijving	6.841.691	7.213.778	14.055.469
Boekwaarde 01-01-2017	18.745.776	4.871.862	23.617.638
Mutaties 2017			
Investerings	2.660.732	1.093.930	3.754.662
Activa in aanbouw	730.083		730.083
Aanschafwaarde desinvesteringen		0	0
Cum. afschr desinvesteringen		0	0
Afschrijvingen	1.377.490	1.576.201	2.953.691
Totaal mutaties	2.013.325	-482.271	1.531.054
Stand per 01-01-2018			
Aanschafwaarde	28.978.282	13.179.570	42.157.852
Cumulatieve afschrijving	8.219.181	8.789.979	17.009.160
Boekwaarde 01-01-2018	20.759.101	4.389.591	25.148.692
Mutaties 2018			
Investerings	477.538	1.724.500	2.202.038
Activa in aanbouw	4.385.446	0	4.385.446
Afschrijvingen	1.591.142	1.195.067	2.786.209
Totaal mutaties	3.271.842	529.433	3.801.275
Stand per 31-12-2018			
Aanschafwaarde	28.725.737	14.904.070	43.629.807
Activa in aanbouw	5.115.529	0	5.115.529
Cumulatieve afschrijving	9.810.323	9.985.046	19.795.369
Boekwaarde 31-12-2018	24.030.943	4.919.024	28.949.967

De overige bedrijfsmiddelen zijn opgenomen onder inventaris en apparatuur. Per school/locatie zijn de activa als volgt samengesteld:

Gebouwen en terreinen	RLO	RLS *)	RLW	ISH-SEC	ISH-PRIM	ENMS	ESH-ELEM	ESH-SEC	CSB	TOTAAL
Aanschafwaarde	3.175.923	5.943.899	2.302.705	13.532.062	1.572.144	244.042	1.019.074	123.558	334.791	28.248.198
Activa in aanbouw	129.399	0	0	0	532.254	0	41.834	26.596	0	730.083
Cumulatieve afschrijving	1.983.960	1.198.407	568.460	3.534.411	369.167	62.362	377.548	18.181	106.684	8.219.180
Boekwaarde 01-01-2018	1.321.362	4.745.492	1.734.245	9.997.651	1.735.231	181.680	683.360	131.973	228.107	20.759.101
Activa in aanbouw mutatie	442.522	0	0	75.563	2.800.111	0	69.222	998.028	0	4.385.446
Investerings 2018	8.500	209.322	8.046	85.125	21.297	23.947	101.839	14.967	4.495	477.538
Afschrijvingen 2018	217.124	364.286	78.674	632.549	60.236	10.835	180.969	13.299	33.170	1.591.142
Boekwaarde 31-12-2018	1.555.260	4.590.528	1.663.617	9.525.790	4.496.403	194.792	673.452	1.131.669	199.432	24.030.943
Inventaris en apparatuur										
	RLO	RLS	RLW	ISH-SEC	ISH-PRIM	ENMS	ESH-ELEM	ESH-SEC	CSB	TOTAAL
Aanschafwaarde	2.041.443	1.838.943	964.266	4.116.851	1.302.605	408.600	1.534.673	464.734	507.456	13.179.571
Cumulatieve afschrijving	1.397.365	1.063.201	603.664	2.890.490	1.044.610	220.428	890.812	227.205	452.205	8.789.980
Boekwaarde 01-01-2018	644.078	775.742	360.602	1.226.361	257.995	188.172	643.861	237.529	55.251	4.389.591
Investerings 2018	182.982	121.466	74.436	319.405	175.668	17.827	201.382	603.671	27.663	1.724.500
Afschrijvingen 2018	173.312	155.005	94.942	318.673	106.234	45.166	184.975	97.055	19.705	1.195.067
Boekwaarde 31-12-2018	653.748	742.203	340.096	1.227.093	327.429	160.833	660.268	744.145	63.209	4.919.024
Totale boekwaarde MVA	2.209.008	5.332.731	2.003.713	10.752.883	4.823.832	355.625	1.333.720	1.875.814	262.641	28.949.967

*) Door de doordecentralisatie van het schoolgebouw van Het Rijnlands Lyceum Sassenheim in de gemeente Teylingen in 2014, is Stichting Het Rijnlands Lyceum naast juridisch ook economisch eigenaar van grond en schoolgebouw. Wel dient vermeld te worden, dat op basis van de wet voor het voorgezet onderwijs (WVO), de gemeente het recht van bestemming van grond en gebouw heeft behouden. De verzekerde waarde bedraagt per 31 december 2018 € 19.650.000. De WOZ-waarde bedraagt € 7.650.000 (peildatum 1-1-2017).

1.5.1	Debiteuren	31-12-2018	31-12-2017
	Openstaande posten	4.255.799	4.384.431
	Voorziening	-510.517	-302.020
	Totaal	<u>3.745.282</u>	<u>4.082.411</u>
1.5.2	Overige vorderingen	31-12-2018	31-12-2017
	Overige vorderingen	<u>2.999.643</u>	<u>21.126</u>
	Totaal	<u>2.999.643</u>	<u>21.126</u>
1.5.3	Overlopende activa	31-12-2018	31-12-2017
	Overige vooruitbetaalde kosten/ vooruitontvangen bedragen	<u>2.282.696</u>	<u>1.564.251</u>
	Totaal	<u>2.282.696</u>	<u>1.564.251</u>
1.7	Liquide middelen	31-12-2018	31-12-2017
	Kas	9.540	13.112
	Ministerie van Financiën	26.202.425	25.023.677
	Bank	<u>756.027</u>	<u>1.260.970</u>
	Totaal	<u>26.967.992</u>	<u>26.297.759</u>

Toelichting op Ministerie van Financiën (MvF)

Sinds 15 december 2011 maakt de Stichting gebruik van het zogenaamde Schatkistbankieren van het MvF.

Publieke instellingen, waaronder onderwijsinstellingen, kunnen van deze door het MvF ingestelde financieringsregeling gebruik maken. De condities zijn:

- Bij het MvF wordt een rekening-courant aangehouden, waar alle overtollige middelen moeten worden gestald. Deposito's mogen niet anders dan bij het MvF worden geplaatst.
- Dagelijks wordt het rekening-courantsaldo met de huisbankier (ING) "afgeroomd" op nihil.
- Overtollige middelen worden door het MvF risicoarm, degelijk en vertrouwd beheerd.
- Goedkope tarieven voor roodstand en leningen.
- Indien nodig, een vrij opneembaar rekening-courant krediet (zonder zekerheidsstelling) van 10% van de jaaromzet. De rekening-courantrente is gebaseerd op dagelijkse EONIA fixing.

2.1 Eigen vermogen

De samenstelling en het verloop van het eigen vermogen is hieronder nader toegelicht.

	<u>Stand</u> <u>31-12-2017</u>	<u>Resultaat</u> <u>2018</u>	<u>Toedeling</u> <u>saldo CSB</u> <u>eind 2018</u>	<u>van/naar</u> <u>Bestemming</u> <u>Reserve</u>	<u>Stand</u> <u>31-12-2018</u>
2.1.1 Algemene reserve (Publiek)					
RL Oegstgeest	6.771.368	175.558	10.823	34.258	6.992.007
RL Sassenheim	872.186	566.456	7.830	17.733	1.464.205
RL Wassenaar	1.267.429	-24.235	6.407	35.700	1.285.301
ISH Secondary	5.627.827	626.934	19.645	6.148	6.280.554
ISH Primary	3.757.566	429.814	13.524		4.200.904
ENMS	-98.738	-8.857	0		-107.595
ESH Elementary	2.573.690	-684	15.662		2.588.668
ESH Secondary	-1.955.935	-519.589	12.243		-2.463.281
Centraal Service Bureau	0	86.134	-86.134	0	0
	<u>18.815.393</u>	<u>1.331.531</u>	<u>0</u>	<u>93.839</u>	<u>20.240.763</u>
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)					
Spaar BAPO RL Oegstgeest	50.615	0	0	-34.258	16.357
Spaar BAPO RL Sassenheim	31.858	0	0	-17.733	14.125
Spaar BAPO RL Wassenaar	41.563	0	0	-35.700	5.863
Spaar BAPO ISH Secondary	17.648	0	0	-6.148	11.500
Spaar BAPO Centraal Service Bureau	16.510	0	0	0	16.510
Verduurzaming en nieuwbouw RL Sassenheim	173.428	265.000	0	0	438.428
	<u>331.622</u>	<u>265.000</u>	<u>0</u>	<u>-93.839</u>	<u>502.783</u>
Totaal Eigen Vermogen	<u>19.147.015</u>	<u>1.596.531</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>20.743.546</u>

2.2.1 Voorziening groot onderhoud

Deze voorziening is gebaseerd op meerjaren onderhoudsplannen (MJOP's) van de scholen. Jaarlijks worden deze MJOP's geëvalueerd en zonodig bijgesteld. Op bestuursniveau is de voorziening groot onderhoud per 31-12-2018 van toereikend niveau.

	<u>31-12-2017</u>	<u>Dotatie</u>	<u>Onttrekking</u>	<u>31-12-2018</u>
RL Oegstgeest	928.733	348.000	246.739	1.029.994
RL Sassenheim	926.956	172.080	214.697	884.339
RL Wassenaar	533.907	352.080	125.275	760.712
ISH Secondary	658.016	387.600	270.490	775.126
ISH Primary	272.081	167.400	114.858	324.623
ENMS	213.955	146.040	47.169	312.826
ESH Elementary	141.293	371.040	124.456	387.877
ESH Secondary	40.922	38.040	30.880	48.082
Totaal	<u>3.715.863</u>	<u>1.982.280</u>	<u>1.174.564</u>	<u>4.523.579</u>

Onderverdeling naar looptijd:

	<u>< 1 jaar</u>	<u>> 1 jaar</u>	<u>31-12-2018</u>
Voorziening groot onderhoud	2.044.590	2.478.989	4.523.579

2.2.2 Overige voorzieningen

	<u>31-12-2017</u>	<u>Ov. Mutaties</u>	<u>Dotatie</u>	<u>Vrijval</u>	<u>Onttrekking</u>	<u>31-12-2018</u>
Voorziening spaarverlof *)	173.700	13.800	1.400	14.000		174.900
Voorziening jubileumuitkering	238.700		66.386		44.786	260.300
Voorziening langdurig zieken	14.000		26.000	8.000	6.000	26.000
Voorziening duurzame inzetbaarheid	425.760		121.144		121.575	425.329
Voorziening wovo **)	166.851	42.654	31.398		65.669	175.234
	<u>1.019.011</u>	<u>56.454</u>	<u>246.328</u>	<u>22.000</u>	<u>238.030</u>	<u>1.061.763</u>

*) Directe toevoeging van 13.800 euro ivm overdracht van voormalig werkgever.

**) Directe toevoeging van 42.654 euro ivm overdracht van voormalig werkgever.

<i>Onderverdeling naar looptijd:</i>	<u>< 1 jaar</u>	<u>> 1 jaar</u>	<u>31-12-2018</u>
Voorziening spaarverlof	0	174.900	174.900
Voorziening jubileumuitkering	0	260.300	260.300
Voorziening langdurig zieken	26.000	0	26.000
Voorziening duurzame inzetbaarheid	0	425.329	425.329
Voorziening wovo	0	175.234	175.234

De voorziening spaarverlof is gebaseerd op de per 31 december 2018 nog door personeel op te nemen dagen uit hoofde van spaarverlof.

De hoogte van de voorziening jubileumuitkering wordt gebaseerd op de kans dat iemand zijn bestuursjubileum (25 en 40 jaar) en zijn ambtsjubileum (25 en 40 jaar) bereikt.

De voorziening langdurig zieken is gebaseerd op de werknemers die op 31-12-2018 één jaar of langer arbeidsongeschikt waren.

De voorziening duurzame inzetbaarheid is gebaseerd op de werknemers die aangegeven hebben hun uren in het kader van duurzame inzetbaarheid te willen sparen (conform de CAO 2018/2019).

De voorziening wovo is gebaseerd op voormalig medewerkers die een (bovenwettelijke) WW-uitkering ontvangen. De hoogte van de voorziening is afhankelijk van de te verwachten terugkeer op de arbeidsmarkt en het resterend aantal maanden (jaren) dat een voormalig medewerker nog recht heeft op een (bovenwettelijke) WW-uitkering.

2.3.1 Langlopende schulden aan Gemeenten/ Ministerie van Financiën

	<u>Looptijd</u>		<u>Aangegane</u>	<u>Aflossing</u>		<u>Interest</u>	<u>Aflossing</u>
	<u>in jaren</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>leningen</u>	<u>2019</u>	<u>31-12-2018</u>	<u>%</u>	<u>2018</u>
Gem. Den Haag (inz.ISH)	4	1.000.000	0	500.000	500.000	3,678 %	500.000
Min.van Financiën (inz.RLS)	28	1.503.050	0	57.809	1.445.241	2,070 %	57.809
Min.van Financiën (inz.ISH)	31	4.833.334	0	166.667	4.666.667	1,000 %	166.667
Min.van Financiën (inz. RLS)	15	0	2.150.000	143.333	2.006.667	0,720%	0
BNG bank (inz RLO)	30	0	2.000.000	66.667	1.933.333	1,700%	0
Totaal		<u>7.336.384</u>	<u>4.150.000</u>	<u>934.476</u>	<u>10.551.908</u>		<u>724.476</u>

De aflossingsverplichting eind 2018 (aflossing in 2019) bedraagt € 934.476 en is opgenomen onder de overlopende passiva (sub 2.4.5). Eind 2017 bedroeg de aflossingsverplichting (2018) € 724.476.

2.3.2 Langlopende schuld Deposit fee

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Stand eind van het jaar	<u>2.081.000</u>	<u>1.923.500</u>

Deposit fee wordt bij aanmelding van leerlingen van RLO en de ISH geïncasseerd, en bij het verlaten van de school weer gerestitueerd. In het algemeen staan deze bedragen langer dan 3 jaar uit.

2.4.2 Belasting en premies sociale verzekeringen	31-12-2018	31-12-2017
Te betalen loonbelasting/soc.verzekeringen	2.500.392	2.208.742
Te betalen omzetbelasting	-54.535	-41.652
Totaal	2.445.857	2.167.090

2.4.2 Te betalen pensioenpremie	31-12-2018	31-12-2017
Te betalen pensioenpremie	782.666	613.956
Vooruitbetaalde pensioen premie		-184.724
Totaal	782.666	429.232

2.4.4 Overige kortlopende schulden	31-12-2018	31-12-2017
Personele verplichtingen	2.178.583	1.962.350
Overige kortlopende schulden	112.460	93.768
Totaal	2.291.043	2.056.118

2.4.5 Overlopende passiva	31-12-2018	31-12-2017
Vooruitontvangen bijdragen (school fee)	17.254.322	15.598.539
Aflossingsverplichtingen	934.476	724.476
Overigen	826.260	1.067.967
Totaal	19.015.058	17.390.982

Risico's financiële instrumenten

Wij maken in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van diverse financiële instrumenten. De financiële instrumenten omvatten onder meer vorderingen, geldmiddelen, leningen, crediteuren en overige kortlopende schulden. Deze financiële Instrumenten stellen de organisatie bloot aan markt-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de Stichting een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de organisatie te beperken. De Stichting zet geen afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen. Bij het aantrekken respectievelijk uitzetten van middelen worden kredietrisico en renterisico zoveel mogelijk uitgesloten. Het uitzetten van middelen en het gebruik van rente instrumenten hebben een prudent karakter en zijn niet gericht op het genereren van extra inkomsten door het aangaan van overmatige risico's.

Kredietrisico

De vorderingen op gemeenten hebben een zeer laag risico op oninbaarheid. Het kredietrisico wordt als beperkt ingeschat, door de grote spreiding van de vorderingen op debiteuren, waarbij significante debiteurenposities betrekking hebben op gemeenten.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen leningen. Bij de leningen van de gemeente Den Haag en het Ministerie van Financiën is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. Voor een toelichting op de looptijd en aflossingen op deze leningen wordt verwezen naar de toelichting op de langlopende schulden.

Liquiditeitsrisico

De Stichting loopt geen significante liquiditeitsrisico's. Er worden positieve kasstromen verwacht voor de komende jaren. Daarnaast vindt een strakke monitoring op de liquiditeitsprognose plaats en kan indien nodig bijsturing plaatsvinden.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingenVoorwaardelijke vordering OCW

Per 1 januari 2006 is het bekostigingsstelsel voor het voortgezet onderwijs vereenvoudigd. Deze vereenvoudiging houdt in dat vanaf 1 januari 2006 de bekostiging niet meer op schooljaarbasis, maar op kalenderjaarbasis plaatsvindt. Op basis van artikel 5 van de Regeling 'Onvoorzien gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs' (kenmerk; WJZ-2005/54063802) is het toegestaan een vordering op te nemen op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Deze vordering betreft maximaal 7,5% van de personele lumpsum van het boekjaar. Deze vordering kan pas worden geïnd bij discontinuïteit c.q. opheffing van de onderwijsinstelling. Er is derhalve sprake van een voorwaardelijke vordering. Aangezien Stichting Het Rijnlands Lyceum uitgaat van "going concern" is deze vordering niet opgenomen op de balans van de Stichting. De voorwaardelijke vordering op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft per ultimo 2018 een waarde van ca. M€ 2,9.

Contracten

Off Balance zijn er verplichtingen aangegaan voor kopieerapparatuur, IT-voorzieningen en schoonmaakwerkzaamheden. Hierdoor zijn er leaseverplichtingen voor de kopieerapparatuur (tot en met 31 december 2018) voor een contractwaarde van € 63.000. Voor de IT voorziening is een contract afgesloten tot en met juli 2021 met een contractwaarde van € 1.507.000. Het totaal aan contractwaarde voor de schoonmaakwerkzaamheden heeft een waarde van € 395.000.

Tijdelijke huisvesting

De Stichting heeft drie lease overeenkomsten voor cabins als tijdelijke onderwijsvoorziening bij de Europese School Den Haag met een resterende contractwaarde van 1.102.000.

Bij de ISH heeft de Stichting ook cabins als tijdelijke huisvesting laten plaatsen. Deze overeenkomsten lopen tot en met augustus 2019 en één contract tot augustus 2020. De totale waarde van deze contracten is € 524.000.

VPB

Door een onvolkomenheid in de onderwijsregelgeving van de duiding van de "school fee" bij het internationaal onderwijs is de Stichting, bij de invoering van de wet modernisering vennootschapsbelasting overheidsondernemingen vanaf 1 januari 2016 belastingplichtig geworden. Deze onvolkomenheid heeft zowel de aandacht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als het ministerie van Financiën en zijn hierover in gesprek. Het bestuur van de Stichting is er stellig van overtuigd, dat de regelgeving hieromtrent wordt aangepast, zodanig dat de Stichting met terugwerkende kracht van 1 januari 2016 onder de vrijstelling gaat vallen.

Gebeurtenissen na balansdatum

De renovatie van het schoolgebouw, dat het onderkomen wordt van de Europese school (VO), vangt in het najaar van 2019 aan. Hiermee is een bedrag gemoeid, wat ten laste komt van de Stichting, van ca. M€ 5. Dit bedrag komt uit eigen middelen.

B8 Toelichting op de Staat van Baten en Lasten 2018

	2018	2017
	Realisatie	Realisatie
3 Baten		
3.1 Rijksbijdragen		
3.1.1 Rijksbijdragen OCW	45.446.738	41.835.153
3.1.2 Overige subsidies OCW	3.723.625	3.109.779
3.1.3 Af: inkomensoverdrachten	174.995	119.088
Totaal	48.995.368	44.825.844
3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies		
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen en subsidies	1.179.679	306.378
Totaal	1.179.679	306.378
3.5 Overige baten		
3.5.1 Verhuur	226.402	203.287
3.5.2 Detachering personeel	260.475	205.049
3.5.3 Ouderbijdragen	28.128.630	25.405.267
3.5.4 Deelnemersbijdragen	1.601.112	1.694.614
3.5.5 Kantine	137.290	129.194
3.5.6 Overige	1.262.064	1.073.997
Totaal	31.615.973	28.711.408
Totaal generaal Baten	81.791.020	73.843.630
4 Lasten		
4.1 Personeelslasten		
4.1.1 Lonen en salarissen*)	59.519.231	52.183.295
4.1.2 Overige personele lasten **)	3.575.365	2.479.735
4.1.3 Af: Uitkeringen	504.811	241.722
	62.589.785	54.421.308
<u>*) Uitsplitsing lonen en salarissen</u>		
4.1.1.1 Bruto lonen en salarissen	47.113.155	41.361.429
4.1.1.2 Sociale lasten	6.060.210	5.335.866
4.1.1.3 Pensioenpremies	6.345.866	5.486.000
Totaal Lonen en salarissen	59.519.231	52.183.295
<u>***) Uitsplitsing overige personele lasten</u>		
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	224.328	65.126
4.1.2.2. Personeel niet in loondienst	1.645.156	1.069.518
4.1.2.3 Overig	1.705.881	1.345.091
Totaal overige personele lasten	3.575.365	2.479.735
Het gemiddelde aantal betaalde fte's gedurende 2018 bedroeg 844,1 fte. Over 2017 bedroeg dit 757,1 fte.		
4.2 Afschrijvingslasten		
4.2.1 Gebouwen en terreinen	1.591.142	1.377.488
4.2.2 Inventaris en apparatuur	1.195.067	1.576.203
Totaal	2.786.209	2.953.691

	2018	2017
	Realisatie	Realisatie
4.3 Huisvestingslasten		
4.3.1 Huur	1.154.556	1.045.062
4.3.2 Onderhoud	517.430	18.404
4.3.3 Energie en water	706.860	717.191
4.3.4 Schoonmaakkosten	870.532	716.863
4.3.5 Heffingen	163.225	171.631
4.3.6 Dotatie aan voorziening	1.982.280	1.355.500
4.3.7 Overige	87.826	35.847
Totaal	5.482.709	4.060.498
4.4 Instellingslasten		
4.4.1 Administratie en beheer *)	782.132	759.989
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	2.305.321	2.214.112
4.4.3 Overige	6.079.643	5.486.395
Totaal	9.167.096	8.460.496
Totaal generaal Lasten	80.025.799	69.895.993
<u>*) Specificatie honorarium accountant</u>		
4.4.1.1 Onderzoek jaarrekening	58.690	50.000
4.4.1.2 Nadere controleopdrachten	0	0
4.4.1.3 Fiscale adviezen	0	0
Totaal accountantskosten	58.690	50.000
Dit zijn de gerealiseerde accountantskosten in 2018 (resp. 2017)		
5 Financiële baten en lasten		
5.1 Financiële baten (rentebaten)	0	612
5.2 Financiële lasten (rentelasten)	168.690	150.886
Financiële baten en lasten	-168.690	-150.274
Totaal resultaat	1.596.531	3.797.363

B9 Segmentatie naar onderwijssector VO/PO 2018

	Totaal	VO	PO
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	48.995.368	39.848.557	9.146.811
3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies	1.179.679	887.084	292.595
3.5 Overige baten	31.615.973	21.003.526	10.612.447
Totaal baten	81.791.020	61.739.167	20.051.853
4 Lasten			
4.1 Personeel	62.589.785	46.904.580	15.685.205
4.2 Afschrijving	2.786.209	2.179.879	606.330
4.3 Huisvesting	5.482.709	3.903.870	1.578.839
4.4 Instelling	9.167.096	7.466.678	1.700.418
Totaal lasten	80.025.799	60.455.007	19.570.792
Saldo baten en lasten	1.765.221	1.284.160	481.061
5 Financiële baten en lasten	-168.690	-137.093	-31.597
Resultaat	1.596.531	1.147.067	449.464

Model G: Verantwoording subsidies**Model G1: Subsidies zonder verrekeningsclausule**

De prestatie is ultimo verslagjaar

Omschrijving	BRIN	Toewijzing kenmerk	Ontvangen		geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
			Bedrag Toewijzing	t/m Verslagjaar		
Lerarenbeurs	02GP	856.852	4.115	4.115		x
Lerarenbeurs	02GP	851.929	28.630	28.630		x
Lerarenbeurs	02GP	929735	10.286	10.286		x
Lerarenbeurs	02GP	929735	9.386	9.386		x
Lerarenbeurs	02GP	929735	10.286	10.286		x
Lerarenbeurs	14TD	853.025	10.715	10.715	x	
Lerarenbeurs	14TD	928650	5.143	5.143	x	
Lerarenbeurs	14TD	914255-1	3.857	3.857	x	
Lerarenbeurs	14TD	928650	7.200	7.200	x	
Lerarenbeurs	14TD	928650	7.115	7.115	x	
Lerarenbeurs	14TD	928650	4.586	4.586		x
Lerarenbeurs	16RH	929623	4.286	4.286		x
Lerarenbeurs	16RH	853.203	6.858	6.858	x	
Lerarenbeurs	16RH	929623	10.286	10.286		x
Lerarenbeurs	05VX	855.217	9.674	9.674		x
Lerarenbeurs	05VX	852.425	1.512	1.512		x
Lerarenbeurs	05VX	928001-1	1.512	1.512		x
Zij-instroom	02GP	709337-1	20.000	20.000		x
Zij-instroom	02GP	842.495	20.000	20.000	x	
Zij-instroom	05VX	655056-1	20.000	20.000	x	
Zij-instroom	14TD	705159-1	20.000	20.000		x
Zij-instroom	14TD	781883-1	20.000	20.000		x
Zij-instroom	14TD	918239-1	20.000	20.000		x
Zij-instroom	16RH	640167-1	20.000	20.000	x	

Totaal

275.449	275.449
---------	---------

Model GX: Model Subsidies Gemeente Den Haag**Doorlopend tot in een volgend verslagjaar**

Omschrijving	BRIN	Toewijzing kenmerk	Bedrag toewijzing	Saldo 01-01-2018	Ontvangen		Tot.kosten 31-12-2018	Verreken door gemeente	Saldo nog te besteden
					tot en met verslagjaar	Lasten in verslagjaar			
Conciërgeregeling	05VX	VOS 1225	11.562	11.562	11.562	0	0	11.562	0
Kwaliteitsverbetering peuterspeelwerk	05VX	VOS 1225	44.375	44.375	44.375	0	21.459	22.916	0
Veilige school vo en mbo	02GP	VOS 1491	20.000	0	20.000	20.000	20.000	0	0
Schoolsportcoördinator	05VX	VOS 1491	26.473	0	26.473	26.473	26.473	0	0

Totaal

102.410	55.937	102.410	46.473	67.932	34.478	0
---------	--------	---------	--------	--------	--------	---

Model H: Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semi publieke sector

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Het Rijnlands Lyceum. Het voor Het Rijnlands Lyceum toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 158.800, conform klasse E van de bezoldigingsmaxima 2018. Klasse E van de bezoldigingsmaxima is conform de CAO voor Bestuurders Voortgezet Onderwijs. De beloning betaalbaar op termijn is de ontvangen pensioenbijdrage (afdracht werkgeversdeel van de pensioenpremies).

Bezoldiging topfunctionarissen	Dr. M.W. Knoester	Bezoldiging niet-topfunctionarissen	Anoniem
Funcatiegegevens	Bestuurder	Funcatiegegevens	Manager CSB
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12	Aanvang en einde functievervulling in 2018	–
Deeltijdfactor in fte	1	Omvang dienstverband (in fte)	–
Gewezen topfunctionaris?	Ja	Bezoldiging	
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Beloning plus belastbare	29.755
Bezoldiging		Beloningen betaalbaar op termijn	–
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	139.210	Totaal bezoldiging	29.755
Beloningen betaalbaar op termijn	18.783	Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	–
Subtotaal	157.993	Verplichte motivering	–
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	158.000	Gegevens 2017	
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	Funcie(s) in 2017	–
Totale bezoldiging	157.993	Aanvang en einde functievervulling in 2017	–
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	Omvang dienstverband 2017 (in fte)	0
Gegevens 2017		Beloning plus belastbare	25.082
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	Beloningen betaalbaar op termijn	0
Deeltijdfactor 2017 in fte	1	Totaal bezoldiging 2017	25.082
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	135.600	<i>Uitkering 2018 als gevolg van uitspraak van het Gerechtshof (2017 door de Hoge Raad). Dit betreft twee dossiers inzake dezelfde persoon.</i>	
Beloningen betaalbaar op termijn	17.372		
Totale bezoldiging 2017	152.972		

Toezichthoudende topfunctionarissen	Drs. F.W. Weisglas	Drs. J.L.C. vd Werff	Drs. D.A. Koster	Drs. P. van Slooten	Dr. H.F.M. Gertsen	Drs. D.A. Stijl
Funcatiegegevens	Voorzitter	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 1/09	1/09 - 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Bezoldiging						
Bezoldiging *	10.000	x	5.000	6.000	6.000	7.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	23.700	23.700	15.800	15.800	15.800	15.800
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	10.000	x	5.000	6.000	6.000	7.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017						
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	x	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	10.000	x	5.000	6.000	6.000	7.000
Beloningen betaalbaar op termijn	0	x	0	0	0	0
Totale bezoldiging 2017	10.000	x	5.000	6.000	6.000	7.000

*) De bezoldiging vindt plaats aan het einde van het schooljaar.

Wassenaar, 25 juni 2019

dr. M.W. Knoester

bestuurder

drs. J.L.C. van der Werff

voorzitter RvT

dr. H.F.M. Gertsen

lid RvT

drs. P. van Slooten

lid RvT

drs. D.A. Stijl

vicevoorzitter RvT

mw. drs. D.A. Koster

lid RvT

C Overige gegevens

C1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant